

toritate arguit: quā sibi tantā esse dicit: ut uel hac una reparare possit bellū. Nomen. s. meū. Mundus amat sine dubio pō. beniuolus fuit apud oēs. nā humanitatis nomen ubiq; obrinuit. Vos pendite regna: nūc cōsultatio est de multis rebus quid potissimū. Fide & uiribus. utrūq; bene cōiunxit: quia parum pnt uires. ubi fides deest. Pharon. ægyptū: nā pharos claustra sunt ægypti. Pondera uergant. i. quo cogitatio nostra pōderosa uertat: & primū oñdit neq; ægyptū. neq; libyā esse petendā. & reddit rōnem Arguit at attributis p sone. uidelicet a genere q; diuidit in naturā patriā & sexū arguit ab ea parte quæ est ætas. ubi consideratur puer ne an adolescens. grandis natu. an senex. in puero fides stabilis esse non pōt.

¶ SVLPI. Solertia mauri: astutia iuba cui forsan inest punica fides. de quo per coniecturas & attributa personæ iudicat. Generis. maiorū suorum quia ro. uicti subiugati & deleti fuerunt. Imminet. captat nocendi occasionem. Multus hannibal. frequens meditatio & imago hannibalis qui p obliquā lineam erat ex sanguine regio mundarum gloriā maculabat q; adhuc mult⁹ iacebat erat autem iuba Maurisiorū Mūdarumq; rex. Supplice uaro. qui ab eo cōtra curionē auxilia petiit. quem ipse iuba Varo potentior interemit. Intumuit. superbiuit. Secūdo loco. id est inferiora a phricanis. in orbem eorum: in partiā. Mundum: mūdi partem: uidelicet armeniā a Capadocia Cōmagenem ab arabia & mediam babylonem. Caspia claustra. montes & mare caspium. Immentos recessus: spacia remota oñditq; phartiam quæ ab india finibus ad mesopotaniam exporrigit. includitq; aracusiam assyriam persidē & medie partem. Alter polus uertit noctes. id est illinc aspiciē polus antarcticus & sidera noctia & ad notum eius uertunt sol luna astraq; omnia.

Abruptum: separatū mare enim caspium est littoribus circūdatum & nec nostro mediterraneo nec ocea-

no iunctum est. Discolor unda mare rubrum indicat q; inter oceanum & ethyopicum late funditur appellaturq; heritreum. Sola uoluntas. sine auaritia nam nulli alteri rei student nisi ut regnent. & ideo militiā exercent: Celsior in campis sonipes: sunt parthis equi maiores nostris. Fortior: firmior nostris. Neruos lethales arcus lethiferos synecdoche. Mors est incerta. quia quæq; ferit & perimit.

¶ OMNIBO. Hinc anceps dubii: regem iubam dicit. Arguit at ab ea parte quæ dī natio in qua consideratur græcus an barbarus. Atheniēsis est: ergo acut⁹. Lacedæmonius est: durus & asper. Thebanus est pinguis & ualens. Maurus est & Carthaginensis: ergo perfidus unde Lilius de Hannibale perfidia plusquam punica. Nunq; memor: ab ea parte arguit: quæ est cognatio. uidelicet quibus maioribus ortus sit scilicet ab Hānibale qui semper hostis populi ro. fuit. Imminet. ut ulciscat iniuriam. Multus frequens: quia semper nominat Hannibalem Obliquo maculat: p̄terea. est et nothus & nothi solent esse callidi. uersuti. atq; perfidi. Contingit: contagione polluit. Iam simplice uaro: arguit factis. q; est impium: & in attributis personæ ubi consideratur quid fecerit. quid faciat. quid facturū sit superbus. aduersus Varrum præfectū nostrū. Vidit: nam Varrus Hispaniæ partem tenebat. & cum eam Cæ. inuasisset. hic ad Regem iubam in Libyam confugit. dicit at illum aiū extulisse: tunc cum Varrus ad eum profugit. Romana: id est res romanas. uidelicet Varrū præfectū nostrū. Quare agite. nūc sniam dicit: quo nā se cōferre uelit. scilicet in orōne ad euphratē parthorū Regem & suadere incipit ut sniam sequi uelint primo. arguens aui quæ est pars tuti parthos ostēdens esse bellicosos: seu patriā. seu natiōe: Diuidit euphrates: nam armenios Capadocesq; determinati Caspia: caspiæ portæ dicunt. quæ sunt inter Colchos. & albanos: caspias at portas caucasus hēt: quib⁹ separatōs dicit inhabitare parthos: ut nullius imperii uires timeant. Taurus per genitum & linguarum uarietate plurifariā noiāt⁹ est. nā ubi in excelsam surgit sublimitatem caucasus dī et a populis appellationē trahita dextro latere caspius dī uel hyrcanus: a leuo amazonicus: mox cichus: scytichus ad hæc uocabula hēt multa alia. ubi dehiscit: hiulcis iugis facit portas. quarū primæ sunt armeniæ: tū caspiæ post ciliciæ a caspis portis per parthiam una eademq; uia est alexandria. teste Strabone porte caspiæ auctore Solino pandunt itine manu facto longo octo milibus passuū nā latitudo uix est plaustro pmeabilis. in his angustiis et aliud asperum: q; p̄cisorum laterū saxa aliquantib⁹ inter se salis uenis exundant humorē affluentissimū: qui cōstrictus ui caloris uelut in glaciem corporat ita labes iniuria accessum negat. Polus alter: antarcticū dicit: nam sicut nos sub polo arctico positi sumus. & sublimitate terræ antarcticū uideē nō possumus ita q; sub antarctico uiuunt arcticū uideē nō pnt. Vertit. q; semp̄ circa polū uertit cælū. Abruptū ē nostro mari: mare rubrū dicit q; inter iuditiū & æthiopicū amplissimo ore ab austro in septentrionē fundit: ideo dixit abruptū nostro mari: quia ne in mediterraneū exeat a terris persarum quib⁹ finitimi sunt parthi arabesq; tenentur Regnandi sola uoluptas: nunc arguit ab habitu q; est unum attributis personæ: in quo etiam cōmoda aliqua corporis considerant non natura. sed studio & industria comparata. studio & industria equitare ac sagitta

Hic anceps dubii terret solertia mauri

Nāq; memor generis chartaginiis hīpia ples

Immiet hespiæ multusq; i pector uāo est

Hānibal obliquo maculat q sanguie regnū

Et numidas cōtingit auos iā supplice uarro

Intumuit uiditq; loco romana secūdo

Quar agitæ xou comites ppereni⁹ i orbē

Diuidit euphrates ingētē gurgite mūdū

Caspiæq; imensos seducūt claustra recessus

Et polus assyrias alter noctesq; diesq;

Vertit & abruptū ē nro mare discolor ūda

Oceanusq; su⁹ regnādi sola uolūtas

Cælsior in cāpo sonipes & fortior arcus

Nec puer aut senior lethales tēdeī neruos

Segnis & a nulla mors est icerta sagitta

te didicerunt: & habitū regnandi fecerunt: ut nulli regno parere uelint. Voluptas. s. est parthis. Celsior in campis: & hoc quoque industria compararunt: ut equitandi & sagittandi periti sint. Nec puer: siue senex fuerit est pronus ad sagittandum. Et nulla sa. idest quem feriat sagitta: ille statim occidit.

Primi pelleas arcufreger sarissas.
 Bactraque mædorum sede murisque superbam
 Assyrias babylona domos nec pila timetur
 Nostra nimis parthis audetque in bella uenire.
 Experti scythicas crasso pteunte sagittas
 Spicula nec solo spargunt fidentia ferro
 Stridula sed multo saturatur tela ueneno.
 Vulnera pua nocet fatumque in sanguine summo est
 O utinam non tanta mihi fiducia laeuis
 Effet in arfacidis fati nimis æmula nostris
 Fata mouet mædos multumque in gente deorum est
 Effundat populos alia tellure reuulsos
 Excitosque suis imutam sedibus ortus
 Quod si nos eoa fides & barbara fallunt
 Fœdera: uulgati supra commercia mundi
 Naufragium fortuna ferat: non regna precabor
 Quae feci: sed magna fera solatia mortis
 Orbe iacens alio: nihil hæc in membra cruenta
 Nil socer fecisse pie: sed cuncta reuoluens
 Vita fata mea: semper uenerabilis illa
 Orbis parte fui quatus meotida supra
 Quam apud tanaim toto conspectus in ortu
 Quas magis in terras nostras felicibus actis
 Nomen abire: aut unde redit maior triumphus
 Roma fauce ceptis: quod n. tibi latius unquam.
 Præstiterint superi: quam si ciuilia partho
 Milite bella geras. tantam consumere gentem
 Et nostris miscere malis cum caesaris arma
 Concurrat mædis aut me fortuna necesse est

bactris usque ad alterum flumen quod influit oxum amnem peruenit Pompeius. dum persequeret mithridatem: deinde auctore Solino ad Caspium mare: inde per Caspium ad Cyri amnis penetrauit fluentem: qui armeniae & libyae fines interluit. Babylona. Quam coctilibus muris cinxisse dicit Semiramis. Nec pila timent: & non solum ceteras gentes subegere: sed nostras quoque iam timeri desinunt: postquam crassum deleuere. Experti scy. Quia (ut dixi) a scythis originem habent. Spicula nec solo ferro: argumentum est a consilio: & consilium rectius appellat: quam dolum: nam dolo aliquid suadere turpe uidetur. ergo rectius consilio quo parthos uti dicit: ut. s. ueneno muriant sagittas. Stridula: strepitia per aerem cum a neruo mittitur. Fatumque: idest mors est et in summa corporis exulceratione: quia uenenum ingreditur. O utinam non tanta mihi: uellem inquit ne tanta mihi fiducia esset in parthis ne uidelicet Crassum cecidissent: nam inde orta est fiducia quae exercitum cum duce occiderunt. Fata mouet mædos: nam mædia transiit in nomen persarum. Aracusa. Assyria: & Persis: & ideo mædos parthos dixit. Sicut Oratius. Neufinas mædos equitare inultos te duce Caesar. Multumque: a casu arguit. Alia tellure: idest aduersa ab Italia: nam parthia in oriente est: italia uero in occidente: unde etiam hesperia dicta. Quod si nos eos fideles. Dilemma est: & confutat ab honesti partibus: uidelicet a magnanimitate: sensus est: quod si parthorum peream perfidia: optatius id mihi continget: quasi beneficio fortunae in his regionibus peream: ubi nulla nostri cum gentibus illis commertia habuerunt: nam id mihi solatio erit: quod nec iniuriam a Caesare nec beneficium accipere potero: aut parti fideles erunt: aut perfidi si fideles nos contra Caesarem iuuabunt. si uero perfidi id boni consequar quod in manus Caesaris non ueniam: quo aut mors crudelis manet: aut turpis uita.

SVLPI. Primi: Parthi primi Alexandrum macedonem superarunt. Sarissas pelleas: tela macedonum a pelle oppido in macedonia. Bactra: urbe & regionem scythiae asiaticae supra assyriam quam mædi tenuerunt dicta est et zariaspa auctore Strabone. Superba muris quae ex latebribus & bitumine a semiramide structi fuerant. Assyrias domos: appositio. Scythicas: parthicas. Saturant: spargunt imbuuntur. Nocet: lethifera sunt. Fatum: mors. Summo: cuti uicino: nam uel exiguo ictu ueneno inficit. Arfacidis partibus. Nimis entula poene paria & aequata se nostris in regnandi felicitate. Mædos: parthos qui partem mædiae occuparunt. In gente: in partibus ipsis. Multum deorum: multum fauoris. Effundat: si non satis fuerint parthi. Ortus: orientales populos. Barbara cum barbaris inita. Vulgati supra commercia mundi ultra cognitatas gentes & eas cum quibus habemus commercium. Naufragium: nos miseros. Ferat: auferat. Regna: reges ut Tygranem Ariobarzanem pharnacem ptolemeum. Sed magna fera: sed erit mihi solatio perire in externis terris in quibus caesar nec crudelis: nec officiosus esse in me possit. Sed cuncta reuoluens. Argumenta fidelitatis ex praeteritis officiis colligit. Fata: successus. Illa: parthia. Quatus: quam uenerabilis. Quas: certe in nullas. Abire: tyncope est. Roma: ciues tanquam numina inuocat. Partho milite: cum quo aut uincemus in ultionem nostram aut ita attenuabitur ut Crassi umbras ulciscamur & sit multo romanis inferior quod sequenti oratione declarat. Consumere atterere miscere participes facere. OMNIBO. Primi pelleas: arguit a casu & fortuna: ubi considerat quod euenit: quid eueniat: quod euenturum sit: quod euenit ut semper uicerit. Primi. s. parthi a scythiis originem ducunt. Et ab india finibus usque ad mesopotamiam parthia nominata: quam diuidit: Euphrates: hinc mesopotamia dicitur: nam propter inuictam uirtutem eorum proximae regiones in eius nomen transferunt in qua sunt Aracusa: Assyria: Persis: & Mædia ab una parte: quod uidelicet a meridie rubro mari ab alia uidelicet a septentrione hyrcano clauditur salo. Pelleas: idest Alexandri impetum fregerunt. Sarissas. Sarissa proprie est telum macedonicum: sicut pilum Romanum. Bactra ciuitas asiae est oxum amnem uersus: ex india diebus octo a

Eoa: idest orientalis hoc est parthorū. Supra cōmertia mundi: ultra regionē mūdi Romanis cognitā: nam ro. nulla prorsus cū parthis habuere cōmertia. Ferat: pro asserat. Regna quæ feci: ut tygrannis: Ariobarzani & pharnacis: quos deuictos in regna cōstituerat. Stat ma. ferā magna consolatio erit q̄ nō ueniā in manus Cæ. a quo crudeliter trucidabor: aut turpiter uita donabor. Hæc mēbra: si occideret. Nil fecisse pie: si uita donabit: Sed cuncta reuoluens: sed cū oīa considero ipsi fidem seruabunt. Nā nullis mundi partibus magis honoratus sum q̄ in oriente: & arguit ab auctoritate: quā habuit in his gentibus: & a casu: cū p̄sequeretur mithrydatē: Colcos: Albanos: Iberas: Arabes. Caldeos: iudæamq; oēm subegit. Meotida: paludē scythiæ. Tanaim: qui diuidit Europam ab asia. Cōspectus: cōspiciuus. Quas magis: scilicet quā in terras orientis. Vnde: a quibus regionibus. Quid. n. tibi: alio utiē Dylēmate: nā si inqt ad parthos uenimus: aut uincem? aut uincemur: si uincemus obtinebimus q̄ istituimus: si uincemur nobiscū parthi peribūt: & umbrā Crassi uindicabimus. Tantas gentes: quæ semp̄ infestæ Romanis fuerūt Mœdis: idest parthis:

¶ SVLPI. Damnasse: improbasse. Nobilitate dolendi: nobili dolore & cōmiseratione. Modo consule: eius qui pauloante fuerat consul. Siccine: hac oratione lentulus argumētis cōtrariis dissuadet: decernitq; ægyptū esse petendā: Exorditur a beniuolentia p̄ cōmiserationem Pōpei. Mundi damnauit fata: penitus oppressit reliquorū hoīum præterq; cæsarianorū foelicitatem. Secundū æmathiā lis tota datur: ferē tota snia pro uictoribus in æmathia est at iudicantiū uerbū: secundū te litem do. lacet omne: periere ne oēs qui esse nobis auxilio potuissent. Pedes: quibus tu supplices. Transfuga mundi: qui ex terminas te emundo. Cœlū aerem nostri poli. Aduersosq; idest parthos qui aspiciunt polum Antarcticū: Aliena: quæ notia dicuntur Culture: relictis diis patriis ueneratur & seruiture parthis. Quid causæ: aeris per simplicē complexionem interrogatio: cur pugnamus inquit nisi amore libertatis: sed tu uis seruire. Romana: res romanas. Horruit: parthus. Reges parthos: tygra nocerotā & Aristobolum Iudeorū regē quos duxit in triūphū. Hyrcano: armeno. Videbit: decebit ut uideat.

¶ OMNIBO. Sic fatus murmure sensit. Ut hæc locutus est Pōpeius: nemo succlamauit: nō. n. consilium placuit: nā clamare solebant: perorantis, cōprobantes sniam: sed Pōpeius ex murmure sensit nō placere cōsiliū. Quos omnes len. Sed lentulus omnes anteiuit: dolore enim p̄culsus colloquiū tenere non potuit: quia consiliū illud a uirtute alienū uidebat. Nobilitate dolendi. Quia generositate animi dolebat hanc Pompeii ignauā. Modo: pauloante cōsule. Siccine thessaliæ: hæc oratio est cōtra id quod Pōpeius suadere uolebat: est aut in deliberatiuo genere posita in iuridiciali constitutione. Et primo beniuolentiā captat a p̄sona aduersarii: hoc est Pom. quū adducit intentionē ipsius ostēdens ignauā: q̄ qui antea de ægipto triūphauerit: idem regibus se subiiciat. Siccine: pro sic ne: est aut epen thesis: adeo ne animus tuus uictus est. Vnde dies. s. cladis tuæ. Damnauit fata: idest fortunā imperii Romani. Secundū æmathiam lis tanta datur: est locutio iuris. i. bellū ciuile sic deciditur: ut ille superior sit qui in æmathia uicit: nam litem dari: secundū hos: aut illos: est decidere litem secundum uolūtatem eorū. lacet omne cruenti. Sensus est: adeo ne uulnus est illatū tam magnū: ut nullo auxilio possit subleuari. Solos tibi magne: nūquid in toto terrarum orbe est: qui auxiliū præstare possit præter pharaatem: ad cuius genua te prostraueris. Aduersos polos: idest antarcticum relicto arctico: nam ratio hemispherii facit hoc: ut sydera quæ sunt in antarctico a nobis uideri nō possint. Et barbara sacra: & diis Romanis omissis incipias colere deos barbarorum. Quid causæ obtenditur armis: a senatu beniuolentiā captauit: nunc ad cōfirmationē causæ uenit: instabilem aut ostendit Pompe. Vitiū contra p̄seuerantiā: quæ est in re bene cōsiderata: stabilis & p̄petua permansio non enim persistit in ratione bene tuendæ libertatis: causa cuius bellū ciuile susceptum est: ergo a p̄seuerantia arguit: quæ est pars fortitudinis partis honesti. Quid causæ: pro quæ honesta causa est quā bello possis obtendere & demonstrare: primo causam honestā habebas: nunc si nō solum Cæsari parat̄ sis seruire: sed etiā externis regibus: hæc cā tollitur. Armis: idest causæ belli. Libertatis amor: interrogat: de inde r̄ndet: idest prætextu libertatis potes dicere te bellū gerere. Te quem Romana gerentē. Ostendit eum abiecti animi esse: quod est cōtra magnificentiā quæ est magnarū & excelsarum rerum cognitio atq; administratio: uel certe cōtra dignitatē: q̄ est honesta & cultu & honore uerecundiæ digna auctoritas q̄ est in eo honesti genere: in quo utilitas quoq; adiungit: pristinus honor fuerat: ut apud reges ī maxia ueneratiōe fuerit pōpeius q̄bus regna donauerit: nunc uero cōtra dignitatē suā fore arguit: q̄ his supplicare paratus sit. de

Vidit: aut crassū. sic fact̄ murmur̄ sentit
Cōsiliū dānasse uiros quos lentulus omnes
Virtutis stimulis & nobilitate dolendi.
Præcessit: dignasq; tulit mō consule uoces
Siccine thessaliæ mentem fregere ruinæ.
Vna dies mundi dānauit fata: secundū
Æmathiā lis tanta datur: iacet oē cruentim.
Vulneris auxiliū? solos tibi magne reliquit
Parthorū fortuna pedes: qui transfuga mūdi
Terrarū totas tractus cœlumq; perosus:
Aduersosq; polos alienaq; sydera quaris
Caldeos culture deos: & barbara sacra
Parthorū famulus qd causæ obtēdit armis
Libertatis amor: miserū qd decipis orbem
Si seruire potes: te quem romana gerentē
Horruit auditu: quē captus ducere reges.
Vidit ab hircanis indoq; a litore siluis.
Deiectū factis: humilē fractumq; uidebit.

quibus triumphauerit: aut quos certe in regnum restituerit. Te. i. imperatorem romanorū. Horruit: dum persequeris mithrydatem. Captos reges. Tygranocerotā & Aristobolum iudeorū regitur in triumphum duxisti. Hyrcanis. i. ex hyrcania: quæ est pars Armenia. Hyrcania auctore Strabone ualde opulēta & multa & magna ex parte planicies: præclaris urbibus adornata.

Extolletq; animos latiū uesanus i orbem
 Se simul & romā pōpeio supplice mensus
 Nil animis fatiq; tuis effabere dignū
 Exiget ignorās latiæ cōmertia linguæ
 Ut lachrimis se magne roges patiur ne pu
 Hoc uuln⁹ clades ut pthia uidicet añ (dorif
 Hespias q̄ roma suas ciuilibus armis.
 Elegit te nepe ducē qd uulnera nostra
 In scythicos sp̄gis populos: cladesq; latētes:
 Quid parthos trāsire doces: solatia tanti
 Perdit roma mali nullos admittere reges
 Sed ciui seruiū suo iuuat ire p orbē
 Ducentē sauas romana in mœnia gentes
 Signaq; ab euphrate cū crassif capta seq̄ntē
 Qui solus regū fato celante fauorem
 Defuit æmathiæ nūc tantas ille lacefcet
 Auditi uictorias opes: aut iūger fata.
 Tecū magne uolet nō hęc fiducia gēti
 Ois in arctois populus quicūq; pruinis
 Nascit idomitus bellis & mortis amator
 Quicqd ad eos tractus mūdiq; teporē
 Labit emolit gētes clemētia cœli.
 Illic & laxas uestes & fluxa uiroꝝ
 Velamēta uides parthis p medica rura

saltem ex lachrymis qd uelis intelligat. Patimur ne pudoris: Adhuc in eo persistit qd dignū est Romanis: qd uidelicet parthi prius uēdicent iniurias italiæ: q̄ nos iniurias nostras: ab ipso rege illatas: turpe hoc est: qd prius iniurias nostras ulcisci debemus: q̄ parthi ulciscantē romanos cōtra Cæ. Ciuilibus armis: cōtra leges argumentū est a iusticia: quæ diuidit in ius naturale: ius consuetudine: & ius lege pacto pari & iudicio: argumentū est iure lege: quia lex erat: ut q ad aliquod bellū electus esset: nullū aliud gerere: posset prius q̄ illud p ficeret. Elegit te ducē: non aut: ut alios duces tentares. Quid uulnera nostra: ignominia ostendit: arguit contra gloria: quæ est frequēs de aliquo fama cū laude: nam si clades romanorū uulgauerit i parthia: magna erit populi Romani ignominia: ut melius ostendat in Europa pmanere: q̄ in Asiam trāsire. Parthos trāsire doces: quia cū intellexerint dissensionem inter Romanos capta occasione ipsi in Italiā uenient: & imperiū Roma. de medio tollent. Solacia tollis: hanc consolationē tollis quæ unica est nobis: ut si seruiendū est: magna cōsolatio est: ut seruiamus potius ciuibus nostris q̄ barbaris. Ciui. i. Cæsari. Iuuat ire per orbē: ostēdit periculū quod est cōtra tuti partem: quæ incolumitatis dicitur: ea est salus tuta: atq; integra conseruatio. Signaq; scilicet Romana quæ capta sunt a parthis cum crassis. Qui solus: arguit a maiori ad minus: quod est ex adiunctis negocio: si nos parthi in fœlicitate sequi noluerūt multominus in aduersis sequentur. Defuit: quia noluit interesse bello ciuili. Celante fauorem: id est cum adhuc i dubio uictoria esset. Omnis in arctois: nunc Pom. rationes confutata natione primum conuertens dicta Pom. in suam utilitatem: nam quod Pō. dixerat de regione pthorū: qd esset separata quodāmodo a nrō orbe: ubi liberos semp habitare pthos dixerat: nec regi cuiquā seruire: imo regnādi cupiditatē habuisse: ita cōuertit Lentulus: ut oñdat eos qd ibi nati sunt & nutriti: enerues eē & effemīnatos: quēadmodū ēt Cicero dicit pro qualitate aeris ex astrologorū snia ita esse naturā hominis: dicit. n. Atheniēses ingeniosiores eē. Thebanos uero pingues & ualētes ratio nam Athenis aer tenuissimus ē: iō acutiores sūt hoies. Thebis uero crassior: iō pingues & ualētes sūt: sed i oriēte aer clamentior est: ideo ēt homies sunt molliores: & p pterea effemīnatiores. Ois arctois arguit a natione

CSVLPI. Extollet: decebit extollat & appetat romanorū: imperiū. cōsiderans uires suas & a romanis te auxilia supplicante. Nil animis: Nil loq poteris fm magnanimitatē dignitatēq; tuam. Exiget: requiret. Comercia lingua: sermonem latinū. Patimur: pati debemus ut parthi ante ulciscantē cedē romanorū q̄ ipsa roma. Ciuilibus armis: admonet eū officii. Tu inquit electus es ad gerenda bella ciuilia nō ad exteros excitandos in ciues. Quid uulnera: arguit imprudentiæ qd quæ celāda sunt indicet: & hostes excitet. Solatia mali. spem & fructū belli q est nō ut seruiat regibus exteris: sed pareat magistratibus suis. Nullos admittere reges: ut nō admittat. Ducētem: te. In romana mœnia oppugnanda uel euertenda. Ab euphrate: a parthis. Qui solus. Solus phrahartes q nobis hoc in bello nō fauit cū esset incerta uictoria nūc fauebit & in uictorē insurget. Fato celante fauorē: erat. n. exitus belli incertus. Opes uictoris: potentiā cæsaris. Tecū: q uectus es. Genti: parthiæ quæ oriētalis est & mollis. Omnis in arctois: locus quo dissoluit laudes quas pompeius parthis ascripserat: & argumentat a cœlo & solo natali cuius qualitati hoium natura & mores rñdent ut docet Victruuius libro sexto. Ideoq; Arctois fortes. Orientales molles: & parthos imbelles fugaces effemīnatosq; esse lentulus monstrat. Tractus: regiones. Labitur: uergit ex porrigitur. Emolli eneruat effemīnat. Laxas uestes: quæ sunt argumēta mollitici. Laxas latas. Fluxas: longas. Parthus: Parthum fuga p plana tantum nō uiribus ualere dicit.

COMNIBO. Extollet aios: arrogantior fiet. Se simul & Romā mensus: nā q te supplicē uidebit imperiū suū imperio Romano cōparabit. Exiget ignorās: cū loqui uolueris ad illū: tum dicet nō itelligo linguā Romanā: & uolet ut lachrymes: ut si nō ex uerbis tuis pudoris: Adhuc in eo persistit qd dignū est Romanis: qd uidelicet parthi prius uēdicent iniurias italiæ: q̄ nos iniurias nostras: ab ipso rege illatas: turpe hoc est: qd prius iniurias nostras ulcisci debemus: q̄ parthi ulciscantē romanos cōtra Cæ. Ciuilibus armis: cōtra leges argumentū est a iusticia: quæ diuidit in ius naturale: ius consuetudine: & ius lege pacto pari & iudicio: argumentū est iure lege: quia lex erat: ut q ad aliquod bellū electus esset: nullū aliud gerere: posset prius q̄ illud p ficeret. Elegit te ducē: non aut: ut alios duces tentares. Quid uulnera nostra: ignominia ostendit: arguit contra gloria: quæ est frequēs de aliquo fama cū laude: nam si clades romanorū uulgauerit i parthia: magna erit populi Romani ignominia: ut melius ostendat in Europa pmanere: q̄ in Asiam trāsire. Parthos trāsire doces: quia cū intellexerint dissensionem inter Romanos capta occasione ipsi in Italiā uenient: & imperiū Roma. de medio tollent. Solacia tollis: hanc consolationē tollis quæ unica est nobis: ut si seruiendū est: magna cōsolatio est: ut seruiamus potius ciuibus nostris q̄ barbaris. Ciui. i. Cæsari. Iuuat ire per orbē: ostēdit periculū quod est cōtra tuti partem: quæ incolumitatis dicitur: ea est salus tuta: atq; integra conseruatio. Signaq; scilicet Romana quæ capta sunt a parthis cum crassis. Qui solus: arguit a maiori ad minus: quod est ex adiunctis negocio: si nos parthi in fœlicitate sequi noluerūt multominus in aduersis sequentur. Defuit: quia noluit interesse bello ciuili. Celante fauorem: id est cum adhuc i dubio uictoria esset. Omnis in arctois: nunc Pom. rationes confutata natione primum conuertens dicta Pom. in suam utilitatem: nam quod Pō. dixerat de regione pthorū: qd esset separata quodāmodo a nrō orbe: ubi liberos semp habitare pthos dixerat: nec regi cuiquā seruire: imo regnādi cupiditatē habuisse: ita cōuertit Lentulus: ut oñdat eos qd ibi nati sunt & nutriti: enerues eē & effemīnatos: quēadmodū ēt Cicero dicit pro qualitate aeris ex astrologorū snia ita esse naturā hominis: dicit. n. Atheniēses ingeniosiores eē. Thebanos uero pingues & ualētes ratio nam Athenis aer tenuissimus ē: iō acutiores sūt hoies. Thebis uero crassior: iō pingues & ualētes sūt: sed i oriēte aer clamentior est: ideo ēt homies sunt molliores: & p pterea effemīnatiores. Ois arctois arguit a natione

quæ est una pars: & attributis personæ: & per contrarium quicunq; nascitur in septentrione: quæ regio frigidissima est & aspera: fortissimus & bellicosus est: e contra uero qui nascitur in oriente: quæ regio mollior habet & clemetior eneruatio est & mollior. In arcto: in septentrione. Eoos tractus: longitudine orientis. Emollit: molliores facit. Illic: in oriente & arguit a uictu imbelies esse orientis populos. Laxas fluxas: sinus habent amplexos: ut longum firma uertat humum: sic & Virg. Et tunicae manicas & habet redimicula mitrae. Parthus per medica rura. Arguit ab affectione est aut affectio: quæ ex tempore & bellorum administratione & studio hominum commutatur. Parthus per medica rura sar. in cam. hoc uerum est: sed mutatur hoc ex administratione: in ea regione lata: ut equitare possint uictores sunt: nam fugiendo insequentes uulnerant: at uero in italia quæ montuosa est: & multas angustias habet non ita neque licebit spaciari: & ita mutata regione studium eorum nihil proderit.

CSVLPI. Sarmathicos scythicos. Tumebit: motuosa erit. Per tenebras: noctu. Incerto: non certum locum ferienti. Vorticis uolenti: id est uorticofum & rapacis conuolutionis. Nec tota: nec uulneratus in pugna peruerabit: nec aestum & puluerem patietur. Exiget solem. i. ducet diem. Aries: trabs ferrata. Machina: compositio ex materia & tormentum: graece dicitur

Fossas implere: quod fit fascibus cratibus terra trabibus. Murus erit: erit pro muro qui illa sum te praestet. Pugna leuis: est ipsis parthis. Fugax: non statarium proelium. Illita dolis sparsa doloso ueneno. Virtus: fortitudo. Pati martem cominus: conferere manus & stricto ense pugnare. Longe tendere neruos: procul sagittas emittere. Permittere uentis. casu quodam non recte inferre. Habet uires: uires infert. Virorum: ortium & quæ ex fortibus constat. Mædos: parthos. Remeare: fugere. Manus: fortitudinis. Viros: fortes & humanos & a dolis & crudelitate uituperat. Tentare pudendum auxilium tanti est: tanti facis inquit ad parthos confugere cum dedecore: ut mala incides & perfidiam non perspicias: primum eris exul & in aliena terra uix humatus. Corneliaque turpi seruituti subiciet. Incubat tibi: premit cadauer tuum. Inuidiosa: inuidia plena: cum Crassus in sepulchro fuerit feris & alitibus praeda:

COMNIBO. Sarmathicos campos. i. assyrios: sed est epitheton longe repetitum. Sarmatae populi scythiae sunt. unde parthi originem habuere. Effusa porrecta sicut omnium planities iacet. Libertate fugae: libertate uagandi lateque spaciandi. Sed non ubi: ecce mutato tempore. Tumebit terra: id est ubi sunt montes. Nec per opacas

Nec in italia: sicut mos est sciunt gerere bella tempore noctis quippe quæ cum nisi sagittis utatur uidere non possunt quo eas dirigant. Opacas tenebras: id est per noctem: sicut nos gerimus: nam tempore noctis Pompeius mithridatis exercitum fugauit. Incerto: erranti. Non frangit nando. si opus erit transire flumina: non erit peritus nando uortices fluuiorum qui multi sunt in italia. Est autem uortex gurgis aquæ a uertendo dictus. Nec tota in

pugna: nec in pugna pati poterit aestum caloris: quia assuetus est molliori aeri. Non aries: alia mutatio belli: quia non oppugnare consueuerunt oppida: nec habent instrumenta quibus id fieri solet. Machina nulla: utpote qui nunquam oppida oppugnauerunt. Parthoque sequente: & cum parthus sequetur milites nostros quicquid poterit tenere impetum sagittarum: erit tanquam murus: clypeus etiam non aliter defendet quam murus: non enim quominus gladiis pugnant. Pugna leuis: id est leuis armatura. Turmae uagantes: quia fugientes huc & illuc persequentes uulnerant. Cessisse: fugisse. Quam pellere: id est quam persequi. Illita tela dolis: nunc arguit a consilio: quia dixerat Pompeius illis uiribus addere consilium: tunc cum ueneno munirent sagittas hoc ipso inquit quod sagittas ueneno poluunt: ostendunt suam ignauiam: quia tota fiducia ipsorum est fugiendo: nec est quisquam qui audeat quominus certa re. Et quo ferre uelint: sed ictus est incertus: nam uentus aliquando aliorum sagittas uoluit quam illi uoluerint. Ensis habet uires: a contrario arguit: qui fortius est: quominus pugnat a contrario sensu quam eminus: debilis & eneruis. Credis magne uiros. Tu credis illos esse fortiores: quod habet fiduciam suam in ueneno magis quam in armis & hoc ipso ostendunt ignauiam suam: quia si fortes essent non in ueneno: sed in armis fiduciam poneret. Discrimina: certamina. Parum est: nisi adhibuerint uenenum. Tentare pudendum est: nunc confutat quod Pompeius dixerat etiam si per

Sarmathicos inter campos: effusaque plano Tygridis arua solo: nulli superabilis hosti: Libertate fugae: sed non ubi terra tumebit.

Aspera conscendet montis iuga: nec per opacas Bella geret tenebras: incerto debilis arcu.

Non franget nando uolenti uerticis amnem. Nec tota in pugna profusus sanguine membra. Exiget aestiuum calido sub puluere solem

Non aries illis non ulla est machina belli. Haud fossas implere ualeat: parthoque sequenti: Murus erit quodcunque potest obstare sagittae

Pugna leuis bellumque fugax turmeque uagantes Et melior cessisse loco quam pellere miles. Illita tela dolis: nec martem quominus unquam.

Ausa pati uirtus: sed longe tendere neruos. Et quo ferre uelint premittere uulnera uentis Ensis habet uires: & gens quecumque uirosque

Bella gerit gladiis nam mædos praelia prima Exarmat uacuaque iubet remeare pharetra

Nulla manus illis fiducia tota ueneni est: Credis magne uiros quos in discrimina belli

Cum ferro uenisse parum est tentare pudendum. Auxilium tanti est toto diuisus ut orbe

A terra mori tua tibi barbara tellus. Incumbat te parua tegant ac iulia busta: Inuidiosa tamen crasso quærete sepulchrum.

Incumbat te parua tegant ac iulia busta: Inuidiosa tamen crasso quærete sepulchrum.

Incumbat te parua tegant ac iulia busta: Inuidiosa tamen crasso quærete sepulchrum.

Incumbat te parua tegant ac iulia busta: Inuidiosa tamen crasso quærete sepulchrum.

fidi essent parthi eo meliori cōditione esse: quia moreret̄ p̄cul ab italia: & ideo Cæ. nihil in illum crudeliter agere posset: refellit hoc ab indignitate dicēs: hoc esse indignū Pō. ut p̄cul mori uelit ab italia: q̄q̄ mors poterit esse solamē miseriae: sed Cornelia nō mortē timebit: nā cū formosa sit: barbari uero libidinis impacientes: quid de hac sperare possumus: quādo nec a sororibus suis se contineant. Pudendū est: nūquid ubi uidet̄: ut tentes auxilium in remotissimis partibus: hac ratione ut tm̄ procul ab italia moriaris. q. d. hoc indignum est. Incumbat: superimponatur corpori tuo. Te parua tegant: contra dignitatem tuā. Inuidiosa tm̄: quā uis uile consequeris sepulchrum: nō tamen sine inuidia cōsequeris quia sine sepulchro iacet crassus.

Sed tua fors melior q̄m mors ultia p̄cena ē
 Nō metuēda uiris. at nō cornelia lethū.
 Infando sub rege timet nū barbara uobis
 Est ignota uenus quæ ritu cæca ferax
 Polluit innumeris leges & fœderate dæ.
 Cōiugibus thalamiq; patēt secreta nefandi
 Inter mille nurus epulis uesana meroq;
 Regia nō ullis exceptos legibus horret
 Cōcubitus tot fœmineis cōplexibus unū.
 Nō laxat nox una marem iacuere sorores
 In fratrū thalamis sacrataq; pignora matris
 Dānat apud gētes sceleris nō spōte pacti
 Oedipodionias infœlix fabula thebas.
 Parthorū dñs quotiēs sic sāguine misto
 Nascit̄ arfacides cui fas implei parentē
 Quid rear eē nefas p̄les tā clara metelli
 Stabit barbarico cōiunx millesima lecto.
 Quāquā nō ulli pl̄ regia magne uacabit
 Sæuitia stimolata uen̄ titulisq; uiroꝝ
 Nā quo plura iuuēt parthū portēta fuisse
 Hæc sciet & crassi ceu pridē debita fatis
 Assyriis trahit̄ cladis captiua uetustæ
 Hæreat æoæ uulnus miserabile sortis
 Nō solū auxiliū funesto ab rege petisse
 Sed gessisse prī bellū ciuile pudebit.
 Nā quod apd̄ populos soceri crimēq; tuūq;
 Maius erit: q̄ quod uobis miscētibus arma.
 Crassoꝝ iūdicta p̄it̄ icurrei cūcti

¶ SVLPI. Sed tua fors melius: melius tecū agetur q̄ cū cornelia estq; locus ab instātibus malis. Quoniā mors. Salustius ait mortē erumnarū requiē nō cruciatū esse. Eam cuncta mortaliū mala dissoluere: ultra neq; curæ: neq; gaudio locū esse. Non lethū sed dedecus Venus: lasciuia. Cæca: incōsiderata promiscua incesta. Innumeris: plurimis: tot. n. reges accipiūt quodlibet: alii quot possunt alere. Secreta thalami patent in publico coeūt. Nefandi: scelerati. Nurus: nuptas. Epulis uesana meroq; regia: idest reges saturi & ebrii legibus uetitos coitus appetunt. Exceptos: notatos. Marem: qui tam fortis est ad libidinē: ut una nocte cū plurimis coeat inde sessus. Sacrata pignora: & filii qui iuraturæ debēt esse inuiolati: thalamos matrū incestāt.

Dānat: exclamatio qua illos oedipode scelestiores esse coarguit. Is. n. casu & per ignorātiā cum locasta matre cōcubuit: hi sponte: Oedipodionias: qbus oedipus est dominatus. Quotiēs: sæpe. n. accidit ut rex sic nascat̄. Cui fas impellere. Ille cui cum matre coire licet quid scelus putabit. Proles metelli: Cornelia Scipionis metelli filia. Milesima: ultima inter mille q̄q̄ sit ea rex frequenter usus ut crudeliter insultet ei & honori tuo & crassi. Ven̄ regia uacabit: rex libidinosus erit intentus. Sæuitia: ut crudeliter agat in moestam. Portenta: mōstruosæ libidines & turpes causæ. Fatis: uictoriæ. Trahitur captiua: ducitur ut præda crassiana calamitatis. Hæreat: si memineris crassiane cladis inquit nō modo te pudebit a parthis auxiliū petiuisse sed ante crassi ultionem pugnasse i ciues: Maius: damnabilis. Vindicta perit: uicisci non possumus.

¶ OMNIBO. Sed tua fors: hoc quidē indignum erit: & ætate: & pristinis moribus tuis. Non metuēda uiris: nam qui fortes sunt nō metuunt mortem. Num barbara nobis: dixit Corneliæ maius aliquid metuendū esse: q̄ mortē: cum ab indignitate p̄baret non esse fidei barbarorum se cōmittendū: q̄ autem hoc sit metuendū probat a natura barbarorū: qui sunt libidinis impacientes. Cæca: incōsiderata nimia libidinis cupiditate. Ritu ferarum: more belluarum in promiscuos concubitus ruit. Tedæ. i. coniugii a parte totū intel

ligit. Coniugibus quia barbari tot uxores habēt quot alere possunt. Thalamiq; patent: in propatulo coeunt. Inter mille nurus: nullæ leges naturales seruanē apud barbaros: cū lex naturalis sit: ut ab his abstineamus q̄ nobis sanguine cōiunctæ sunt. Regia uesana. i. rex uesanus. Epulis meroq;: q̄ sunt incitamenta libidinis. Nox una nō. l. m. adeo expleti sunt: ut quis iaceat inter mulieres: tm̄ satiari nō possint. Iacuere so. p̄bat nullas esse leges: nam sorores in matrimonio iūgebant. Dānat apud gētes: p̄ exemplū exornat: & arguit a minori ad maius. Oedipus cū matre locasta nescius concubuit: existimabat. n. esse regis uxorem: & illā sibi merito deberi existimabat: q̄ spingem uicerat: & uictam occiderat & quis ignarus cōcubuerit: tm̄ apud omnes in fabulis detestabilis habet̄ quanto magis detestādi sunt reges parthorū: qui nō ignari: sed sponte sua: tantū scelus admittūt. Apud gentes: apud oēs nationes. Non iponte: sed ignarus cum locasta matre cōcubuit. ex qua nati sunt Etheocles & Polinicies. Infœlix fa. i. fabula infœlicis oedipi. Oedipodionias. Thebas quarum rex fuit oedipus. Sic: eo modo. Cui fas implere parentē. Non erubescit grauidam facere matrem. Proles tam claras: ex quo sequitur q̄ cornelia uxor tua erit & ipsa in numero concubinarum regis. Metelli: nam mater Corneliæ Metelli filia fuit: & illam Scipio duxit. Milesima: ultima uel una de mille. Quāquam dixit millesima immo fortasse ipsa frequentius cū barbaro iacebit: nā sæuitia libidinis crescet barbaro

hoc ipso q̄ nobilem uiderit: & q̄ eam crassi uxorem intelliget fuisse: quasi sibi debitam a satis. Vacabit: Operā dabit. Titulis uirorum. i. nobilitate maiorū: a quibus Cornelia originē ducebat. Hanc sciet & crassi: Præterea cognoscet nuptā fuisse crasso: ut plura mōstruosa adulteria tentet: q̄si duplex cōmittat adulteriū: q̄ crassi: & Pompeii uxor fuerit. Ceu debita satis: Tanq̄ sibi fato obligata esset: eo q̄ crassum occiderit. Hæreat eorū uulnus: Arguit a uendicatione non mō nō est cōfugiendū ad regem parthorū: ut arma cōtra Cæ. moueat: imo bellū illi inferendū est: & est sensus: si inqt̄ fixū esset pectorib⁹ & alta mente repostum uulnus occisi crassi puderet nos: nō mō petere auxiliū: sed bella ciuilia prius cœpisse q̄ ulcisci: quia tuo Pompeii: & Cæsar debueratis prius ulcisci iniuriam uestram a parthis latā. q̄ ciuile bellū gerere. Hæreat idest si hæreat: hoc est si fixum sit. Eorū fortis: fortunæ orientalis. Petisse: sicut nunc petere uis. Prius. s. quam parthicū bellū. Nā qd̄ apud populos: magnū nefas est bellū ciuile gerere: sed ex omni bello nullū tibi crimen maius obiicietur q̄ q̄ manes Crassi inultos reliqueris. Vindicta: scilicet crassi: nam bellum ciuile causa fuit cur romani non miserint exercitū contra parthos.

CSVLPI. Duces: romani. In bac̄tra: in parthos sūt enim ad oxum annē. Ne qua uacaret arma: ne ulli ab hoc bello cessarent: a dacis germanisq; reuocādi eēt exercitus. Nudare: uacuare militibus. Susis: Susis quæ & susa dicūtur a Dario histapis filio condita fuerūt in p̄sede: absuntq; a Seleucia babilonia quadrigentis gn̄ quaginta millibus passuū: ut Plinius ait. Ducū: Crassi & reliquorū. Assyriæ paci finem. i. principiū belli parthici: ut ulciscamur cladem illatā. Per actum: finitum. Qui uicit: cæsar. De qua cæsareis: quā uinci & triumphari a Cæsare quem odi lætarer. Non tibi: ab imagine mouet affectus: & potius aliud quod est molestius faciendū suadet postea honestū tutū & utile consiliū aperit. Araxem: armeniaē fluuiū. Senis: crassi. Nudæ umbre: insepulti cadaueris. Monumenta: signa te sub monētia. Quæ mœnia trunci: circa q̄ mœnia duces romani trunco capite capti fuerint: uel quas urbes ip̄ forū capita circuiuerint. Nomina tanta: tantos uiros. Detulit in terras: absorpsit secum & extulit: nā tygris pluries longo tractu absorbet̄ a terra & inde emergit. Ire per ista: tam crudelibus supplicare. In media thessalia: in loco tibi grauissimo. Quin respicis: cur non ad amicos romani populi te conuertis. Regna: lybiam. Petimus: petere possumus. Pharon: infulā i ægypto. Aruaq; lagi: regnum ptolemæi. Syrtibus: natura sua munitā ægyptū esse & puero ptolemæo fidendū concludit. Hinc ab occidēte qua flectitur sinus syrtis maioris & arenosum littus: cum mare libycum sit ei a septentrione. Inde: ab oriente.

COMNIBO. In bac̄tra: ciuitas Oxum annē uersus teste Solino: q̄ ex india mōtib⁹ desert: & i caspiū mare imittit & auctore Strabone irrigat Hyrcaniam: Bac̄tra Asiae ciuitas etiā Zariaspa noīatur. Et nequa uacarent: & ut uires oēs imperii inuaderent hos barbaros: debebamus septentrionē oēm aduersus eos ducere: & eā ptem imperii nostri destitutā relinquerē. Ne qua ua. arma: idest ne ullæ uires ip̄erii nostri imunes eēt ab hac militia. Arctoū: septentrionē. Dacis cateruis: daci (ut inquit Strabo) appellant̄ qui Germaniā uersus: & ad Istri fontes uergūt: q̄ olim dauī uocati sunt ex quo apud atheniēses dauorū & getarū nomina seruilia plurimū abundabāt. Susis: susa: inquit Soli. Oppidū nobilissimū in p̄sede iuxta parthos in quo templū Susæ dianæ est. Susa (ut refert Strabo) a tithono condita dicūtur Mēnonis patre: Susi etiā Cassii sunt appellati: nā æschylus Memnonis matrem cassiam uocat. In tumulos ducum: ut essent quædā quasi sepulchra. Assyriæ paci si. uos precamur o Pompei & Cæsar qui imperiū administratis: ne diutius uelit̄ parthos in pace securos uiuere: sed operam detis: ut pœnas dent cædis crassi. Et si thessalia: & si bellū ciuile peractū est pugna thessalica oramus ut Cæsar ducat exercitum aduersus parthos: nā de sola parthorū gente Cæsare libeter uiderē triumphū ducere. Peractū est. i. si uicti non possumus reparare bellū. Num tibi cū primū: conclusio orationis Lentuli p̄ cōquestionem sumitur loco q̄ per p̄ sopopciam d̄r cum oratio ad res mutas & animi expertes refert. Inducit enim umbras Crassi de Pompe. cōqueri: si forte animum induxerit: ut auxilium ex rege parthorum petat. Araxem: flu. armeniaē qui in prima parte sui tam lente labitur: ut quam in partem fluat: non facile dignoscas: qui postea in duos alueos diuisus: altero per sepolim urbem præterlabitur. Mœsti se. crassi. Tu quem post inducit conquerentem crassi umbram de Pompeio sumitur aut̄ locus per quem ostenditur ab eo fieri a quo minime oportuit: & ab eo sic

Debuerāt i bac̄tra duces & nequa uacaret
Arma uel arctoū dacis rheniq; cateruis
Impiū nudat̄ latus. dū p̄fida susis
In tumulos plapsa ducū babilōq; iacerent
Assyriæ paci finē fortūa præcamur.
Et si thessalia bellū ciuile pactū est
Ad parthos q̄ uicit eat. gens unica mūdi est
De qua cæsareis possem gauderē triūphis
Nō tibi quū primū gelidū trālibis araxē
Umbra senis mœsti scythicis s̄fixa lacertis
Ingeret has uoces: tu quē post sūera n̄ra
Uictorē cinerū nudæ spauimus umbræ
Ad fœdus pacēq; uenis tū plurima cladis
Occurrēt monumēta tibi: quæ mœnia trūci
Lustrarūt ceruice duces: ubi noīa tanta
Obruit euphrates: & n̄ra cadauera tygris
Detulit in terras ac reddidit: ire p̄ ista
Si potes: i media socerū quoq; magne sedētē
Thessalia placat̄ potes: quin respicis orbē
Romanū: si regna times p̄iecta sub austro.
Infidūq; iubā: petimus pharon armaq; lagi
Syrtibus hīc libycis tuta ē ægypt⁹ ac inde.

na quo si ab alio fieret vindicari deberet. Tu o pompeii. Post funera post exedes nostras. Nudæ insepultæ. Ad fœdus nō autem ad ulciscendā iniuriam nostrā. Tunc plurima cladis. Alius locus conquestionis per quem res indignas: turpes: humiles: illiberales & indigne referunt pristina ætate genere honore beneficiis: hæc omnia gesta fuisse a parthis ostendit: tunc cum deletus est a parthis Crassus cū exercitu. Occurrent cōtra dignitatem nō crassi solum sed exercitus. Lustrarunt. c. d. nā abscessis capitibus circuibant mœnia urbis parthi cum ea telis fixisset & poteris hanc indignitatē animo tuo considerari & petere auxiliū ab his qui hæc fecere quasi dicat facere non debes. I runci pro truncati. Vbi Euphrates obruit. t. n. nam Euphrates p parthiam labitur & per eum locū qui mesopotamia dicitur. Detulit ac reddidit: inundatione aquarum. Ire p istas si potes animū tuum ad hanc indignitatem remittere: potes potius a Cæsare humiliter ueniam petere: & nō tantum itineris tibi peragendū erit. Placare potes nec tibi ueniam denegabit. Quin respicis orbem confutauit sentiam Pōpei de petendo a parthorū rege auxilio: nunc autem ipse suā sniam pronunciat: quæ est: ut se in ægyptum proferat. Orbem Romanum idest orbem imperio Romano subiectum. Regna proiecta sub austro idest libyam. Infidum iubam: q̄ gens illa naturaliter in fida est. Largi: regis ægyptiorum: qui primus alexandriæ regnauit: quæ est metropolis ægypti. Syrtibus hinc libicis: arguit a tuto: & ab utili confirmat. Tutum est ut in ægyptum te conferas: nā regio illa circumdata est a Nilo. Vtile quia fœcundissima est & cōmeatū p se abunde p̄stabit. Hinc: a meridie: nā cōtigua est mari libyco. At inde. i. a septētrione.

Gurgite septēo rapidus mar̄ submouet anis
Terra suis cōtenta bonis: nō idigna mercis
Aut iouis in solo tanta est fiducia nilo (gne
Sceptra puer ptolemæ hēt tibi debita ma
Tutela cōmissa tuæ: quis nominis umbrā
Horreat: inocua est ætas nec iura fidemq̄
Respectūq; deū ueteris spaueris aula
Nil pudet assuetos sceptris: mitissima fors ē
Regnoꝝ sub rege nouo: nō plura locutus.
Impulit huc aios: quantū spes ultima reꝝ
Libertatis habet: uita est sentētia magni
Tūc cilicū liquef solū: cyproq; citatas
Immiser rates nullas cui prætulit aras
Vnde diua memor paphiæ: si numina nasci.
Credimus: aut quēquā fas est cœpisse deoꝝ

SVLPI. Annis gurgitæ septeno: nilus septē hostis in mare ægyptiū & Syriacū effluens. Suis: quæ ibi sponte pueniunt. Mercis importationibus aliarū rerum. Iouis: pluuiarū quoniam a nilo inunda. Sceptra puer: dissoluit illud pompeii ætas niliaci nobis suspecta tyrāni. Debita: quia tu eius patri donasti. Commissa: ex testamento patris. Horreat umbrā nominis timeat imaginē quādam pueri regis: nā uerus expressusq; rex dici nō potest. Inocua: nocere nescia. Nec iura. Antiquus rex iniustus infidus irreligiosus & impudēs est. Aula: regis. Mitissima fors optima conditio est in regibus nouitas: & noui reges benignissimi sunt ingenii. Impulit huc: in ægyptum ut iretur per suasit. Quantū spes: magna pfecto est loquendi libertas in rebus extremis & quasi spe destituti liberius. n. & quasi insolenter locutus est lentulus in pompeium. Solū: oram. Cypro: in cyprū. Citatas: præcipites. Diua: Venus. Vnde paphiæ: maris cyprii in quo nata ē ex pudēdis celi patris. Nasci. cum æterni sint & nasci non sit credendum. Cœpisse: initium & originem habuisse: nam quæ initium habent finem habere & omnia orta occidere necesse est.

COMNIBO. Gurgite septeno. Quia septem hostis in mare defluit Nilus. Terra bonis: nunc ab utili probat. Non indigna mercis: nō opus est ut aduenticiis utatur mercibus. Aut iouis: idest pluuiæ: Nilus enī quotānis regionē inundat. Sceptra puer nūc confutat Pompeii argumenta: quidelicet non esset fidendū puero regi: & ab eodem loco argui: ita ut dicta Pōpei in suū cōmodum conuertat. Tu dicis nō esse fidendū puero regi. At uero ego quia puer est maiorē fidem adhibendā esse censeo. nō enim rex est: sed umbrā tantū modo regis habet. nam reges qui diu regnare soliti sunt: raro: sunt fideles: quia diuturnitate regni didicere perfidiam: sed nūc ille innocens est: & puer & nescit uti falaciis. argumentū ab ætate p̄terea tutela eius a patre suo tibi cōmendata est. Tutela cōmissa: nam cū pater Ptolemæi moriens cōdidisset testm̄: puerum & regnū fidei Pom. cōmendauit: Inocua ē ætas: quia ille dixerat: ardua q̄ppe fides robustos exigit annos: non est ita inquit: nam reges diu in regno uersati calidi & astuti: nunquā fidem seruare didicerunt. Iura fidemq; endiadis est. Veteris aula: idest senioris Regis. Mitissima fors: cum primū Rex regnare cœperit solet esse liberalior & benignior. Impulit animos: psuasit animis: ut se reciperet huc pōpeius. Quantū spes ultima rerum: in extremis rebus plus licentiæ & libertatis hoies sumunt: ut quicquid uelint dicere audeant: nā si pōpeius in pristina fœlicitate fuisset non tantū libertatis habuisset in dicēdo lentulus & cæteri oēs: nunc uero quæ periculū instare uideēt ausus est. Lentulus dissentire & cæteri potius Lentuli sniam secuti sunt. Spes ultima: quia ad extremū redacti erant. Tunc cilicū: in hanc sniam Lentuli Pōpeius se ad nauigationē præparauit ut ægyptum peteret. Citatas: ueloces. Cypro: cyprum uersus. Nullas cui prætulit: dicit hanc cyprū præ cæteris charissimā esse Veneri. Vnde diua memor paphi: ex qua nata erat: nā ex spuma genitaliū Saturni originē dicunt habere Venerem. unde ab spuma: deriuatur dicitur etiam cypria Venus. Si nu. na. credimus idest si credendum est. Cœpisse: idest numina principium habuisse: nam si deus est æternus est si æternus: est idest sine principio.

CSVLPI. Hæc ubi deseruit: Pōpeius cū Cypri cognouisset arcē esse captam sui excludendi causa: & de aduentu Cæsaris fama crebresceret: deposito syriæ adeunde cōsilio: pecunia societatis sublata: & a quibusdā priuatis sumpta & æris magno pōdere ad militarē usum in naues imposito: duobusq; milibus hominū armatis pelusiū puenit ut ait Cæsar a Cypri enim ad nili hostiū recta nauigatione in austrum sunt quadringēta milia passuū. Inde maris. Inde ex transuerso cursum direxit in casium montē: qui ut inquit Strabo est cum latus in modū p̄montorii aquarū inops. In eo magni pompeii corpus iacet & Iouis Casii templū. Nocturno lumine: cū obseruaret nocturnum lumen phari noluit ire in Casium: sed in pelusiācū hostium. Pugnaci. intēti contra uentū. Pars maxima: est enim alueorū maximus. Diuidui: qui in septem alueos finditur. Tempus erat: Equinoctiū autumnale describit quod sol sub libra decurrens efficit. Examinat trutinat. Nō plus uno die: quæ reddit unum solū diem parē nocti quo p̄terito: dies iminuuntur crescuntq; noctes. Rependit reddit cōpensat. Solatio leuamen eius diminutionis i uere. Comperit pompeius. Teneri. Erat enim illic cū exercitu in cleopatram sororem quā cōem herdem regno conabatur eiicere. Flectit a pelusio. Nec phœbus nec carbasa languēt nūdum sol occiderat & uenti spirabāt. Speculator custos explorator. Cōpleuerat: aduentu hospitis uulgauerat pō. aduentare. Plutarchus & Appianus dicūt Pom. nuntiū prēmisse ad regem orandū & eū in anchoris expectasse iuxta regionem. Monstra pelleæ domus inhonesti cōsiliarii Ptolemæi Alexandrini. Fractis annis debili senectute. Crescētis in arua irrigantis campos. Memphis custos idest i sula Nili regia ægyptiorū. Vana sacris quia bouem canem fescem & diuersa animalia monstraq; colunt. Illo cultore cū ille sacerdos esset & eum grādem natu indicat quia plurimorū apium uiderat mortē. Non unus apis uixerat lustra: plurimus bos eorū quos colit ægyptius perierat. bouē enim per apim intelligit. Eum ut Plinius ait nō est fas certos uitæ excedere annos. Mersumq; in sacerdotū fonte enecant q̄suri luctu & aliū quē substituunt: & donec inuenerint mœrent: derasis etiam capitibus nec tamen unquam diu quæritur. Suae phœbus: hoc dixit propter albam notam quā in dextro latere instar bicornis lunæ habent ingenitam.

COMNIBO. Hæc ubi deseruit: cilicum mare a Cilicia cuius in conspectu est denominatū cōtra se habet insulam Cyprū a meridie: quod nūc mare pompeii nauigasse describit. Hæc littora idest cilicia. Totos scopulos: insulam Cyprū scopulosam. Exit in austrum in eam partē quæ uergit in meridie. Inde maris uasti nec nauigat in portū: sed ex transuerso mari cursum dirigens declinauit in Casium montē. Montē pharon significat insulam turrim magna altitudine: mirificis operibus extructā montis instar quæ nomen ab insula accepit: haud procul ab Alexandria: hæc flāmarum indicio a lōge inspicitur eius lucis usus est ad p̄dēda noctis uada: tutumq; portus introitum. Pugnaci uelo: quia uentos habebat aduersos quasi p̄sagi essent uenti eius quod futurū erat. Septimus annis: septimus ramus: nā septem hostiis in mare descendit quorū unū pelusum appellatur. Tempus erat: describit tempus quo Pōpeius ægypto appropinquauit: deinde: & locū ubi forte Rex Ptolemæus erat: qui ad Pompeii aduentū tumultuariū concilium habuit in quo duæ diuersæ sententiæ habite sunt. Altera erat Achorei senioris ut pro amicitia & antiquo fœdere quod patri eius cū pōpeio erat benigne susciperet: altera uero photini p̄nitiosa in pompeii. Quo libra pares: æquinoctium inqt erat cū pōpeius appropinquauit ægypto. libra die. xv. septembris oritur: & in ea sol intrat circa meridiē quo die tantū lucis & noctis æqualitas est: nam continuo noctes sensim augentur. idq; per exiguū: adeo ut senti ri uix possit. Examinat pensat: & alludit ad nomen: quasi libra quod signum est: æqua luce dies ac noctes penset. Nō una plus: nā uno die solū æqualitas est lucis ac noctis. Repedit: recōpensat. Aeterni dāni: uer incipit. xvii. martii quo die sol intrat arietem: & hunc diem solum nox adæquat: nam statim decrescit cuius diminutionis exiguitas uix p̄cipiē. ergo sicut autūno crescunt noctes: ita uere decrescūt: & ita qd dānū uer intulerat noctibus decrescētibus: repat deinde autūnus crescētibus. Cōperit ut regē nō uenerat ad casium montē: sed ubi cōperit regē ibi eē flexit iter: forte accidit ut his diebus sororem regno expulerit per amicos & propinquos & castra apud Casium habebat contra sororem. Casius mons est in assyria: pelusio ægypti

Hæc ubi deseruit pompeius littora totos
Emesus cypri scopulos qbus exit in austrum.
Inde maris uasti transuerso uertit æstu
Nec tenuit gratū nocturno lumine montē
Infimaq; ægypti pugnaci littora uelo
Vix tetigit qua diuidui pars maxima nili
In uada decurrit pelusia septimus annis.
Tēpus erat quo libra pares examinat hora
Nō uno plus æqua die: noctiq; rependit
Lux minor hybernæ uerni solatia damni
Comperit ut regē casio se monte tenere
Flectit iter nec phœbus adhuc nec carbasa lā
Iā rapido speculator eqs p littora cursu guēt
Hospitis aduētū puidā cōpleuerat aulā.
Consiliū uix tēpus erat: tamē oīa monstra
Pelleæ coier domus: quos iter achoreus
Iā placidus senio: fractisq; modestior annis
Hūc genuit custos nili crescentis in arua
Mēphis uana sacris: illo cultor deorū.
Lustra sua phœbes nō unus uixerat apis

conterminus: haud longe a loco qui ostracine dicitur nobilis sepulchro positus. Nec phœbus: quia adhuc dies erat. Carbasia languent: quia uetus flabat. Iam rapido speculator eques. iam inquit equites qui speculatum missi fuerant (audiuerant enim de clade positus.) nuntiabant regi aduentare positus. Pavidam. ambigam quid consilii caperet. Vix tempus consilii. quia subitus erat pom. aduentus. Omnia monstra. monstra appellat uiciosos regis consiliarios. quia ut ferme fieri solet. ministri regum sunt flagitiosi. nam ut regi assententur quaecumque illi ætate placeant. solent excogitare. quæ autem ad adolescenti placeant manifestum est. Pelleæ. alexandriæ. Hunc genuit. dicit hunc originem habuisse a memphi urbe ægypti. Custos nili. c. quia memphis fuit. auctore plinio. arx regum ægypti ad custodi nili appellatur. aut quia ibi apis conseruabatur. quo nascente. semper nilus crescebat. & si forte non nasceretur malo homine habebatur quasi iratus esset deus. nam inter cætera quæ ægyptus habet digna memoratu bouem præcipue mirantur. quæ apim uocant. hunc instar colunt numinis insignem albæ notæ macula. quæ dextro eius lateri ingenua corniculantis lunæ refert faciem statutum æui spacium est quod ut affuit (adeest autem e nilo singulis iustis) profundo sacri fontis immerfus necatur. ne diem trahat longius quam licebit. mox alter nec sine publico luctu requiritur: quem repertum centum antistites memphin persequuntur ut incipiat ibi sacris initiatus: sacer fieri: Solinus. hunc igitur achorem dicit sacra sæpius hæc celebrasse: propter quod gradæ uerum illum significat: Vna: quia apim bouem illum magna pompa sequebantur ex nilo nascentem & instar numinis colebant. Cultore deorum. scilicet achoreo operante in sacris apis. Sux phœbes. idest suæ lunæ quæ in dextro armo gestabat. Non unus: quia sæpe celebrauerat.

Cōsiliū uox prima fuit meritūq; fidēq;
 Sacraq; defuncti iactauit pignora patris
 Sed melior suaderi malis & nosse tyrānos
 Ausus: pōpeiū letho dānare photinus.
 Ius & fas multos faciūt ptolemæ nocētes
 Dat pœnas laudata fides: quū sustinet inqt
 Quos fortuna premit: fatis accede deisq;
 Et cole fœlices miseros fugæ: sidera terra:
 Ut distāt: & flāma mari sic utile recto
 Sceptroꝝ uis tota perit: si pēdere iusta
 Incipit euertitq; arces respectus honesti.
 Libertas scelex est quæ regna iuisa tuet
 Sublatuq; modus gladiis facere oīa sæue.
 Nō impune licet nisi quū facis exeat aula
 Qui uult eē pius uirtus & summa potestas
 Nō coeūt semp metuet quæ sæua pudebūt.

net fortuna premit: quum tuetur miseros. Fatis accede deisq;: fove quos dei & fata. Sic utile recto: rectum & utile sic natura coniuncta sunt: ut separari non possint ut stoici uolunt. qui uero uerbis & intellectu ea separauerunt magnam ut ci. ait perniciem hominibus induxerunt. Sceptrorum uix tota: potentia inquit regia extinguetur si iustitiam seruare & sequi uoluerit. Euertitq; arces: tollit loca munita ne alius sit potetior alio & oīa facit equalia. Libertas scelarū est: licentia peccandi & sæuiendi in alios defendit & seruat reges Sublatuq; modus gladiis: hoc est delitas: Facere oīa seua: crudelitatem impune exercere non licet nisi ipsam exercendo audaces terrueris. Exeat aula: deponat regnū. Virtus & summa potestas non coeunt: non conueniunt quod quis iustus & rex esse uelit fieri nequit. Pudebunt: pudore afficient terentius non istec te pudet.

COMNIBO. Prima uox consilii: & hic primus sententiam dixit: Sacraque defuncti: idest sacra hospitii & amicitie iura quæ ptolemæo seniori cum pom. fuerunt. nam ptolemæus auletes. sicut in epistolis legitur: & apud ualerium: orta seditionis pulsus est ab alexandrinis. ille confugit ro. qua in re præcipue adiutus est a pom. gabinus qui postea eum restituit e senatusconsulto pom. militum partem regi in ægypto reliquit: & inter cæteros: P. septimium qui sub pom. militauerat: a quo cum photino & achilla pom. occisus est: Sed melior suadere. quia malus malo facilius suadet: quam bonus. Nosse tyrānos: quia pro libidine uiuere uolunt: necesse ergo est ut qui grati tyrannis esse uolunt assententur. Ius & fas multos: non utitur procemio & a tuto incipit argumentum. & ab utili: dicens multum differt inter honestum & utile. Ius & fas faciunt nocentes. idest seruare ius humanum & diuinum facit homines nocentes: a præcedente quod sequitur si nocens est pœnam meretur. ergo faciunt nocentes idest faciunt pœnam pati tanquam nocentes si ptolemæus secundum ius & fas suscepisset pom. pependisset pœnas a cæ. nihilominus quam si nocens esset. Laudata

CSVLPI. Vox prima fuit: primus sententiā dixit: Iactauit meritūq; fidemq;: in uanū cōmemorauit officia & fidem positus. & scedera quæ ptolemæus auletes cum ipsos percuferat. hic ob flagitia ab alexandrinis eiectus cæ ro. uenisset precatū ut in regnū restitueretur positus. præcipue fauore tandem reductus est per gabinium cum non magna militum manu qui apud regem remanserunt: quos inter fuit septimius qui pom. obruncauit: Melior: aptior potentior ad suadenda mala: Malis: in malis. Tyrānos. tyrānorū uoluntatem. Photinus: enuchus regis & eius pecuniæ custos qui positus. interimendum in uictoris cæ. beneficiū persuasit plutarchus ait theodotū rhetorē neutrum satis tutum fore demonstrasse: si enim suscepissent se cæ. hostem habituros: pom. quæ domū aiebat. si repulissent cum pom. eiectionis crimen subituros cæ. causam persecutiōis debere. Optimū itaq; uirum accitum occidere beneficiū hinc cæ. collaturos. Ius & fas: Suasio ab utili honestate neglecta: qua docet regibus conuenire crudelitatem: & pom. ptolemæum ob beneficia in patre nihil debere: eumque adeo esse miserū ut resarciri non possit: & cum miseris non suscipiendam nec tenendam amicitiam esse docet. Ius & fas: iuris & liciti obseruatio. incipitque a sententia graui & tragica. Dat pœnas: punitur. Quum susti

fides: quā omnes laudant. Fatis accede: id est acquiesce uoluntatibus deorū fata sunt aduersa pom. propitia uero cæ. ergo sequere fata. Cole: obserua. Sceptrorū: tyrannorū. Vis tota perit: si reges inquit iustum seruare uoluerint: regna cito amittent: sed non ita est: nam diuersa est tyrannorū uita a regibus: tyranni enim magis metui uolunt: quā a mari. Pendere: pōderare æstimare. Respectus honesti: si uis tueri regnū tuū: fac ut tibi cuiuscunq; sceleris licentiā retineas: & occidendi: & in exiliū mittendi. Libertas scelerū: quando aliquis contra uoluntatē ciuiū regnat: inuisū est regnū & non nisi per uim defendi potest. Sublatuq; modus gladiis: ut sine modestia gladii exercitantur. Facere omnia sæue nō impune licet: nisi ut facis: id est si inter miseris facere turpia: tunc tibi licentia auferitur: sed si continue pseueras facere: tūc licet. Coeūt: cōueniunt.

CSVLPI. Nō impune: in odiū pō. adducens regē irritat q̄ per contemptum pō. in ægyptū accesserit: ut qui inde repellere non posset. Neu te sceptris: uel ne pom. regno te priuet siue te a sorore priuari: sin tibi molestum est regnū trade illi nobisq; defendendum Pignora propiora: propinqui ut soror beniuolētior ipso. Piget: tristis. Damnata: eiecte a te. Fuerit magni: paruerit pom. Victoris cæ. & sic erimus toto bello liberi. Cum qua gente cadat: quos secum in miseriam trahat. Rapitur: agitur ut furens. Ora senatus: conspectum eorum quos in discrimen adduxit. Deseruit: fugiens. Meruit: obruit. Thessaliaq; reus: ob cladem thessalicam accusatus & pulsus. Iustior in magnum: iustius nos de eo quam alii conqueri possumus. Quid sepositam: apostrophe ad magnū Sepositam: semotam. Carmine bellorum: ciuiliū culpa. Conferres fata: transferres cladem similem & ubi tu punireris. itaq; hoc peccato in regiam maiestatem commisso iusta morte es dignus. Quod nobis confutatio obiiciende ingratiitudinis: certe inquit ob regnū a te acceptū fuimus animo grati: nam deos in tua uota orauimus hāc at̄ facile uim quā inferimus nō ut pō. de nobis bñ merito sed ut uicto iferim: itulisse m̄ p̄fecto auidi? cæ. sed rerū cursū cōtra te sequimur.

COMNIBO. Nō impune tuos: quando causa turpis est insinuatione uti debemus: & non opus est p̄mio ostendit q̄ utile sit: nunc at̄ descendit ad p̄prietates p̄mii & probauit a tuto pro positionē luā: nūc at̄ adducit in odiū hoc modo nā confidenter pō. hoc facere dicit. quia tuam contemnit puericiā: facito. ut non impune sciat ætatem tuā contemendā. Qui te nec iusto: existimat te nec tñ uirū h̄re: ut uictos et̄ a tuo regno phibere possis Nō te sceptris. p. h. nili in-

quit regnū tuū tradere pō. ut hostes priuet te regno: Pignora sunt: p̄bat a minori ad maius si noluit: i cederet forori nec debes cedere pō. nā ex testamēto patris succedere debet puella: nā apud reges primo genit̄ siue mas. siue foemina fuerat succedebat in regnū: q̄ si animū inducere potes ut regno cedas: quid non cedis forori: ut bellū finiamus. Propiora: habes necessitudine tibi magis coniunctos quā pō. Quicquid non fuerat arguit a maiori ad maius si noluit: sequi pō. in felicitate: nec nunc sequi debes: immo nec cæ. uictorē. Dum bella ge. nondū uictoria. ad alterū eorū inclinata. Nec uictoris: quia n̄m non requiret regnum quasi ulcisci uelit iniuriā. q̄ secuti fuerimus pō. Toto iam pulsus ab orbe: arguit ab ea parte tuti quæ incolumitas d̄ nā tuti duas esse partes dicimus incolumitate. s. & potentiā est at̄ incolumitas salutis tua & integra cōseruatio & locus est ab attributis p̄sonæ uidelicet ab eo attributo q̄ d̄ factum ubi cōsiderat̄ quid fecerit quid faciat quid facturū sit: quid fecit pō. fecit ut oēs qui eum secuti sint perierint. ergo qui eum sequent̄ oēs peribūt. non est inquit tutū sequi pō. quē oēs oderunt: quia tantorū malorū causa fuit quorū & nos si eum sequemur participes erimus. Cum q̄ gente cadat: siue cum his ante deletus est qui eum secuti fuerant. Rapiē ciuilibus armis: deest ab. i. fugit conspectū suorum. quorū maior pars ciuili bello periit. Ora senatus: fugit p̄pter pudorē. nā ipse causa fuerat malorū quasi ducis imperitia milites periissent. Metuit gentes: quia ipse auctor fuit: ut bello ciuili p̄derent̄ ideo metuit eos qui supersunt. Regesq; .s. orientis qui eū secuti fuerant. Thessalia reus: q̄ imperitia pom. dicerent cladem illam accepisse. Nulla tellure: non habet quo confugiat. sola relinquit̄ ægyptus quo recipiat. ut si eum secuti fuerimus. sicuti cæteri & non pereamus. Iustior in magnum: nihil igitur est q̄ pō. de nobis querat̄ si illum occiderimus: nam iustius de illo nos conqueri poterimus. qui ad nos peruenit ut nos uictori faciat inuisos. Quid: ostendit iustam se causam habere conquerendi de pō.

Sepositam: separatam ab bello ciuili: quia nec hunc nec illum secuta fuerat. Conferres. transferres. nam conferre proprie transferre significat: ut ad hęc potissimum studia contulissimus. id est transtulissimus.

Nō impune tuos magnus cōtempserit annos
 Qui te nec uictos arceat a littoꝝ nostro.
 Posse putat neu te sceptris priuauerit spes
 Pignora sūt ppiora tibi nilōq; pharonq;
 Si regnat̄ piget damnatae redde forori
 Aegyptū certe latius tueamur ab armis
 Quicquid nō fuerat magni dū bella gerunt
 Nec uictoris erit toto iā pulsus ab orbe
 Postquā nulla manet rex fiducia quarit.
 Cū qua gēte cadat rapit̄ ciuilibus armis
 Nec soceri rātū arma fugit: fugit ora sear?
 Cui? thessalica saturat p̄s magna uolucres
 Et metuit gētes quas uno i sanguie mistas.
 Deseruit regesq; timet quorū omnia meruit
 Thessaliaq; reus nulla tellur̄ receptus
 Sollicitat nostrū quē nō dū p̄didit orbē
 Iustior in magnum nobis ptolemæe querela.
 Causa data ē qd se positā sempq; quietā
 Cries belloꝝ maculas pharon aruaq; nostra.
 Victori suspecta facis: cur sola cadenti
 Hac placuit tellus in quā pharsalica fata
 Cōferres: p̄cenasq; tuas: iā crimē hēmus
 Purgādū gladio qd nobis sceptrā senar?

Pharfalica fata: id est poenas omnes: quas meruerunt qui tecum in pharfalia aduersus caesarem pugnaverunt in nos transferrens: nam si te recipiemus parata sunt nobis a uictore supplicia. Quae: expositiue pro id est. iam crimen habemus: iam est si te non suscipimus: tamen ab ipso quod ad nos confugeris: non sine crimine erimus. nisi te occidemus. Pugnandum gladio: id est quam culpam non possumus: nisi caesarem de tua fugare. Quod nobis scilicet protra senatus: nunc postquam rationes suas confirmauit: refellit obiectiones: quae fieri possent obiici poterat uictum ingratitudinis. quod uidelicet pro. auctor fuerit: nec auctor solum. sed auxiliator ptolemæi ut in regnum restitueret ergo refellit: nec est inquit quod nos ingratos appelles o pro. nam si nobis fauisti tunc cum restitutus est pater in regnum: & nos non destitimus rogare deos: ut tibi uictoriam praestaret: sed diis aliter uisum est quo necessitas nos trahit: eo sequi uolumus. ptolemæus auletes (ut ostendit a Strabone) pro cleopatre eiectus regno ab alexandrinis: quia flagitiosus erat & coraulam in regia celebrabat: profectus ro. a pro. susceptus est: ac senatui commendatus: egitque de reductione eius: ac de nece legatorum: qui supra centum contra regem uenerant e quibus fuit diodorus achademicus princeps legationis ptolemæus itaque a gabinio reductus archelaum quem regem sibi alexandrini ascuerant interemit: ac filiam sed non multo post morbo assumptus est: relictis duobus filiis & totidem filiabus: quarum grandior erat cleopatra alexandrini & puerum natum grandior & cleopatram regno praefecerunt: sed pueri familiares: mota seditione cleopatram eiecerunt: quae postea in syriam cum sorore secessit. interea magnus ex pharphar solo fugiens in casium montem: ac pelusium uenit: ibi quae a regis familiaribus dolo obtruncatus est caesarem. cum aduentasset adolescentulum interemit & cleopatram ab exilio reuocatam aegypti reginam constituit: atque ei in regni parte reliquam fratrem addidit admodum iuuenem.

Te suadente dedit: uotis tua fouimus arma
Hoc ferrum quod fata iubent proferri parauimus
Non tibi: sed uicto: feriam tua uiscera magne
Malueram soceri: rapimur quo cuncta ferunt
Te ne mihi dubitas an sit uiolari necesse
Cum liceat: quae te nostri fiducia regni
Huc agit infelix. populum non cernis inermem?
Aruaque uix refugio fodientem mollia nilo?
Metiri sua regna decet uiresque fateri
Tu ptolemæe potes magni fulcrum ruinam?
Sub qua roma iacet: bustum cineresque moueri.
Thessalicos audes: tu bellum in regna uocari?
Ante aciem emathiam nullis accessimus armis.
Popeii nunc castra placet quae deserit orbis?
Nunc uictoris opes & cognita fata lacesse?
Aduersis non deesse decet. sed lata secutos

SVLPI. Proferre: exercere. Te ne mihi: antiphrasa: dicere pro. qui te cogit me interimere. respondetur: necesse esse quia licet & fieri potest. Quae te nostri fiducia: reprehensio imprudentia. Inermem: inbellum & mollem. Mollia nilo refugio: quae inundata nilus decrescens reliquit mollia. Metiri sua regna: mensurare suam potentiam & est suasio ab impossibili & instati periculo Fulcra: sustentare & reparare. Mouere: suscitare ut repararent. Ante aciem: argumentum a maiori cum insultatione. Nullis accessimus: nec pro. nec caesarem. nos adiunximus. Aduersis non deesse: turpe est ueterem amicum in aduersitate deserere: sed si particeps fueris felicitatis. sed cum clamitosis amicitia in eunda non est.

OMNIBO. Votis: deos rogando: ut uictor esses. Hoc ferrum: quod nunc nudat in caesarem tuam paraueram non ad te interficiendum: sed caesarem. Proferre: nudare contra te. Fata: non uoluntas nostra. Non tibi sed uicto: ac si dicat nisi uictus esses hoc non facerem. Rapimur quo cum: argumentum est a necessario: necessitas duplex est in arte Rhetorica: una simplex & absoluta cui resisti nullo modo potest. alia cum adiectione simplex necessitas est: ut moriendum est homini aliquando at uero homini quiescendum est aliquando: est cum adiectione: nisi malit lassitudine confici: ita hoc loco. necesse est occidere pom.

nisi nos perire maluerimus: haec est necessitas cum adiectione. Ne. i. dubitas an sit necesse uiolare te cum liceat magna dicitur est inter licere & decere. nam omnia quae licent decent: sed non e contra: ideo dicit. Cum liceat. i. nobis potestas & facilitas sit occidendi te. q. d. non debes dubitare an deceat: quia omnes suam incolumitatem anteponunt aliorum utilitati: sed illud ostendit. q. si te suscepimus nec te quidem tueri poterimus & nos in periculum salutis committimur. Quae te fiducia nostri: ab impossibili arguit. hoc modo non possumus defendere pro. nam uires nostrae exiguae sunt quae uictori resistere non possunt sed si tandem suscepimus periculum omne in nos conferemus ergo quoniam nulla utilitas secutura est: si susceperimus pro. immo nos in periculum uenturi simus. satis est illum occidere. Quae te fiducia nostri: o infelix pro. nonne uides uires nostras non sufficere: & opes quae te possint in hoc casu defendere. Populum inermem: argumentum est a genere & attributis personae genus aut diuidit in patriam & nationem: ut graecus est. ergo superbus poenus est ergo perfidus. aegyptus: ergo mollis & inbellis. non tutum est ergo consilium: ut qui alterius auxilio indigerat: ad gentem mollem & eneruam confugeret. Mollia arua: uix inquit uires nostrae suppetunt ad colendum agrum & cum quidem mollem: qui adeo pro se fertilis est cum inundatus fuerit nilo: ut nullo uel paruo admodum laborare egeat. Meriti sua regna decet. nunc a prudentia arguit. prudentiae partes tres sunt. memoria intelligentia: & prouidentia: ab ea uires suas considerare oportet diligenter: & non suscipere plus negotii quam ferre possit. Diceret. s. uirum prudentem. Fateri uires: quia si exiguae sint: non debes eas extollere & ostendit non esse opes aegyptiorum eiusmodi quae possent cladem hanc refarcire quam pro. acceperat. Fulcra: sustentare. Roma: imperium ro. quia cum committitur uictus est pro. Bellum: quod antea a nobis remotum fuit. in te ipsum transferre ausus fueris. Ante aciem emathiam: argumentationem excanat a maiori ad minus: nam a simili a maiori ad minus a minori ad maius ab exemplis a contrariis illam exornare consueuimus. si pom. inquit quum in felicitate erat defendi non potuit: quomodo nunc uictus defendet a contrario quem in prosperis rebus secuti non sumus: eundem in aduersis sequemur. Nunc postquam uictus est Cognita: fata

quia ante in dubio erat uter eorū uictor futurus esset. nunc autē manifestū est uictorē cæ. ergo fata cæ. manifesta sunt. Aduersis non deesse decet: facit obiectionem deinde respondet. dicit aliquis non decet amicis deesse in aduersis fateor inquit. Sed læta secutos. idest illos decet in rebus aduersis amicis non deesse: qui amicos in secunda fortuna secuti fuerunt nos autem non sumus pō. in secundis rebus profecuti ergo uicio nobis dabitur. si illum in aduersis sequemur.

CSVLPI. Nulla fides: nullus fidelis miserum cepit amare. Tanta uidelicet pom. occidere. Permittant. suadent non uentent. Achilles. qui fuerat pedagogus eius & nunc præerat exercitui. Tellus excurrit. ægyptus extenditur ad radices casii montis: Vada: uada: uada: & non profunda loca. Socii monstri: nam hic septimum olim sub pom. tribunū militū. & saluium centurionem cum assumpsisset socios præterea tres aut amplius quattuor satellites puppem ad pō. mouit. ut ait plutarchus. O superi. tragica exclamatio cum querela. Mollis. in bellis effœminata: Canopi canopus oppidum in ægypto sic appellatum a canopo gubernatorū nauis menelai illic aspidis ictu defuncto. Iuxta id ut tradit Strabo est fossa cymbis plena. in quibus mulieres assiduæ canunt atq; lasciuunt: Hos animos: deest habent. Præmunt: opptimunt Vllus locus: ulla nocē di occasio. Admittitur: in ro. cedem: Bella: uocandi casus: Cognatas ro. quæ pō. conficia ut Monstra: monstrosos parricidas: Si meruit: si dignus est occidi noie cæ. Tanti deterret eum a metu deum. Cæloq; tonāte: dum adhuc tonet e cælo iuppiter qui te ulciscetur. Impure: obscene. Non domitor: est non esse clarus rebus gestis pom. non ne satis ab eo necando illud unū terrere te potuit: quod erat ro. Non domitor: non sit uictor omnium: nec qui ter triumphauerit: nec qui reges fecit: nec imperator & ultor senatus cæ. gener. Ter: uidelicet de aphyrica & hispania Tum de pyratis ultimo de tygrane & mithrydate innumerisq; prouinciis. Quod poterat esse satis: quod te poterat deterre re. Quo tua sit fortuna loco: hoc dicit qd & ipse cæ. iussu conficietur. Nostra ro. iam iure: iam meris priuari cum sis parricida. Negarat. deposuerat cum eēt terræ proximus & remibus ibat.

COMNIBO. Nulla fides unquam: nemo unquam tam fidelis fuit. qui amicum in miseria eligere inceperit. Assensere omnes sceleri. nunc ostendit quem affectum achillæ habuerit oratio. dicit omnes huic sententiæ assensisse qd uidelicet tuta uidebatur. Læatur inueto honore: ipse etiam qd puer esset gaudebat sibi tantum licentiæ dari: ut pom. de medio tolleret. Famuli: sub quorum tutela fuerat. Sceleri delectus achillas: qd fuerat consilii electus est etiam auctor sceleris. Perfida qua tellus: nunc dicit quō achillas huic cædi se præparauerit: & ostēdit unde nauigare cœpit achillas cum locis: ut pom. occurreret. dicit enim cœpisse ab eo loco ubi castra ptolomæus junior posuerat aduersus cleopatram sororem regno pulsam: nam ex testamento patris regnabat cleopatra quia maior natu erat: sed ptolomæus puer postquam ad adolescentiam peruenit consilio amicorum & factione sororem e regno pepulit illa aduersus fratrem castra posuerat: nā multos habebat qui eam secuti fuerant. Monstri. i. monstruosi sceleris. Syrtes: nā ægyptus ob occasu syrtes habet. O superi: exclamat contra indignitatem qd pō. sit a ptolomæo iussis occidit. dicit enim indignū fuisse ptolomæum regem. qui manus suas in magni ducis cruore pollueret: usq; adeo inquit ad inimū redactæ sunt res ro. ut pō. dux ro. ab ægyptis satellitibus uilissimis occidatur. Hos animos. s. habuit: ut ægyptii audeant hoc scelus suscipere sermipenus sermo conuenit afflictiis. Nilus memphis: p ægyptiis posuit: Barbara: oēs enim barbaros maiores appellāt pter græcos & latinos. Pelusiaci canopi. i. sinus ægyptii nā pelusiū unus ē ex septē meatib; nili. Mollis. eneruis & effœminata sic usq; adeo: Vllis ne in cladibus: pōt ne ægyptus ad hoc facinus sufficere: ac si. d. non est ægyptus tanti ut mereatur occidere pom. Hanc certe seruate fidem: in hoc inquit fidem uestram requirimus o superi uelitis: ut si pomp. occidendus est a ro. saltem occidatur non a barbaro. Præstate. s. in hanc cædem. Cognatas idest ro. manus. Extremaq; monstra. i. monstruosos & abiectissimos homines qui monstri instar sunt erant enim eunuchi: & moles ministri. Si meruit tam claro: si pom. inquit princeps ro. cuius nomen tantum orbem terrarum impluerat occidi: nunquid tantum audaciæ la

Nulla fides unquā miseros elegit amicos
Assensere omnes sceleri lætat honor
Res puer isueto qd iā sibi tanta liceres
Permittat famuli: sceleri delectus achillas.
Perfida qua tellus casus excurrit arenis
Et uada testant iūctas ægyptia syrtes
Exiguā focis mōstri gladiisq; carinā
Instruit o superi nilus ne & barbara mēphis
Et pelusiaci tā mollis turba canopi
Hos aios: sic fata p̄mūt ciuilia mūdū.
Sic romana iacēt: ullus ne i cladibus istis
Est locus ægypto: phariisq; admittit ensis
Hanc certe seruate fidē ciuilia bella
Cognatas præstate mā: externaq; mōstra
Pellite: si meruit tā claro noie magnus.
Cæsaris eē nefas. tāti ptolomæa ruina
Nois haud metuis cæloq; tonāte p̄fanas
Inseruisse manus ipuræ ac semiuir audes.
Nō domitor mūdī nec ter capitolia curru
Inuictus: regūq; potēs uindexq; senatus
Victorisq; gener phario satis esse tyrāno
Quod poterat rōanus erat. qd uiscera nra
Scrutaris gladio: nescis puer iprobe nescis
Quo tua sit fortuna loco: iā iur sine ullo.

bere potes o ptolemæ qui nec plane quidē uir appellari debes. ut tm̄ uirū occideres. nunquid tanti nomi-
nis fama & claritate detereris. Tam claro nomine: p̄ tā clari nois: ut præstanti forma puella. Cæsaris nefas.
ut cæ. p̄o. mortis auctor eslet. Cælo tonante nūquid nō iouē ipsum uereris dū fulmina iaculat & audes ne
sacrilegas manus tuas inferre p̄o. Nō mundi domitor: sensus est fac inquit p̄o. nō fuisse domitorē mundi nō
uendicasse scelera: nō ter triūphasse. nō fuisse generū cæ. nunqd hoc ipsum te terrere potuit. qd̄ ro. erat. ut
auderes miscere manus in sanguine ro. Domitor mundi. qui totū orientē ip̄erio po. ro. subegit. Ter capito
lia curru: quia de hispania simul cū aphrica triūphauit occiso carbone & domitio triūphauit de piratis & de
mithridate. Regū potens: quia tygrannē regē armenia bello subegit: qui filiū eius tigranocerotā āte currū
triūphans uexit: & aristobolū iudeorū regē. Quid uiscera nostra. sed hoc quoq; te debuit ab hac cede remo-
uere o ptolemæ: quod auctorē regni tui de medio tollis ut occiso p̄o. sine ullo iure regnare possis. nā si au-
ctore p̄o. pater restitutus fuerat i regnū ip̄o occiso sequit̄ ut i iuste regnū ægypti occupes. Tua sit fortuna:
fortuna tua stabilita est in auctoritate p̄o. Iam. s. occiso p̄o. ip̄o enim auctore senatus censuit patrē tuū per
gabiniū in regnū eiecto archelao restituendū. hic archelaus filius fuit eius quē sylla & senatus in honore ha-
buerunt gabinio quoq; uiro consulari ualde familiari (ut refert Strabo).

Nili sceptrā tenes cecidit ciuilibus armis.
Qui tibi r̄gna dedit. iā uēto uela negarat
Magnus & auxilio remorū infanda petebat
Littora quē cōtra uō lōga uecta bireni
Appulerat scelerata manus magnoq; patef
Fingēs regna phari cælsæ de puppe carinæ
In paruā iubet ire ratē littusq; malignum
Incurat bimarēq; uadis frāgentibus æstū:
Qui uetat externas terris appeller classes
Quod nisi fatorū leges intētaq; iussu
Ordinis æterni miseræ uicinia mortis
Dānatū letho traherēt ad littora magnū
Nō ulli comitū sceleris prælagia deerant.
Qui ppe fides si pura foret si regia magno
Sceptroꝝ auctori uera pietate pateret
Venturū tota phariū cū classe tyrānum.
Sed cessit fati sociosq; relinquer iussus

ducant in portū: Infanda littora. pro infandi regis littora. Quē contra: nec a p̄o. procul erat achillas cū cæ-
teris ministris scelerū. Nō lōga bireni. i. breui naue quæ duplici remorū ordine impellit. Magno. p. & achil-
las primus p̄fat̄ suadens p̄o. ut de cælsa naue sua in biremē transeat. reddens rōnē q̄ uidelicet uadosus sit pe-
lusios sinus. nec grauiore nauē humilitate aquarū sustinere possit. Cælsa de puppe: de maiori naue qua ue-
hebat̄ p̄o. Littus malignū: & ne posuit mirari p̄o. q̄ sibi obuiā parua naue nauigassent ægyptii: in quā transi-
re ipsum uolebant reddunt. rationē littus illud uadosum inuisum esse nautis: q̄ in sicco sæpe destitutæ na-
ues naufragiū faciūt. Malignū: nocens in uisum. Bimarē æstū: æstus pp̄rie d̄r maris ip̄etus: bimarē dixit pp̄-
ægyptii & arabici sinus maris. nā pelusiū tēdit in mar̄ arabicū. Externas classes. i. naues aliūde ueniētes: Ap-
pellere. i. applicare. & pp̄rie d̄r quū aliqs ex freto ad littus accesserit. Vir. hic me digressū uestris deus appu-
lit oris. Quod nisi fatorū. dicit nisi fata obstitissent cōites oēs p̄o. p̄fidia regis intelligere & quibus signis id
cōiectura asseq̄ poterint ipse declarat. Sceleris: q̄ iā in animo cōceperāt ægyptii. Fatorū leges: philosophi
ēt uahementer inter se dissentiūt. nunqd oīa fato fiant. q̄ ipsis absurdū uidebant̄. Nā si omnia fato fierent
oīa fierent causa antecedente ēt si ea quæ hoies appetunt assequerent̄ ergo ēt assensiones nō essent: igiē nec
laudatōes iustæ neq; uituperatōes. nec honores nec supplicia. q̄ cū sit uitiosum: sequit̄ nō oīa fato fieri chry-
sippus distinguit genera causarū: ut aliæ sint principales & p̄fectæ. aliæ pximæ & adiuuantes quāobrē cū
d̄r oīa fato fieri cā antecedente. hoc uult intelligi causis antecedentibus pximis & adiuuantibus. nō princi-
palibus & p̄fectis quod autē dicunt assensiones fieri causis antecedentibus: explicat similitudinem cylin-
dri nec turbine sui nā quēadmodū qui percussit cylimbrū dedit ei principiū motionis uolubilitatem autem
nō dedit ita uisum obiectū imprimi. & designat suā speciē in animo: sed nostra assensio est in nostra pt̄ate
eag; ut cylindrus extrinsecus pulsa q̄ reliquū est sua p se ui & natura mouet: Inuenta. inuitabilis. Aeterni
ordinis: quia fatū est cā æterna rerū. Qui ppe fides: & ponit signa q̄bus p̄fidia cognoscere poterāt: dicebat̄

SVLPI. Appulerat scelerata manus. interea sca-
pha cū iam propior esset præueniens septimius fugit
ro. q̄ eloquio p̄o. ip̄eratore appellat achillas p̄o. græ-
ce saluto ipsum admonet ad scaphā cōscendere. limū
enim esse quā multū inquit nec profundū quod trire-
mi perarenosum sit ex plutarcho. Patere: in hospitium.
Littusq; malignū incurat: uada littoris dānat & causat̄
quod maiorē nauē non fuerant: Aestum bimarē: limo-
sum feruorē qui fit ab ægyptio & libyco mari in uadis
ipsis se illudentibus. Externas: quæ maiores & grauior-
es sunt. Quod nisi. sed si fatale & necesse non fuisset
p̄o. perire omnes poterant proditionis prælagia ani-
maduertere. Intenta. immissa. Ordinis æterni: fati p̄-
uidētāq; diuinæ. Prælagia. præsertim cū aspexissent
naues quasdā regias instructas littusq; ab armatis ob-
tineri unde cuncta fore inuia ad regressum cognosce-
bantur: Fides ptolemæi in p̄o. Auctori sceptrorū. qui
regnū donauerat. Pateret: iterū repetat̄. Tota. quan-
tūcūq; habet. Iussus: ab achilla & septimio.

OMNIBO. Nili: idest ægypti. Regna dedit. q̄si
sine ullo iure regnate incipiat mortuo p̄o. Iam uento
uela nunc dicit quo pacto p̄o. appropinquare cœpe-
rit pelusio nauigabat inquit remis. cū uela dimisisset
p̄o. sic. n. nauæ facere solent cū portibus appropin-
quant: ut uela dimittant. & remis nauigando nauē sub-

enim inter se comites pom. pfecto sub est aliquid sceleris. nā si uellet occurre bona fide pō. honoris gratia ptolemæus non satellibus & ministris naue sed tota classe obuiam pduisset. Auctori: nam ut ipse regnaret auctor fuerat. Sed cessit: ergo assensio ipsius erat in p̄tate sua. Iustus. s. ministris ptolemæi.

CSVLPI. Obsequiū. obtemperat: prius corneliam quæ si nē uiri lamentabat cōplexus est: & duos centuriones in scaphā ingredi iussit. & ex libertis unū phlippū seruiū q̄ sceni nomine. inde cū achillæ comites dextris eū suscipere appararent ad uxore filiūq̄ cōuersus illud iambicū protulit. quisquis domū tyranni proficiscitur: fit illius seruus licet liber sit: Lethumq̄ iuuat præferre timori: mauult mori quā timere. Ibat. ire uolebat. Hoc. hac de cā: Impatiens deesse. quæ pati non poterat ut deesset. Remane. uerba pom. Nate: sexte. Surda quæ tibi nolebat obtemperare. Crudelis. quia in metu doloreq̄ deserat eū crudelē appellat. Submota. segregata a te quod mali omnis fuit. Nunq̄ homine læto: sed cladē præfagiente. Nō flectere puppim non uenire lesbon & abducere me illinc cum nunc in mare relicta sine me sis iturus. In fluctus. in mari & nō ī terris. Anxia. mœsta trepida. Visus. oculos. Nefasq̄ cedē. Adoret sceptra. adorare cogat̄ regē quē fecerat Parantē pō. Saluat: appellando ipsum imperatorem. Septimius. olim pō. miles: Satelles: stipator & famul⁹

COMNIBO. Obsequiū. paret præferre lethum timori et si diuinaret sibi mortē instare pō. tñ eā præponere timori uoluit. nā si non transisset in nauē sine dubio timere uisus fuisset. Ibat in hostilē nauem. scilicet achillæ quod cornelia ubi uidit metuens id quod euenit maritū sequi uolebat pō. aut prohibuit. & eā quasi temerariā reprehendebat. filiū quoq̄ suū in naue remanere iussit: & euentum sui ipsius expectare. ut scire possent quantū fidei ptolemæus præstaret. Preceps. inconsiderata. nullū periculū metuens. Hoc. i. iō magis. nam quia saluti uiri sui metuebat: ideo etiā ipsum cupidius sequebat̄. Et tu o nate: o sexte nā Gn. Pom. erat cū catone qui præerat classi. Casus. i. quē euentū habiturus sim in hac cœruice: demonstratiue dixit. Sed dura. ita quidē iubebat pō. sed cornelia cū in nauē transire nō posset & uirū sequi. id quod poterat manus in uirū tendebat lachrymans. Quū sine me: lachrymabiliter post discedentē uirū hoc dicit. Iterū relicta: sicut relicta sum quo tpe pugnā suscepturus eras aduersus cæ. ita nunc etiā relinquor. Nunq̄ homine læto. semp̄ inquit cum disiungimur mali aliquid expectamus. sicut etiā cū me reliquisti in lesbo. Flectere puppem: si is animus tibi erat o pō. ut nolles me comitē esse tuā cuiuslibet casus cur inquit me in lesbo non relinquebas: fatius enim erat ut me ibi relinqueres: quā susceptā desereres. Terris. ad quas iturus eras. An tñ in fluctus non quid inquit hæc mea fors est: ut tibi grata sim tantummodo dum nauigas. Hæc ubi frustra: neq̄ enim obtinere potuit a uiro quod uolebat magna igitur sollicitudine expectauit euentū. Anxia puppe: nā in summa puppe permanerat. & dura erat conditio ipsius. nā nec audebat spectare uirū in naue hostili. ne uideret quod metuebat. nec ab ea auerteret oculos. Tamen: quāuis uirum sequi nequierat: Attonitoq̄ metu. qui homines attonitos facit. Auertere uisus. s. a pō. Stetit anxia classis. pro una nauē posuit qua uectus erat pom. i. qui in nauē erant: & est metonymia continens pro contento. Non arma. s. ptolemæi & ministrorum eius a quibus occideret̄ pō. Nefasq̄. i. cædē pō. Ne summissis precibus: pro ipse summissus supplex. Adoret: ne prouoluat̄ ad genua regis. cui regna donauerat: Transire parentem: de cæssa puppe in bireme. Septimius: hic septimius. quem aliqui sempronium uocant. tribunus militum erat a quo benigne appellatus est pom. quod notitia quadā ipsius familiarior erat: nā ad piraticū bellū sub pō. duxerat ordines. sed nunc satelles regius factus occidit pom. Hanc rem longiori oratione prosequitur appianus. Dicit enim pom. ad ægyptū cum se uertisset & incumbente uento ad casium delatus esset: inspectis copiis quæ plurimæ in littore constitierant a cursu temperauit meditato quod re ipsa fuerat adesse regem: præmissis nunciis amicitia quam cum patre eius habuisset exponit. Rex tertiū supra decimū ætatis annū iā attigerat: exercitum eius achillas quidā aseruabat: pecunias uero photinus nomine eunuchus qui confestim de pō. aduentu consultare incipiunt aderat etiā theodotus samius rhetor: pueri regis præceptor hī nefandū inuicē negociū animo uolentes pompeium interficere conueniunt: quo cæsari mortem gererent: approbato deinde consilio cymbā eximie ornata ad eum mittunt. ueluti mari importuoso eo in loco existente. nec a maioribus nauibus adiri facili. ministri porro regei cymbam inscenderant. & cum his sempronius uir Romanus qui tum forte regi

Obsequitur lethūq̄ iuuat præferri timori
Ibat in hostilē præceps cornelia puppim.
hoc magis ipatiēs egresso deesse marito
Q̄ d̄ metuit clades remæc temeraria cōiūx
Et tu nate p̄cor: lōgeq̄ littoī casus
Expectat̄ meos: & ī hac cœruice tyrāni
Explore fidē: dixitq̄ & surda uetanti
Tendebat geminas amens cornelia palmas
Q̄ d̄ sine me crudelis abis: iteꝝ ne reliquor
Thessalicis submota malis: nūq̄ omine læto
Distrahimur mīsi: poteras n̄ flecter̄ puppi.
Cū fugeres alio latebrisq̄ relinquere lesbi
Omnibus a terris si nos arceī parabas
An tātū ī fluct⁹ placco cōeshæc ubi frustra
Effudit: primā p̄det tamē anxia puppe
Attōitoq̄ mœtu nec quoquā auerter̄ uisus
Nec magnū spectat̄ pōt: stetit anxia classis
Adducis euetū: metuens n̄ arma nefasq̄
Sed ne submissis p̄cibus pōpeius adoret.
Sceptra sua donata manu trāsire parantem
Romanus pharia miles de puppe salutat
Septim⁹ q̄ ph super̄ pudor ante satelles

affidens: alias cū pō. militauerat: is dextrā regis nomine pō. obtulit: & ad amicū filiū monet tute accede in ter hæc exercitus ueluti pō. honorē præstiturus iuxta littus in acie constiterat. & rex inter medios purpurea amictus ueste præsidebat. quorū aspectu pō. suspitione motus est: cū exercitus ordinē cymbæ ornatum intueret potissimū cum nec ad ipsum accessisset rex: nec ex suis digniores præmisisset. hunc solum itaq; Sophoclis iambū protulit. qui ad tyrannū proficiscitur illius seruus est quanquam liber sit. quo dicto cymbā trepide ingressus est. cū in alto longe abesset internauigandum magis adhuc de septimio cœpit suspicari siue quod ro. hominē secū olim militantē nosceret: siue quod solū adesse cerneret. quasi ob militariis disciplinæ. emulationē imperatorē suū esset inuasurus ad illū itaq; conuersus. te ne inquit ego cognosco ouilles: cui statim ille annuit deinde se conuertentem primus perculit. cæteri uero insecuti sunt. uxor itaq; & amici eius hæc a longe intuentes eiulatu. gemituq; ad deos fœderū uindices manus tollere nulla interiecta mora classē ab inimico littore auertere contendunt. Cæ. postea photinū & achillā ob ea cū in pō. perpetrauerant morte mulctauit. Theodorū demū fugientē cū in asiā uenisset cruce suspendit. Proh superū: exclamatio est dolentis. o nefas inquit cuius etiā deos pudere debet.

Regia gestabat posito deformia pilo.
 Immanis uiolentus atrox nullaq; ferarū
 Mitior in cedes quis non fortuna putasset.
 Parces te populis qd bello hæc dextera ua
 Tessaliaq; pcul tā noxia tela fugasses (casset
 Disponis gladios ne quo non fiat in orbe
 Heu facinus ciuile tibi uictoribus ipsis
 Dedecus & nunq; superū caritura pudor
 Fabula romanus regi sic paruū ensis.
 Pelleusq; puer gladio tibi colla recidit.
 Magne tuo qua posteritas i sacula mittet.
 Septimiū fama scelus hoc quo noie dicent.
 Quin bruti dixere nefas iā uenerat horæ
 Terminus extremæ phariæq; ablat⁹ in alnū
 Perdiderat iam iura sui. tūc stringerē ferrū.
 Regia mōstra parāt ut uidit cominus enses
 Inuoluit uultus atq; indignatus aptum.
 Fortunæ præberē caput tūc limina præssit
 Cōtinuitq; animā ne quas effunderē uoces.
 Posset & aternā fletu corrūperē famā.
 Sed postq; inucrōne latus funestus achillas
 Perfodit nulloq; gemitu cōsensit ad ictū

ut credi posset fortunam peperisse orbi terrarum quia noluerit hunc bellis ciuilibus interfuisse qui omnes crudelitate superaret dextra. s. septimii. Vacaret: careret uacua essent. Disponis. instruis paras. Ne non. ut fiat in omni orbe. ut nec etiā a scelere belli ciuilibus ægyptus quidem libera sit. Fabula: sermo uulgaris est: quæ ubicunq; uulgabitur hoc ciuile bellum cum magno deorum pudore. Sic. i. tam turpiter. Romanus ensis: septimii quo. erat. Paruit occidendo pō. Tuo gladio. i. tui multis gladio. Fama: p. infamia: est enī τοῦ ἀεῖον i. medium sicut bona ualutudo & mala. Quo nomine dicent. si reperti sunt: qui ausi fuerunt dicere bruti nefas quod cæ. occiderit. quo nomine tantæ crudelitatis scelus & inauditæ indignitatis appellabunt eius qui pom. occiderit. q. d. non extabit nomen sceleris: Dicent. s. posteri. Iam uenerat: appropinquauerat tempus ut occideretur pom. & mors eius differri non poterat. Ablatus: sublatus. In alnum. in nauem: materia p. forma: Perdiderat iura. i. uenerat in manus hostium & sui iuris non erat. Ut uidit cominus enses: pom. ubi uidit nudari enses statim caput & ora uestibus textit spiritum autem intra se continuit ne quam uocem effeminatam emitteret. quæ laudi & gloriæ sue derogaret: occisus autem fuit die natalem: quū insequente: quū iam unde sexaginta annos natus esset. plutar. Apertū: noluit inquit aperto capite sauienti fortunæ se ostendere. Pressit clausit. Vir. pressitue oculos aut uulnera laui. Animā: spiritū. Nequas effundere uoces hinc est q. uiros fortes oppetere dicebat: quasi ore terrarum petere. ne audiri possent emittere eiulatum. Sed post

¶ SVLPI. Regia: ægyptiaca. Immanis. asynthetō
 Parcere te populis: uoluisse te seruare complurimos quos hic in thessalia peremisset si affuisset. Vacasset. nō interfuisset & cessasset. Thessalia: in quā si uenisset stetit pro pō. Disponis: ordinas ut ubi q. fiat cedes ciuilibus. Dedecus uictoribus. quod turpe est cæ. & partibus turpe etiam diis. Nūquam superum caritura pudore: quæ pudorem affert deis. Romanus. septimii. Puer: ptolemæus. Tuo. tui militis. Fama: infamia. Qui bruti dixere nefas. qui laudandam cæ. cedem a bruto factam nefas appellant. Iam uenerat horæ: cum inter nauigandum a trireme ad littus nulla uox pia ad pom. peruenisset ad septimum dixit. Non ego te meū cōmilitonem agnosco hic nulla uoce emissa tantum capite annuit. Tum pom. oratiōem græcam qua erat apud regem usurus legens littus proprius accessit: & multis ex regiis descendētibus uelut ad officium salutemq; uiri: cum pom. apprehensa manu philippi assurgeret septimius a tergo eū ense transfigit. inde saluius & achillas gladios nudauere. Perdiderat iura: erat sub alterius potestate. Inuoluit. nam utraq; manu fronte super toga obducta nihil seipso indignum aut locus est: aut fecit. sed tantum suspirans se ictibus præbuit unde sexaginta annos natus diemq; claudens die natalem suum in sequenti. Apertum: detectum nā noluit latere ac si non cognosceretur ab illis. Animam: spiritum. Voces: uerba & eiulatus. Famam: fortitudinis & constantiæ hactenus seruata quam fletu corrupisset. Consensit: taciturnitate non improbavit.

¶ OMNIBO. Posito pilo: telo ro. Mitior. i. nō minus crudelis: & est abusio in comparatiuo. Quis non fortuna. adeo ipse septimius in omne nefas pnus erat

quod mucrone. sed in ipsis etiam uulneribus non minore praestitit animi uirtute. Perfodit. transfixit: Nullo gemitu. id est nullo gemitu ictu euitauit.

CSVLPI. Nefas: confectores suos. Sequi probat moriens: placet sibi ipsi patientia sua dum moritur: Saecula posterii. Attendunt labores: obseruant aduersitates. Aeuum sequens: posteritas interpretatio est. Speculat. uidet. Fide: quae nulla est. Fata tibi. tu diu felix fuisti an sciueris pati aduersa nisi nunc ostenderis oes ignorant Ne cede pudori. noli ob dedecus in gemisces & quod a ptolemaeo siue achille & septimo interime. Licebit quanuis. Felix. uirtute & conscientia mea quae inuiolabilis a ui iniuria tuta est nec est deus ipsam animo meo iam potest eripere. Mutant prospera uita felicitatis rerum externarum cum uita mutat & in morte ego non sum miser quia mei me uident. ego certe felix uixi & beatus decedo infelicitate ante hac non expertus. Vident: quod est ad solatiu meum non amant & dolent. Popenius: sextus. Dolor: anime dolens. Custodia. ratio temperantia. Ius: imperium & potestatem ut dolori non cederet. At non tam patientis cornelia & qui in nauibus erat ut asperere cedere ululatu ad littus usque emisso anchoris ce lerrime educis effugere. inde pelago altius petito uentus adeo uahementior flauit ut ab aegyptiis persequi fata gentibus auerterit. ex plutar. Cernere quam perferre. uidere oculis quam forti animo pati. Ego. id est charitas & benignitas erga me tua. Auia: semota a recta fuga tua. Prior: te. Cui alii quam Caes. Sed quisquis: sed quicumque pro. percussisti ut illum maiori dolere afficeres debueras prius interimere me quam unice & non minus se ipso amabat. A superis immisse: qui deum permissu petiisti. Prospiciens. obsequens. Viscera. corpus non mea eius sunt. Properas. in cedere. Ingeris: immittis.

COMNIBO. Despexitque nefas: quae omnia signa erant libenter morientis. Voluit: id est cogitat secreta animi pro. quasi uates diuinabat Lucanus: non uatibus datum est scire ea quae secreta sunt. Saecula ro. fingit quae uerisimiliter secum pro. cogitare potuerit: & hac cogitatione prorsus sensum omnem a dolore uulnerum alienabat. Attendunt. scilicet uirtute animi mei. Aeuumque sequens. id est posteritas quasi posteritatem omnem fingit ad esse: & laudare animi sui fortitudinem: Ratem: biremem in qua ministri regi me occidunt. Nunc consule famam: seipsum adhortat. ut se tale praestare uelit: ut ab omnibus non solum laude sed etiam admiratione persequendus sit. Ignorant populi. id est fortunae sit attribuendum an uirtuti tuae: quod res magnas gesseris: sed nunc tempus est: in quo probare possis animi tui uirtute. Ne cede pudori. non te pudeat quod a ptolemaeo enerui ac effeminatio occidaris sed ita animo tuo conice: quicumque te occident hunc esse Caes. non auctori rerum causa attribuenda est. Dole: quasi ignauum & effeminatum quicumque. scilicet manu: quia in gratiam soceri hoc faciunt. Nullique potestas: non uirtus animi in potestate nostra est. caetera uero fortunae subiecta: non fortitudo patientia. fiducia. perseverantia. Haec uirtutes ita nostrae sunt: ut nemo a nobis eas possit auferre: ideo dicit quamquam corpus meum lacerent tamen hoc uirtutibus animi officere non potest. Hoc auferre. id est quod est in mea potestate: ut me forte & patientissimum ostendam. Mutant prospera uita: cum ad hoc usque tempus semper secundis rebus usus fuerim: mutari potest fortuna uirtus autem stabilis est atque perpetua. Morte miser: mortem mihi corporis inferre potest. famam autem & gloriam diminuere non potest. Vident hac cor. ce. praeterea in conspectu meorum occidit. quod mihi non paruus est solacium: ideo et me fortior praestare debeo. Claude dolor: alioquit suum dolorem: Tanto patientius: quia in conspectu meorum hanc cedere patior. Peremptum. id est cum occidit participium praeteriti temporis pro praesentis: quo caremus. ut quia uectus abas pro uehebat. Talis custodia magno: sic inquit secum cogitabat pro. & se ipsum ad patientiam mortis adhortabat. Hoc animi hunc animum. At non tam patientis: at uero cornelia est si fortis animi erat: tamen cernere non poterat: nec tantam indignitatem sustinere. & ideo in miserabiles uoces prorupit Miserrandis. id est quae commiserationem uidentibus & audientibus commouere possent. Ego te scelerata: existimabat Caes. praueuisse pom. & iam egyptum occupasse cuius imperio haec caedes admitteretur: iam enim sibi persuadere non poterat tamen audaciae habuisse ptolemaum. Auia. id est procul auia quia si recta uia in aegyptum uenisses:

Despexitque nefas seruatque immobile corpus.
Sequitur probat moriens atque haec in pectoris uoluit:
Saecula romanos nunquam tacitura labores
Attendunt aeuumque sequens speculat ab omni.
Orbe ratem phariaque fide nunc consule famam
Fata tibi longa fluxerunt prospera uita
Ignorant populi si non in morte probaris
An sciueris aduersa pati ne cede pudori
Auctorem que dole fati quicumque feriris
Crede manum soceri spargat laceretque licebit
Sum tamen superi felix nullique potestas.
Hoc auferi deo mutantur prospera uita
Non sum morte miser uidet haec cornelia cedere
Popeniusque meus tamen patientius oro
Claude dolor gemitus natus conuulsumque preceptum
Si mirantur amant talis custodia magno
Mentis erat ius hoc animi morientis habebat
At non tam patientis cornelia cerne se uum
Quam proferri nefas miserandis athera complet.
Vocibus o conuulsum ego te scelerata pemi.
Lethiferae tibi caula more fuit auia lesbos
Et prior in nili puenit littora caesar.
Non cui ius alii sceleris sed quisquis in istud
A superis imisse caput uel caesaris irae
Vel tibi prospiciens nescis crudelis ubi ipsa
Viscera sunt magni: proproas atque ingeris ictus.

nō praeuenisset Cæsar. Ius. s. esset alii. i. potestas. Sed quisquis in istud: alloquitur ipsos qui occiderunt Pōpeium: siue hoc facis ad gratiam Cæsar: siue ut tu pvideas tibi ne in offensionē Cæsar: incurras. Nescis: inquit: ubi sit dolor Pōpeii. nam ipse quidē libenter moritur: sed si uis illū in oleite ferre. mea uiscera pete: nā si me occideris nihil erit quod maiore dolore afficiat Pom. Immisit: pro immissus es. uocatiuū pro nomina tiuo posuit. Vel cæsar: ne illum hospitio suscipiendum curares: quod tibi periculosum fuerit.

Qua uotū ē uictō: pœnas n̄ morte miores
 Pēdat & añ meū uideat caput haud ego cul
 Libera belloꝝ: q̄ matꝝ sola p̄ undas (pa
 Et p̄ castra comes nullis ab̄ territa fatis
 Victū quod reges etiā timuere recepi.
 Hoc merui cōiunx̄ in tuta puppe relinqui
 Perfide parcebas te fata extrema petētem
 Vita digna fui: moriar: nec munē regis.
 Aut mihi præcipitē nautæ p̄mittite saltū
 Aut laqueū collo tortosq; aptare rudentes
 Aut aliq; magno dign⁹ comes exigat ēsem
 Pōpeio præstare pōt: qđ cæsar: armis
 Imputet: o s̄xui p̄perantē in fata tenetis.
 Viuis adhuc cōiunx̄ & iā cornelia nō est
 Iuris magne sui: p̄hibēt accersē mortē
 Seruor uictori: sic fata: interq; suoꝝ.
 Lapsa manus rapit: trepida fugiente carina
 At magni cū terga sonēt & pectora ferro
 Permāsisse decus sacræ uenerabile formæ
 Iratāq; deis faciē: nihil ultima mortis.
 Ex habitu uultuq; uiri mutasse fatent̄
 Qui laceꝝ uider̄ caput. nā s̄xuus in ipso
 Septimius sceleris maius scel⁹ inuenit actu
 Ac reteḡit sacros scisso uelamine crines
 Semianimis magni: spirantiaq; occupat ora
 Collaq; in obliquo posuit languētia trāstro
 Tūc neruos uenasq; secat: nodosaq; frāgit.

to periculo exponeres. Moriar nec munere regis: rex ptolemæus occidit te in gratia Cæsar: & noluisti ut me tecum occideret: sed tamen moriar sine regis officio. Munere: officio. Aut: suppliciter petit a nautis qui naue uehebantur: ut sibi libere p̄mittant mori: uel aliquis eorum sit qui ferocem uxorem interficiat anteq̄ in Cæsar: manus aut potestatem pueniat. Rudentes tor. idest funes quibus utar ad suspendium. Aut aliq; comes: scilicet Pompeianus fidelis stricto ense mea pectora transfigat. Exigat: per pectora nostra. Præstare potest: sensus est. poterit ille qui me occidet dicere occidamus uxorem pompeii: ne in manus Cæsar: ueniat. Imputet: cæsar: ut non ipse: sed cædis huius Cæsar: causa fuerit. Properantem in fata: parabat Cornelia se de puppe in undam deiicere: sed prohibebant qui simul naue uehebantur. ideo cōqueritur. Viuis adhuc coniuñx: en quo redacta sum o Pompeii. adhuc tu uiues es: & ego mei iuris esse destiti. te uiuo nō possum libere uti corpore meo. ac si. d. antequam moriaris in seruitutem redacta sum. Prohibent accersere mortem: nihil enim aliud faciunt: nisi ut me cæsar: feruent & ab eo ineant gratiā. Seruor uictori: ut captiua tradat Cæsar: Sic fata: hæc ubi dixit nautæ q̄ celerrime potuerūt nauē impulcrūt: ut ab ægyptio rege se uendicarēt: a quo periculum manifeste erat: nā qui Pōpeium occidi iusserat: nec pompeii quidem comiti tibus pepercisset. Lapsa: quia cecidit exanimis. Rapitur scilicet a ministris. Trepida: festina: nā trepidus non solum timentem: sed festinum significat. Virgilius ne trepidate meas teucris defendere naues: idest celerrate. At magni: nūc reddit ad pompeii qui ab regis ministris occidebatur & dum occideretur (ut p̄hibēt qui caput uiderunt) dignitatē uultus & oris mortuus etiā seruauit. Cum quāuis. Sonēt: quia in omni parte

¶ SVLPI. Qua uotū est uictō: qua incipit Pōpeio? mori optās. Perdat: patiat. Ante: q̄ ipse peat. Haud ego culpa: dignam morte se fatetur. Fatis: aduersitate. Recepi uictū: pompeii suscepi in lesbo. Hoc: p̄pter hoc quod fui in te officiosa. Perfidum appellat quia ipsam deseruit & nō duxit ad mortē. Nec munere regis nec ptolemæi beneficio: sed manu facta morte aut impetrata ab aliquo. Saltū: in mare. Exigat: ualde agat & imittat. Potest p̄stare: potest conferre beneficiū pōpeio cui erit grata mors mea: quæ crudelitati cæsar: ascribetur. Viuis adhuc: te adhuc uiuo libertatē amisi & uetor mori: ut uictor uiua me potiatur. Accersere. puocare & inferre. Sonēt: ensium ictibus. Permanisse decus: nō mutatam fuisse acrimoniā grauitatēq; uultus. Ultima mortis: tēpus mortis mortemq; ipsam. In ipso actu: dum scelus patraret. Uelamine: quo se cadens intexerat. Occupat ora: prendit adhuc spirātis caput. Languētia: n̄ sustentātia. Trāstro: sedili nauis.

¶ OMNIBO. Victō: pōpeio idest optat pōpeius: ut occidatur post cladem acceptā. Pœnas nō morte: sed da operam tu q̄cunq; pompeii occidis ut me pri⁹ occidas in conspectu illius: nā id demū erit quod morte crudelius existimet. Haud ego culpa: & est iusta cā cur occidat: neq; n. ego sum expers belli ciuili: q̄ppe illū comitata sum in castra: & quocūq; p̄fectus ē ego semp comes extiti. Bellorū: quæ obiciuntur Pōpeio. Nullis ab̄ territa fatis: idest a nullis periculis fatorum territa. Victū idest pompeii uictum recepi in lesbo: ubi relicta eram. Reges timuere. s. recipere uictū Pōpeium: ne id Cæsar: displiceret: & ipsi i aliquod discrimen inciderent. Hoc merui cōiunx: cōqueritur Cornelia q̄ Pompeius in certū discrimen ire uoluerit: se aut solam quasi destitutam reliquerit: cui mors carior esset uita: si sine eo superstes esset nūquid ego hoc merui ut in puppe relinqueret tuta: cum tu te in periculū dederis: ac si. d. non ita me gessit tecum: ut creder̄ posses sine te uiueret. Parcebas scilicet mihi tunc cū trāfires in nauem ægyptiacam. Fata ex petente: cū te, cer

ca debatur a ministris alii in pectore: alii a tergo uulnerabāt. **Vltima mortis:** pro ultimā mortē. Iratāq; deis faciem: nam diis uidebatur iratus postq̄ acie pharsalica uictus: & ex secūda fortuna deiectus in calamitatem fuerat. Ex habitu: quia idem habitus eadem dignitas oris & uultus permanserat mortuo quæ & uiuo. Faten tur: affirmant. Lacerū: abscissum. Nam fæuus in ipso: nam Septimius ille crudelis nō satis habuit occidere pompeiū: sed etiam caput eius amputauit: ut illud regi ptolemæo offerret & fuit ipse officii deterioris & sordidioris: nā quasi carnifex pompeio caput amputauit: quod postea Achilles regi obtulit. Scelus iuenit actu actus sceleris erat occidere pompeiū: sed maius scelus adiecit caput obrūcando. Retegit aperit. Scisso ue lamine: quo pō. spiritū cōtinuerat dolor uulnerū: ne uerbū aliqd emitteret effœminatū. Occupat: phendit. Spirātia ora: nōdū. n. oīno spiritū emiserat. Lāguētia col. p lāguētis colla. Netuos qb⁹ ceruix hūeris nectit.

SVLPI. Nondū artis erat: nōdum norant artifi ces caput uno ictu rotato ense amputare. Trunco reli quo corpore nomē est translātū ab arboribus quæ cæ sis ramis trūci dicunt. Vendicat satelles achillas sibi attribuit. Degener. Septimū arguit qui cū nō primus magnū uulnerasset: sed uulneratū peremisset & obrū casset: alteri caput ferendū concesserit. O summi fata pu doris: o satorum deūq; pudor: estq; deploratio plena cōmiseratione. Puer: Ptolemæus. Hyrta: aspera. Ma nu: Achillæ. Veruto: gladio in ueru similitudinem. Viuunt: sentiūt & cernūt. Singult⁹ animæ pulsant os in murmura: dum spiritus mouet linguā in uerba ipsa q; lingua palpirat. Dum lumina nuda rigescūt: dum apti oculi mouere se desinunt. Leges: forum. Campū comitia: rostra: senatum. Fortuna romana placebas: o roma foelix & læta eo ore delectabare. Tyranno: pro lemæo. Fidem: fidei monumentū. Nefanda: crudeli.

Tabes est submota: corruptus sanguis est depulsus. Ab alto. a summo & intimo desiccatus est. Veneno: medicamēto ut oleo cedrino opobalsamo oleo myrri no melle alloe & rebus huiusmodi. Empedocles Dio genem scripsisse cōmemorat medicamenta quædā q bus cadauera ac si dudum essent mortua cōseruarent. Romæq; hoc ipso anno quo Innocētius octauus sum mus pont. factus est uia latina reptū ē in archa marmo rea muliebri cadauer antiquissimū uenenis oblitū color corporeq; tam integro & tractabili ut recentissimū ui dere caro dīgito p̄ssa resurgebat: lingua educta retra hebat artus flectebant: & nullū graue odorē nisi medicamentorū emittebat. nihilq; ei ne capilli quidē præ ter cerebrum & intestina deerant. Sed cum magna frequentia gregatim ab oibus ad superstitionē usq; quo tidie in capitolio uiseret: maximi pontificis iussu inde asportatum ubi sit abditum ignoratur.

OMNIBO. Ossa diu: quia nō tam facile ossa recidi poterāt. Nōdum artis erat: id est cōsuetudo nōdum erat caput amputare ense sicut fuit postea nam spiculatores uno ictu caput amputabāt. Artis. f. spiculatorū. Ense rotare id est rotato ense amputare ut maiorem ictum inferret. At postquā trūco sed postquā abscidi ca put indignius fecit q; nō ipse obtulit regi sed offerendū cōcessit achillæ ipse ergo sordidioris officii fuit Sep timius uidelicet carnifex dignioris autem achillas cui caput datum est Pompeii. Satelles: achillas. Gestare f. ut offerret regi. Trunco: corpus pprie dicitur sine capite Vir. iacet ingens littore trūcus. Degener milles Inuehiēt. cōtra Septimū poeta: o degener miles & cōditionis feruilis: cū delegisti obruncare Pōpeii caput: quod alius offerret. Secūdæ. i. uilioris operæ: hic duo opera fuere: primū recidere caput pompeii alterū uero offerre regi: sed uilioris opæ fuit: is q; recidit. Feras: p offeras aphæresis. Diro ense: put dirus. O summi fata pudoris: plena cōmiseratōis ē ista cōquæstio: quā de hac indignitate iducit poeta. Fata: o mors. Nosceret co gnosceret impletū esse qd iusserat. Hyrta. i. densa. Verenda regibus: id est quā etiam uereri consueuerunt ut tygrannes. Aristobolus. Ariobarzanes & multi. Generosa: nobili & decenti. Manus: scilicet carnificis. Singultus animæ. quia adhuc spirās caput: cum spiritū efflaret singultū reddebat. Pharioq; ueruto: uerutū genus est teli qd uelut ueru hēt p̄fixū Festus. nā ferrū hēt oblongū sed hastā breuē adeo ut manubriū potius dici possit q; hastile hoc genere teli fixū est caput pō. Nuda apta nondū clausa. Rigescunt durefcunt q; mo rientiū durefcunt lumina: ut nusq; flectant. Bella iubente pax fuit: quia tñ ualuit opibus pompeius: ut quo tienscunq; bellum esse uellet cum hostibus populi romani pax esse non posset. Hoc leges significat pompe ium maximam bello: maximam pace auctoritatem habuisse. Campumq; & rostra: rursus domiforisq; pluri mum semp auctoritatis fuit. Hac facile fortuna: qua talem uirū genuisses. Nec satis infando: detestat Luca

Ossa diu: nōdū artis erat caput ense rotare
At postq̄ trunco ceruix abscissa recessit
Vēdicat hoc pharius dextra gestar satelles
Degener atq; opere miles romanæ secūdæ
Pōpeii diro sacq; caput ense recidis
Ut nō ipse feras: o summi fata pudoris
Impi⁹ ut magnū noscet puer illa uerēda.
Regib⁹ hyrta coma & gñosa frōte decora.
Cæsaries cōprēsa manu ē pharioq; ueruto
Dū uiuūt uult⁹ atq; os ī murmura pulsant
Singultus aiæ dū lumina nuda rigescūt
Suffixū caput ē quo nunq; bella iubēte
Pax fuit. hoc leges cāpūq; & rostra moue
Hac facie fortūa tibi romana placebas (bat
Nec satis infando fuit hæc uidisse tyranno.
Vult sceleris supesse fidē tūc arte nefanda.
Sūmota est capiti tabes raptōq; cerebro
Exiccata cutis putrisq; effluxit ab alto
Humor & ifuso facies solidata ueneno est

his hoc nefas q̄ iussu ptolemæi admissum est: non solum q̄ interfici iusserit: sed q̄ caput pompeii seruauerit quasi non satis haberet cōmitti scelus nisi etiā sceleri testimoniū superesset. Vult i celeris superesse fidem: id est uult quibusdam unguentis seruari caput: q̄ sit sceleris testimoniū. Tunc arte: scilicet medicorū. Capiti: a capite. Raptor̄ cerebro: euulso: erepto. Veneno. i. pharmaco more græco dixi: nam malū uenenū: & bonū uenenum dicimus: omnis enim medicina p̄iceps est ueneni. significat autem unguentū balsami: aut certe huiusmodi liquoris qui plurimum ualet ad seruanda cadauera.

Ultima lageæ stirpis p̄ituraq; p̄les
 Degener incestæ sceptris cessur̄ sororis
 Cū tibi sacrato macedon seruet̄ in antro
 Et regū cineres extructo mōte quiescant
 Cū ptolemæor̄ manes seriēq; pudendā
 Pyramides claudāt indignaq; mausolea
 Littora pōpeiū feriūt: trūcusq; uadosis
 Huc illuc iactat̄ aquis: adeo ne molesta
 Totū cura fuit socero seruar̄ cadauer
 Hac fortuna fide magni tā p̄spera fata.
 Pertulit: hac illū sūmo de culmine rerū.
 Morte petit: cladesq; omnes exegit i uno
 Sæua die q̄bus imunes tot præstitit ānos.
 Pōpeiūq; fuit qui nūquam mista uideret
 Læta malis: fœlix nullo turbate deor̄
 Et nullo parcete miser: semel impulit illū
 Dilata fortuna manu: pulsāt arenis:
 Carpit̄ i scopulis hausto p̄ uulnera fluctu

similia. Mausoleū enim hoc ē sepulchrū mausoli regis Cariæ uxor Arthemisia adeo mirabile cōdidit ut inter septem orbis miracula numeret̄: ab eo reliqua sepulchra magnificētiora denominant̄. Littora feriunt: littorales undæ illidunt. Molesta cura: graue dispendiū. Hac fide hac p̄fidia ab usio uerbi. Pertulit: ad finem duxit. Culmine: gradu & dignitate. Petit: sincope. Cladesq; oēs exegit: omnes calamitates & mala quæ ante hac fuisset passurus imisit uno die. Immunes: expertes nil enim aduersi passus est. Turbante: nocete. Parcente: cessante nocere. Semel impulit: semel prostrauit distulitq; eius ruinā in senectutem. Pulsāt: truncus eius.

COMNIBO. Ultima legeæ stirpis: adhuc inuehitur poeta in ptolemæum: quomodo inquit tantū scelus in animū tuum cadere potuit: ut patiaris indigniores ac sordidiores honore sepulturæ donari: & pōpeiū cadauer in fluctibus maris ultro citroq; iactari. Ultima: bene ultia: nā paulopost superueniente Cæsar̄ peribis Lageæ: lagus enim primus rex ægyptiorum fuit. Sceptris sororis: nam interempto ptolemæo adolescētulo in regnū Cæsar cōstituit sororem Cleopatram: atq; ei in regni p̄tem reliquū fratrem addidit admodū iuuenem. Incestæ: cōmiscuit enim se Cæsari regina meretrix ex qua natus est cæsariō: quē postea iussit interfici Augustus Cæsar. Macedon. id est Alexander macedo. In sacrato antro. s. Alexandria: nā in alexandria quā alexander cōsiderat sepulchrum eius constructū fuerat: ubi tunc et̄ ipsius cineres seruabant̄. In antro: id est mole sepulchri. In monte: id est pyramide quæ instar montis erat: sicut apud Herodotū legitur: reges ægyptii magnis ipensis sepulchra sibi extruebat: adeo ut legamus trecenta talenta in pyramide regis Sosis fuisse consumpta in cibo cepar̄ & alii ut alerentur operarii: a quibus pyramis cōstruebatur: ex quo intelligi pōt quanta fuerit magnificentia illius sepulchri. De p̄fusa pyramidū magnificentia cætera legito apud Herodotū. Pliniū: Strabonē: Seriē: ordinē regū. Pudendā: quæ erāt desides & uiles. Pyramides fuerūt sepulchra ægyptiorū regum ex quadratis lapidibus mirifice cōstructa significat ignē: eo q̄ ignis figurā imitant̄ nā flāma ignis semp a lato gracilescit in acutū: qua forma fuerūt pyramides. Mausolea. i. sepulchra simillima monumēto mausoli: nā mausolus rex Cariæ uxore habuit Arthemisiā cui uir adeo dilect̄ fuit: ut post mortem eius quo p̄petuo uiri memoria seruaret̄: inter cætera sepulchrū struxerit: cuius ædificiū tātā magnificentiæ fuit: ut ex septē mirabilib⁹ mundi unū cōnumeret̄: & inde sepulchra magnifica mausolea sunt appellata Mausolus (ut refert Strabo) filius fuit Hecatomni cariæ regis q̄ tres habuit filios: Idrycū: pyxodaḡ: & mausolū: filias duas e q̄bus Arthemisia grādiōr. Mausulo ex fr̄ibus grādiōri nupsit. Idryeo altera soror data ē no

CSVLPI. Ultima: in ptolemæum inuehitur quod pompeii trūcum nō condiderit ut caput: & ut conditi sunt reges ægyptiorū: appellatq; cum ultimū plem la geam quia ptolemæorū genus in ip̄o defecit. Primus ptolemæus qui alexandro successit a quo reliqui ptole mei sunt denominati lagi filius fuit: huic philadelph⁹ philadelpho euergetes Postea philopater agachoclic postea epiphanes tum philomator filio a patre, imperiū accipiente. Hinc uero frater successit. Secundus euergetes nominatus hūc. physconē dicunt cui ptole me⁹ læthurus successit Lathuro Aulethes Cleopatram & huius adolescentis pater: ut memorat Strabo. Peritura: breui moritura. Cæsar enī ip̄m peremit & regnū Cleopatram eiusq; fratri tradidit. Cessuræ sceptris: lo cum daturæ imperio. Incestæ. impudicæ: nā rem cū fratre cuius erat uxor habuerat: in decimo dicit. lege sūma pempti uerba patris: q̄ iura mihi cōmunia regni & thalami cū fratre dedit. Macedon: corpus macedonis alexandri. In antro: in cōditorio alexandri quod est moles extructa cōcaua quā etiā mortem appellat. Pudendam: quia inertes & ignaui fuerūt. Pyramides: moles maxime e lapidibus & calce & arena siue bitumine cōstructe e lato i acutum tendētes. dictæ quod in similitudinem flāmæ surgant: uel quod lapidibus igne a uarietate fulgētibus struerētur. eas græci pyro pecilos uocant. Mausolea: sepulchra regum mausoleo

mine data. mausolus itaq; regnavit: quod mortuo uxor imperiū habuit: quæ (ut diximus) illi sepulchrū cōstruxit. Arthemisia tabe consumpta: ppter luctū quem e uiro susceperat: Idryeus imperauit: atq; huic et ex morbo assumpto uxor successit: at Pyxodarus q reliquus erat ex filiis Hecatōni hanc eiecit. De mausoleo quāuis historia sit apud geliū & Pliniū & ceteros notissima. Solus tñ uictruius de architectura maximæ uir auctoritatis & fidei: Mausolū ipsum regem dum adhuc uiueret sibi ipsi id monumentū pbat cōstituisse. Indigna: quibus reges indigni fuerant. Adeo ne molesta: si caput seruandū esse iussisti: cur non totū Pōpeiū corpus seruabas: ut ipm Cæsari ostenderes. Hac fide: ac si dicat pfidia ironice dixit: ut mutabilitatem fortunæ ostendat. Pertulit: idest pduxit: quia cum adhuc usq; diem semp in prosperitate uixisset pompeius: tamen retro ac sordido fine uitam suā clausit. Hac morte: tam sordida. Sūmo culmine: nā romanorū primus fuerat: hæc aut detestat̄ Lucanus: ut ostendat fortunæ confidendū nō esse. Cladesq; omnes: quas inferre potuerat diuersis tēporibus pompeio: eas seruauit: ut in unū diem omnes conferret. Immunes: exptes. Pompeiusq; fuit: dicit nihil mediū fuisse in pompeio fuisse omnia siue læta siue tristia satius est aliquando lætis: aliquando tristibus fruamur: q̄ diuturna semp & secunda frui: & in extremū postea fortuna aduersam experiri: quod Pompeio cōtigit. Fœlix: sine ullius miseriæ parte. Dilata. s. usq; ad senectutē. Nunc. s. cadauer eius qui tam longa fortuna usus fuerat. Hausto p uulnera fluctu: quia tergo & pectore transfixū fuerat cadauer pompeii: unde etiā maris aquam hauriebat.

SVLPI. Ludibrium: ludus ridiculus. Figura. qua discerni posset. Vna nota est: hoc solo signo noscipo terat quod truncus esset. Victor: cæsar. Raptim: surtim & subito. Ne nullo: ut aliquo uel in tam humili. Elatebris: ubi latuerat ut furtim pōpeiū sepeliret. Codrus: pompeii libertus & quæstor qui cū a Cypro fuerat comitatus militabatq; cū eo Plutarchus ait philippum libertū ipm abluisse ipsiusq; tunica circūuoluisse & reliquias paruæ scaphæ dum strueret superuenisse senem libertū: & militē pompeii qui est philippo auxiliatus. Cipri Cynireæ: lōge repetitū epiteton. Pigmalion. n. cilicis filius qui Cyprum eiectis syris occupauit ex eburnea imagine ueneris beneficio animata cyniram filium suscepit qui ei in regno successit de eo lege in. x. metamorphoseos. Ferre gradum: ire & quære re pompeiū. Compulit: compressit. Duceret: pietas. Mœsta: subobscura. Discolor: diuersi ab aqua coloris. Ille. codrus. Eripiente mari: obstinātibus fluctibus. Fluctus: qui subleuet cadauer. Impellit: extra mare.

OMNIBO. Nullaq; manente figura: id quod solet aliis notitiam auferre: pōpeio notitiam dedit nam hoc ipsum q̄ erat obruncatū caput notitia faciebat pōpeii esse cadauer quia pauloante constabat obruncatum fuisse Pompeiū. Nota: signum. Ante tñ pharias: quāuis aliquamdiu fluctib; maris huc & illuc impulsus fuerit pompeii cadauer: tñ fortuna uoluit anteq; Cæsar in ægyptū ueniret: ut sepeliretur: tamen humili sepulchro. Meliore: ac si dicat cæsar si corpus illius inhumatū inuenisset: nō dubiū est quin sicut de capite ita & de reliquo corpore fecisset. nā postq; pompeii caput oblatum sibi uidit dolore pculsus: lachrymas non tenuit: & illud omnibus undiq; odoribus collectis honorifice sepeliri iussit. Elatebris pavidus describit: quomodo Codrus: qui Pompeii miles olim & quæstor fuerat corpus in undis quæsierat: & repertū sepulchro clam mandauit de codro nullam mentionē facit Appianus. dicit. n. caput pōpei abscissum: Cæsari magno pro munere seruātū fuisse. reliquū corporis in littore sepultū a quodā: tumulo insigni addito: cui ab alio inscriptū fuit. Templi pōdus erat modica qui clauditur urna pcedente tempore cū tumulus sub arena esset obrutus: statuæ etiā quæ pōpeio a necessariis eius circa Casium ex ære erectæ steterant in templi aditu iam uetustate exesæ seruarentur: ab Adriano imperatore summa diligentia pquisitæ & inuentæ sunt: cū ad ptes illas accessisset. tumulus quoq; mandato eius p purgatus: statuæ erectæ: sic ut denuo ab omnibus dignosci posset: pompeium a philippo liberto. fragmētis scaphæ cōcrematū fuisse ponit Plutarchus. Cynireæ cypri: epitheton est longe repetitū: nā pygmalion cilicis filius fuit: q̄ Cilicū phœnicūq; manu collecta: imperiū transtulit in Cyprū & pulsus ueteribus incolis: insulā omnē occupauit: hic ex uxore quæ ex ebore fecerat (fuit. n. peritissimus sculptor) beneficio ueneris uiuificata: sicut in fabulis est apud Ouidiū: genuit filiū paphū a quo natus ē cinyras inde cinyræus. i. cypri. Ab icario littore: a littore maris icarii de quo ante dictū est. Ipse picariæ scopulos. Victum pietate timorē: pietas in pompeiū: & timor ptolemæi inter se pugnabant tandem pietas timorem uicit: & ita per noctem

Ludibriū pelagi: nullaq; manente figura:
Vna nota ē magno capitis iactura reuulsi.
Ante tamē pharias uictor q̄ tangat arenas
Pōpeio raptim tumulū fortuna parauit
Ne iaceat nullo uel ne melior sepulchro
Elatebris pavidis decurrit ad æquora co
Quæstor ab icario cypreæ littorē cypri (dr)
Infaust⁹ magni fuerat comes: ille p umbras
Ausus ferre gradū ruptū pietate timorē
Cōpulit: ut mediis q̄sitū corpus in undis
Ducerit ad terrā traheretq; i littora magnū
Lucis mœsta pars p dēsas cynthia nubes
Præbebat cāo sed discolor æquorū trūcus
Cōspicit tenet ille ducē cōplexibus arctis
Eripiente mari nūc uictus pōder magno
Expectat fluct⁹ pelagoq; iuuate cadauer.
Impellit postq; sicco iam littorē sed it
Incubuit magno lachrymasq; effudit in oē:
Vulnus & ad supos obscuraq; sidera fat.

profectus cadauer Pōpeiū inuentū sepeliuit. Lūis parū: nunc dicit exigū lumen præbuisse lunā: ut uix corpus discernere potuerit: sed tñ quia repercussione lunæ unda lucebat: & corpus discolor erat a candore matris: corpus pō. & ad ripas subduxit. Cynthia: luna a cynthio monte cœpit deli ubi colitur dicta est: unde et cynthius apollo. Mœsta: quasi cæde pompeii: ipsa quoq; sidera mœrorē significabant. Tenet ille: post quā semel corpus cognouit cōpræhensum: illud cōplectebatur. Eripiente mari: quia dum corpus teneret uis in undationū p̄p̄modum rapiebat. Pelago iuuante: q̄a fluctus maris nunquā desistit: semp littora impellit: & cū impulerit reddit. nūc ergo dicit dum fluctus maris rediret: quasi corpus manibus & complexu rapiebat: expectabat igitur ut fluctus rediret in littore cuius impetu corpus exciperet. Impellit. s. ad littora. Pelago l. fluctu maris. Sedit: scilicet corpus. Incubuit magno: superiniecit se cadaueri pompeii lachrymans obliu rāq; sidera: id est ad sidera obscurum lumen reddentia: quia uidelicet nubibus oppositum erat cœlum: & his uerbis utitur: ab ipsa fortuna petens. ne uile sepulchrum pompeio inuideat.

Nō p̄tiosa petit cumulatō tur̄ sepulchra
 Pompeius fortūa tuus. nō pinguis ad alstra
 Ut ferat e membris eos fumus odores
 Ut romana suū gestent pia colla parentem:
 Præferat ut ueteres feralis pōpa triūphos
 Ut resonent tristi cātū fora totus ut ignem
 Proiectis mœrens exercitus ambiat armis.
 Da uilem magno phæbeii funeris arcam:
 Quæ lacerū corp⁹ siccos effundat in ignes
 Robora nō desunt misero nō sordidus ustor
 Sit satis o sup̄iq; non cornelia fuso
 Crine iacet. subiūciq; facē complexa maritū
 Imperat. extremo sed abest a funer̄ busti.
 Infelix cōiunx: nec adhuc a littor̄ longe est.
 Sic fatus paruos iuuenis p̄cul aspicit ignes
 Corpus uile suis; nullo custode cremantes
 Inde rapit flāmas semiustaq; robora mēbris
 Subducit quæcunq; es ait neglecta nec ulli
 Cara tuo sed pompeio felicior umbra.
 Q̄ diā cōpositū uiolat māus ultia bustū
 Da uēiā. si qd sēsus post fata relictū est (chri
 Cedis & ipsa rogo. paterisq; hæc dāna sepul

¶ SVLPI. Non pretiosa: nō marmorea & a modestia uoti sui & rez penuria mouet affectus. Cumulatō ture: adhibita turis copia & aliorū odorum in rogo. Tuus: quē hucusq; fouisti. Eos odores: ut Crocum myrrā balsama cymnāma quæ solebant rogis nobiliū iniici ut de Archemori statius scribit. Ut romana: ut efferatur a romanis: & fiat solempne funus. Virgi. pars ingētī subiere feretro triste ministeriū. Feralis pōpa: funebris apparatus p̄mittit imagines triūphorū. Cantu: tybie & nenia deplorantiū ad tibiam. Ambiat ignē pyram circundet Vir. ter circū accensos cincti fulgētib⁹ armis errauere rogos ter mœstū funeris ignem lustrare. Proiectis: demissis nam per terrā hastas trahebant. Arcam feretrū sandapilā. Lacerū. truncum. Siccos. nō unctos pingui & succis aromatū & oleo uino melle balsamo. Robora. ligna quibus uratur. Sordid⁹ ustor niger & deformis cremator. Subiici. ut submitatur simulq; ipsa comburāt quod p̄fecto iussisset. Facem. aut subiiciebant p̄p̄inquoies Virgi. & subiectam more parentū auersi tenuere facē. Vile: non charum. Subducit membris: subtrahit cadaueri. Neglecta. quā nemo seruat quod iam cōbustus a me attingeris. Compositū bustū. ordinatā pyram: sed bustum p̄prie est locus in quo corpus cōburitur. Cedis rogo: negligis comburi. ut des locū pō. Damna: subtractio nem lignorum.

¶ OMNIBO. Non pretiosa. nō petit inquit: o fortuna pō. pro dignitate sua sepulchrū. Cumulatō ture. scilicet rogis & cadaueri sicut mos erat antiquissimus Vir. congesta cremant turea dona. Nō pinguis. id est ex pinguib⁹ aromatib⁹. sic enim solebant cuiuslibet generis aromatum superinducere cadaueri: cum rogo

superimpositum cremaretur. Pia colla: sic enim consueuerant. quod & nunc tenetur ut pars ingenti subiere feretro triste ministerium. Præferat: & nō petit: ut pompa funeris præcedat in qua sit quædam imago triūphi. id etiam antiquitus faciebant. quod nunc quoq; seruatur. Tristi cantu. nenia carmen erat. quod laudādi gratia in funer̄ cantabatur ad tybiam. quod ex uerbo græco dicitur. enim græce significat ultimum. quia cantabatur in fine uitæ. alii dicunt neniā esse uocem querimonie flentium. uidelicet a ne. ne. sunt qui dicāt neniā extremum carmen significare. ab extrema intestini parte. nam græce significat extremum. alii referunt ad extremitatem chordarū quæ ultima est cythara dicitur chorda acuti soni quod ultimum sit cantationis carmen de hac nenia loquit hoc loco Lucanus. Merens exercitus pompam militarem significat. ter enim circuire solebant equites rogom cui superiniectum erat ducis cadauer. Virgi. & ipse describit. ter circum accensos cincti fulgentibus armis decurrere rogos. ter mœstum funeris ignem lustrare in equis. Proiectis armis: depositis insignibus. Da uilem magno: his omnibus omissis quæ fieri solent in funere magnorū ducū: satis est pō. ut uel uile sepulchrū ei cōcedas. Robo. i. ligna qb⁹ quibus rogos cadaueri construit. Victor. sordidus cremator nō desuit. Non cornelia: quia p̄p̄inquoies solebāt subiicere facē uel uxor uiro: uel filius patri. Sit satis. i. sufficiat ad irā uestrā. si fortunæ succensetis pō. uel nemiū iuidetis. Imperat: bene. q̄a ipsa p̄ dolore n̄ potuisset subiicere facē. Abest. nā arrepta erat nauis uehebat cornelia cū pōpeiū comitib⁹. Sic fat: hæc ubi dixit codrus uidit ingētē rogū: haud p̄cul inde ubi cuiusdā cadauer crematū fuerat. accessit ergo & ignē cōstituit petēs ueniā a manibus eius quæcunq; rogo crematus ē. Vi

le: idest cuiusdā plæbei. Suis: quia sui dereliquerāt illud. Inde: ex illo rogo. Subducēs. s. a corpore. Umbra: o anima. Neglecta: quæ nullo custode combureris. Nec ulli cara: quia si cara esse: tui te custodirent usq; ad ultimū bustū. Iam compositū. quia rogo supimpositū cōburebatur. Manus hospita. i. mei hospitis externi. Si qd sensus post fata: respexit ad opinionē epicureorū falsam ac stolidā: q; anima simul cū corpore extigueretur. Scio inquit si post mortem sensus aliquis superest: q; tu quoq; uolens ac libēs mihi cōcedes: ut ignem de tuo rogo suscipiā. Rogo: scilicet Pompei.

SVLPI. Sparsis manibus: errante aia. Donec. n. corpus sepultū sit animæ errant Virg. Centū errant ānos uolitantq; hæc littora circum. Sinus: gremiū ue stis quod prius arena strauerat: inde prunas ardentē supimposuerat. Peruolat: accelerat. Relatus: in mare retractus. Donuit: effodit. Fragmenta laceræ carinæ: ligna fractæ scaphæ. Scrobæ: fossa. Nulla strue: nulla lignorū cōgerie: nā solebant in medio regi totū erigere sup quē cadauer collocaretur. Admotus: a latere p̄ximus factus nō subiectus pensili corpori. O maxime Codrus tanq̄ si hoc officio cadaueri sit iniurius ueniam petit. Vna: scipua. Si tibi: si minus molestū tibi fuisset iactari fluctibus & nō sepeliri q̄ tam miserande cōburi noli hæc aspicere: nā aduersum factū tuum ut hoc mihi liceat efficit. Tristior: molestior. Auerte: remoue noli aspicere. Iniuria fati: aduersitas iniusta qua a fato p̄meris. Belua: piscis. Quicquam: aliqd te indignū. Succensæ: cōbustæ. Romana: quod tibi aliquo solatio esse potest. Nostra manu: ipse enim te aduehā. Interea: anteq̄ ad Corneliā referaris. Paruo saxo: mar more nō te digno. Nota busti: signum sepulchri tui. Placare: iusta & inferias soluere. Caput: quod his cineribus deest. Inualidas: lentas & debiles. Fomite admoto: adhibitis aridis lignis & nutrimentis. Carpitur: succenditur consumitur.

OMNIBO. Teq; pudet: & non sine pudore hoc uides ut corpus tuū cremetur: Pōpeius uero inhumatus relinquatur. Plenusq; sinus: idest habēs sinus ple nos: tanta cupiditate cōburendi ferebat. Fluctu relatus: quia dū inundaret mare p̄ene a littorē in maria retulerat corpus. Procul. i. ante oculos: nā utrunq; significat: & porro ab oculis & præoculis. Premunt nobile corpus: pro a nobili corpore nulla robora p̄muntur. hyppallage est significat aut nō altū & sublimen rogū structū: sicut p̄ qualitate fortunæ rogo strui solebat. Nulla strue: quod obscurus dixerunt poetæ: insequē tibus declarat ē ergo epexegetis idest expositio

supra exposito. Ille sedens iuxta codrus postquā rogo fragmentis nauis cōstructo pō. superimpo fuit. ueniam an eo petit: si nō pro ipsius dignitate sepulchrum pararet. O maxime ductor: nā pom. sicut in historia legimus fama sui nominis totū orbem impleuerat: cum maxime reges atq; nationes bello subegisset. Vna: idest sola. Si tibi iactatu: idest si maluisset fluctibus maris dilacerari quā in hoc humili sepulchro sepeliri. iusta cā est cur mihi ignoscas cū hoc animo fecerim ne corpus tuum esca fieret alitibus. piscibus & feris.

Tristior. idest tibi molestius est tale sepulchrū consequi: quam nullū. Officiis meis: hoc est ne cōsideres uile meū officium: sed officii religionem & pietatē: quæ me induxit ut hoc facerem. Fati: dispositionis diuinæ quia usq; adeo fata tibi aduersa fuerūt ut periculū sit: ne si hoc uile sepulchrū nō consequaris lacereris oīno a feris & a litibus ideo non est nefas putandū: quod ego te hoc uili sepulchro condiderim. Audeat. s. aliquid contra corpus tuū. Quantū potes. quam celerime fieri potest benignus & libens cremeris. Exiguā: humilē Romana manu: romani ciuis. Recusus: in hesperiam: idest si dii concesserint: ut in italianā redeā: nō paceat te hic iacere. Nec in se: tam humili sepultura. Cornelia accipiet: & accipiendo nostro utetur ministerio. In urnata: scilicet maiorum tuorum. Interea: idest dum tempus illud aduenerit. ut in sepulturam digniorem transferri possis. Signemus saxo: ut dignosci possit ubi nam reliquiæ tui corporis iaceant. Vt nota: id est notatio & signum. Plenos. idest perfectos tuos honores: nam mortis honorem sepulchrum appellat.

Referat caput. ut totum corpus in uno sepulchro condatur. Excitat. incendit. Inualidas: infirmas flam

Teq; pudet sparsis pompeii manibus uri.
Sic fat' plenusq; sinus ardente fauilla
Peruolat ad truncū qui fluctu pene relatus
Littorē pendebat. summis dimouit arenas
Et collecta p̄cul laceræ fragmenta carinæ
Exigua trepid⁹ posuit scrobe: nobile corp⁹
Robora nulla p̄mūt nulla strue mēbra recū
Admot⁹ magnū n̄ subdit⁹ accipit ignis (būt
Ille sedens iuxta flammās o maxime dixit
Ductor. & hespiū maiestas nominis una
Sit tibi iactatu pelagi si funere nullo
Tristior iste rogo manes animāq; potentē
Officiis auerte meis: iniuria fati
Hoc fas esse iubet ne ponti belua quicquam
Ne fera ne uolucres. ne s̄tūi cæsaris ira
Audeat. exiguā quantū potes accipe flāmā
Romana succensæ manu: fortuna recusis
Si det in hespiam nō hac in sede quiescent
Tam sacri cineres sed te cornelia magne
Accipiet. nostraq; manu trāssūdet i urnam:
Interea paruo signemus littora saxo.
Vt nota sit busto si quis placarē peremptum
Forte uolet. plēos & redei mortis honores
Inueniet trunci cineres. & norit arenas.
Ad q̄s magne tuū r̄ferat caput hæc ubi fat⁹
Excitat inualidas admoto fomite flammās
Carpitur & magnus lentū distilat in ignem

mas: Admoto fomite: fomitem appellat materiam aridam qua fouetur ignis. Carpitur: scilicet corpus pom-
pei. Distillat: liquefcit.

Tabe fouens bustū: sed iā percusserat astra
Auroræ præmissa dies. ille ordine rupto
Funeris attonitus latebras in littoꝝ quærit
Quā metuis demens isto ꝑ crimine pœnā
Quo te fama loquax oēs accepit in annos
Condita laudabit magni socer impius ossa
Imodo securus ueniæ fallusq; sepulchrꝫ
Posce caput cogit pietas imponerē finem
Officio semiusta rapit resolutaq; nondum
Ossa satis neruis. & iniustis plena medullis
Aequorea restinxit aqua: congestaq; i unū
Parua clausit hūo: tūc ne uelis arua rēctos
Aufferet cineres saxo comp̄ssit arenam.
Nautaq; ne bustum religato fune moueret
Inscripsit sacꝫ semiusto stipite nōen: (pulchrꝫ
Hic situs est magnus: placet hoc fortuna se
Dicerē pompeii: quo condi maluit illum
Quā terra caruisse socer temeraria dextra
Cur obiicis magno tumultum: mæsq; ua-
Includis: situs ē q̄ terra extrēa refuso (gātes
Pendet in oceano. romanū nomē & omne

CSVLPI. Tabe: pingui & adipe quæ igne resolu-
batur. Dies lux. Rupto ordine: nō continuato officio
nam relinquere cogitabat. Quā metuis: arguit cū im-
prudens metus: quod cū eternam famā sit hoc factō
consecuturus nullū cruciatū metuere debet. Crimine
officio quod uelut crimen pauēs: certe cæ. te id fecisse
ꝑbabit. Secutus. certa cū spē. Cogit pietas: pietate
coactus est. Officio: funeri. Iniustis: non combustis.
Cōgestaq; in unū parua clausit humano: collecta mo-
dica terra occultauit. Rēctos auferret: retereret &
auferret. Compressit: grauauit. Bustum: busti saxum.
Sacꝫ. uenerabile quo indicatur & bustū ipsum sacꝫ
esse. Semiusto stipite torre & ligno ustulato. Situs hu-
matus nam ꝑꝑrie siti dicuntur qui conditi sunt. nec ta-
men ante eorū sepulchrum est quam iusta facta & cor-
pus exesum. ut ait in legibus cicero. appianus tradit
sepulchro pom. ab alio fuisse inscriptū templi ꝑodus
erat modica qui claudī urna procedente tempore cū
tumulus sub arena esset obrutus statue etiam quæ ꝑō.
a necessariis eius circa montē casū ex ære erectæ ite-
terant in templi aditu iam uetustate exesæ feruarentē
ab hadriano imperatore sūma diligentia perquisitæ &
inuentæ sunt cum ad oras illas accessisset. Tumulus
quoq; mandato eius ꝑ purgatus statuæ erectæ: sic ut
denuo ab omnibus dignosci posset. hæc appianus. Ma-
luit: quia turpius fuit ita sepeliri quā carere sepulchro
& ideo codrum arguit. Dextra: codri. Obiicis: oppo-
nas: Manes includes: animā & umbrā quæ errant quie-
tas iuxta cinerem reddis. nam tota terra erat magno
sepulchrū. Pendet: suspensa attingit indicat: quæ uni-
uersam terram.

COMNIBO. Tabe. idest adipe corporis ignis accendebatur. Sed iam percusserat astra. iam illuxerat
cum sibi metuens codrus inchoatū & sepulchrum reliquit. postea pietate coactus est redire etiam cū disci-
mine salutis suæ: Dies ꝑmissa auroræ: idest ante auroram. Percusserat astra. quia superueniente die astra offu-
scantur. Ordine rupto: interrupto rogo inchoato. Demens isto pro crimine. ꝑ. reprehēdit illū Lucanus
dicens illum ne quicquā timuisse nā nec ipse quidem cæ. adeo crudelis est: ut sepultura pom. ꝑhibere uelit.
Crimine: sicut tu existimas. Fama loquax. diuulgans. non adeo est culpa: quod officium tuū fecit. ut tui nomi-
nis fama ꝑꝑetuo duret. Condita laudabit: ne timeas inquit ipse etiam cæ. quāuis impius sit: laudabit hoc
officium tuū. Imodo. nec metuas ueniam tibi datū iri. Fallusq;. idest facere te fecisse sepulchrū & hoc am-
plius agas caput ēꝫ posce quod habiturus es: ut reliquo corpori cōiugas. Cogit pietas: ut officium impleat
inchoatū. Plena: quia nō bene uista erant ossa. Congesta. in unū: idest omnia simul cōposita. Tunc ne leuis
& ne forte aura effoderet ossa. nō profūdiꝫ demissa laxo pressit. Nautaq;. & ne forte nauta illic sepulto saxo
religaret nauem: & fune forte trahenti saxum remoueret inscripsit saxo epitaphium. ut dignosci posset. ibi
conditas magni reliquias. Semiusto stipite: carbone litteras fecit epitaphii. Placet hoc for. ita uoluisti o for-
tuna ut hoc sepulchrū pom. fieret. Quo condi. cæ. maluit ꝑō. tam uile sepulchrum consequi: quā omnino i
humatum iacere. Condi. sepeliri. Terra: sepulchro. Temeraria dextra: hic Lucanus codrum quasi reprehē-
dit: quod dicat ibi nomen eius comprahēdi: quod fama ipsius & gloria totū orbem terrarum impleuerat.
Obiicis tumultum. idest cur ꝑō. tumuli breuitate coarces. Manesq; uagantes quod ibi una cū corpore no-
men eius sepultū sit. an nescis ipsum toto orbe terrarum cognitū ac celeberrimū esse. Vagantes. i. totum or-
bem perrantes. Situs est: nō est hoc tanto tumulto situs magnus: sicut tu dicis sed est positus ea ꝑte qua sol
oritur & occidit: hoc est in oēs partes terrarum. Terra extrema usq; ad extremos terrarū fines puenit pom.
nomen & fama. Refuso pendet oceano: mare oceanū totam terram orbem ambit & terra dicitur ibi ꝑedere
quod in centrum descendit: nec in aliquā partem declinare ꝑōt: natura enim est corporis cuiusq; grauioris
ut in centrum descendat: quasi in locum suum terra ergo cum grauior sit omnibus elementis suo pondere
librā in medio totius orbis. & primo quidem aqua: deinde ære postea uero superiori elemēto sustinet ut
in nullā ꝑte inclinare possit ideo sub pondere librata sustinet. Refuso. respexit ad naturā qđ fluit & refluit.

CSVLPI. Modus: mensura. Obrue. ne appareant tege. Crimines culpa id enim diis ascribitur. quos ab indignitate arguit. Oethe: mons thessaliae ubi consumptus est & sepultus hercules a philoctete. Iuga nyseia mos helicon ubi est sepulchrum bacchi & nyse uicus. Vacant bromio: consecrata sunt baccho. Omnia lagi arua tenere potest: in qualibet aegyptii parte sepultus uidebitur si nomen eius e saxo deleas. Lagi: quae ptolemeus primus lagi filius tenuit. Haerit: affixum sit. Erremus: simus in errore. Metu: religione & ueneratione. Nullas nili calcemus arenas in aegyptum. Dignaris. dignum facis. Tantos actus tot acta & gesta. Monumenta: inscriptionem summarum rerum quas strinctim re-

censet: & nos quia superius dicta sunt uix attingemus. Lepidi motus qui acta syluae tentans rescindere a. Q. catulo Gn. pom. auspiciis bis ex alpiibus & italia tum ex sardinia ubi etiam moueret bella pulsus perit. Consul metello quo reuocato pom. in eundem fertorium missus ipsum consecit. Eques. ante tempus enim & nondum fenator triumphauit. Comertia: nauigationes & commutationes rerum. hocque dixit propter maria a piratarum incursionibus liberata. Puidos maris. nam in mediterraneis locis iussi habitare ad mare non accedunt. Barbariem: ut asiam pontum armeniam paphlagoniam capadociam ciliciam syriam scythas ludeos albanos iberiam cretam baernas. Gentesque uagas. scythas.

COMNIBO. Magno tumuli: si uis mensuram & modum sepulchri scire pom. codre: scito late patere nec breuius esse quam quo fama populi romanorum puenit. Obrue: submerge fluctibus maris. Saxa: quibus corceri pom. dixisti: nam id etiam superius inuidiosum est ut dicat pom. tam breui tumulo corceri: non enim sine deorum inuidia hoc fieri aut dici potest. Si tota est a minori ad maius arguit dicit enim si alii quorum uirtus inferior fuit: magna & ampla monumenta consecuti sunt. quid non potest. & ipse consequi debet non enim inferior hercu-

le dicendus est: non regibus aegyptiis qui magnas moles pyramidum pro sepulchro habuerunt. Tota aere mons thessaliae ubi combustus est hercules a philoctete cui arcum & sagittas dono dedit. Nyseia: nyse uicus est in heliocone. & ciuitas in arabia in qua nutritus fuit bacchus: de cuius nomine ipse nyseam in india condidit. Bromio: libro patri: multa nomina habet bacchus. quorum unum est bromius. Rura tenere potest: dignitate enim sua meruit occupare omnia quae tenuit lagus primus rex aegypti. Erremus: pro errabimus. Nullo cespite: melius fuerat o codre ut nomen potest. nusquam scriberetur: quia uniuersam aegyptum pro sepulchro haberemus: nec in aegypto ullum locum calcare auderemus: ne piaculum committeretur. Calcemus: ne forte calcemus cineres potest.

Quod si tam sacro: sed si placet o codre nomen potest. inscribere saxo plenum facito epitaphium & ibi res eius gestas inscribe: & ita breuiter perstringit gesta pom. Actus: res gestas. Si dignaris: id est dignum facis. Monumentaque maxima: id est maximorum rerum historias. Adde truces lepidi motus: hic lepidus acta syllae rescindere tentauit: quem auspiciis pompe. Qu. catulus bis ab alpiibus & italia pepulit: hic in sardiniam quo confugerat bellum mouit. inde pulsus paulo post perit. Truces motus. qui audebat acta syllae rescindere quibus rescissis bellum ciuile renouaretur. Alpina: unde pulsus fuerat. Armaque fertorium: nam fertorius populi romanorum hostis iudicatus hispaniam occupauit: & magno exercitu comparato bellum aduersus populum romanum gessit: in quo saepe uictor euasit: tandem cum a metello pro modo uinceret factione potest. lata est lex ut successor mitteretur metello & ipse pom. electus est contra fertorium qui deinde pro prodicionem fertorium oppressit: nam perpenna cum suis ipsum inter epulas trucidarunt. Reuocato consule: id est metello in cuius administratione ea omnis puincia posita fuerat. Et currus triumphauit enim simul de africa de hispania: occisis hic domitio: illic Gn. carbone: ante aetatem quod non licebat: tamen ipse obtinuit: & cum resisteret silla ne contra leges triumpharet: quanquam auspiciis ipsius bene gessisset. tunc pom. triumphabo inquit & silla: quomodo ne tu cum adhuc puer sis audes dicere triumphabo contra leges populi romanorum. contra uoluntatem meam: quia inquit pom. tu es tamquam sol occidens: ego uero sum tanquam oriens: quo audito silla animi magnitudinem admiratus magno clamore dixit saepius triumphet: triumphet & ita triumphauit. Comertia tuta gentibus: id est debellatis piratis: quia tunc demum comertia tuta esse coeperunt postquam piratae debellati sunt qui uniuersum mare reddiderant infestum: adeo ut portum romanorum occupauerint: & ibi praetorem cum licioribus in ipso portu hostiae ciuitatis uicerint. Gentesque uagas: hiberes: albanos: hircanos: colchos: armenios cilices: & ceteros populos montis caucasi. i. quod ait barbariem & gentes uagas. In euro boreaque. i. in oriente usque ad septentrionem: quia ab occidente usque ad septentrionem pertingit caucasus. cuius plures accolae domuit lege plii. & plu-

Impium magno tumuli est modus: obrue saxa
Crimine plena deum: si tota est herculis athae
Et iuga tota uacant bromio nyseia quar
Vnus in aegypto magno lapis: omnia lagi
Rura tenere potest si nullo in cespite nomen
Haerit: erremus populi cinerumque tuorum
Magne metu: nullas nili calcemus arenas:
Quod si tam sacro dignaris nomine saxum
Adde actus tantos monumentaque maxima reg
Adde truces lepidi motus alpinaque bella.
Armaque fertori reuocato consule uicta.
Et currus quos egit eques comertia tuta cetera
Gentibus. & puidos cilicas maris adde suba
Barbarie: gentesque uagas & quicquid in euro
Regnum boreaque iacet dic semper ab armis

tar: Dic semper ab armis. c. t. t. adde hoc quod etiā est maximus pō. splendor quod uidelicet nunquā tanto imperio usus est: nunquā tantā ex hostibus uictoriā cōsecutus quin statim finito imperio & debelatis hostibus & depositis insignibus imperii: simul etiā animū ciuica cōditionē minorē deponeret: nunquā potuit ciuica cōditione maior uideri. ceteri uero postquā ad principatū ciuitatis euaserant maiores ceteris haberi uoluerunt: & tyrannidē appetebat. Ab armis. idest a bellis debellatis hostibus.

Ciuilem repetisse togam ter curribus actis
 Cōtētū: tumulos patriæ donasse triūphos.
 Quis caput hæc tumul⁹: surgit miserabile
 Nō ullis plenū titul⁹ nō ordie tāto (bustū
 Fastorū. solitumq; legi sup alta deorū
 Culmina: & extructos spoliis hostilib⁹ arc⁹
 Haud pcul est ima pompeii nomen arena
 Depressū tumulo. q; nō legat aduena rect⁹
 Quid nisi mōstratū rōan⁹ trāscat hospes.
 Noxia ciuili tell⁹ ægyptia fato
 Haud equidē imerito cumāæ carmiē uatis
 Cautum ne nili pelusia tangeret ora
 Hesperius miles. ripasq; æstate tumentes
 Quid tibi saxa p̄cet p̄ tāto crimine tellus
 Vertat aquas nil⁹ quo nascit⁹ orbe retent⁹
 Et steriles egeant ibernis imbribus agri
 Totaq; in æthyopū putres solueris arenas
 Nos in templa tuam rōana accepimus isim

batione ingratiudinis arguit. Isim: lanificii deam in quā in uacca a ioue cōuersa est. eius sacra ro. translata sunt erectūq; ei templū in campo martio: faciebant ei nouē diebus castissime.

COMNIBO. Ciuilem togam: idest semper se ad ciuilem conditionem: ut æquo iure cū ceteris uiueret contulisse. Ter curribus actis. tribus triumphis: uno de sicilia simul & aphrica: & altero de piratis: tertio de mithridate nam potuit triumphare africa: semel de sicilia: semel de piratis: de sertorio. de mithridate. de tygranne. tñ donauit hos oēs triūphos patriæ & satis hūit ter triūphasse. Surgit: erigit pom. Miserabile: sordidum & humile. Titulis. nullis laudibus. Fastorū: p magistratibus posuit. libri enim sunt in quibus consultum & aliorū ministratū noia inscribebant. Tanto ordine. quia pō. consul sapius fuerat. saepe etiā imperator cum exercitu missus aduersus hostes: & nomen quotiens imperiū gesserat: totiens fastis in scriptū erat. Solitū legi. scilicet pom. nomen quod in ordine templorū inscribi conseruit. & in arcubus. quoz adhuc nō nulli in urbe ro. spectant nunc legi in imo littore: ad cōmiserationē mouendā hoc scribit Lucanus. Culmina deorū. in capitolio. Artus: sic enim arcus ædificabant ro. cum uictoriā ex hostib⁹ retulissent: ut in modū arcus ædificio structo ibi res oēs gestas pingerent: aut fugerēt: adhuc arcus & statua pō. ro. spectat in quo et sunt candelabra quæ de templo salomonis rapuit. Depressum: calatum. Quod non legat: cum antea legeretur a suscipientibus culmen templi: nec legi posset: nisi astantibus: necesse nūc est ut qui uelit legere nomen pom. in littore curuetur. Rectus: sed incuruus ppter humilitatē tumuli. Quod nisi mōstratū: & si forte ro. hac transierent: nisi monstraret pō. nomen non agnoscent: Noxa tellus: apostrophat nunc ad ægyptū & inuehitur in eam dicens. uere carminibus sibylinis iacebat ne miles ro. ægyptū tangeret. & non sine rōne cauerat sibylla ne ro. miles in ægyptū ueniret. hoc oraculū religiosi obiciebant ro. his qui ptolemæum cū exercitu in regnū restituere uolebant & creditū est illud impletū cū crassus in assyria quæ adiceat ægypto cū omni exercitu deletus est nunc refert ad eadē pō. oraculū sibyllæ Lucanus. Ciuile fato: pp ciuile fastū. Haud immerito. n̄ sine rōne. Vatis: cumana sibyllæ cumææ quæ fata ro. descripsit libris: ad quorū custodiā qndecim asseruabant. Pelusia: pelusum unū & hostiis nili. Ripasq; æstate tumentes: ripas nili q quo tannis crescebat & ægyptū in undas fertilē reddebat & nūc quoq; illud idē facit. Prece: p iprece. Verrat quas: imprecabor inquit: ut nilus in fontem suū redeat: nec post hac nilus inundet: ut sterelitate habitare ibi nemo possit. Aethiopū: sicut apud æthiopas ardore solis terra in puluerem resoluit. sic tu quoq; soluaris. Nos in templa tuam: non similes fuerunt ro. tibi o ægypte: nam nos deos tuos accepimus: & in his templa

SVLPI. Repetisse togā. reduisse ad urbana officia estq; a modestia laus quod non sit molitus tyrannidem & ab industria quod se non dederit ocio. Ter curribus actis. trib⁹ triumphis. Donasse: attulisse multorū utilitatē & decus. Surgit erigit. Fastorū. librorū in quibus totiens consul & imperator indicabat. Solitum: nomen. Culmina: in quib⁹ erat inscriptū. Arcus triumphales. Extructos spoliis: ex præda & manubiis edificatos. Haud procul est ima arena: est uicinū arenæ humili quæ præ culminibus & arcubus est ima. Legat rectus: legere possit nisi inflexus. Transeant: ignoret & prætereat. Noxia. per apostrophē ægyptū detestat cū perpetuæ siccitatis imprecatione. carmiēq; illud sibyllinū quod quindecimuirū interpretati fuerat ne ptolemæus cum exercitu ro. in regnū reduceret ut ne in epistolis ci. poeta ad pō. septimū & codrū referri uult. nā e duce miles euasit pō. statim ut in regis scapham descendit. Noxia ciuili fato: nocen ciuis fatali more. Haud immerito cautū non sine causa cauit phibuitq; sibylla. Ora pelusia: hostiū pelusiatū. Hesperius ro. Tumentes: crescentes. Prece: imprecet: Crimine: culpa mortis pō. Retentus orbe. non egrediens regionē. Vertat aquas: mutet cursum & ægyptū non ampli⁹ irriget. Steriles: facti steriles ariditate. Putres: solutas & puluereas quales sunt in desertis ethyopum præ nimio solis ardore. Nos in tēpla: ægyptū cū ex p

condidimus. tu uero manes nostri pom. insepultos iacere pateris. Isim: Ionē inachi quæ mutata est in uaccā caudæ cuius iuno æstrum subiecit. quo illa agitata totū orbem terrarū peragrauit: tandem peruenit in ægyptum & cū in ripa constitisset nili forte suspiciens uisa est supplicare ioui: ut sui tandem miseretur & se in pristinam formam restitueret. qua restituta admirantibus ægyptiis eam p dea nili coluerunt & isim uocauerunt cuius uir fuit osiris. Tuā. quæ apud te colit.

CSVLPI. Canes: anubim dicit quem Vir. latratorem appellat hoc est mercuriū qui canino capite colit in ciuitate canū. in qua honor & sacer quidā cibus est canibus constitutus ut ait Strabo: Colunt aut uniuersi ægyptii animalia quedā ut bouem canē selē accipitrē & ibim lepidotū: & oxyrynchū pisces. ut ex Strabone late in iuuenalem cōmemorauimus: seorsum aut ouem latū piscem lupū cynocephalū cepū aliquā leonem caprū hyrcū murē araneū Sistra: sistra sunt cymbala & instrumenta rotunda quæ in sacris isidis concutiebantur & ad quorū sonitū cōueniebant seneca de uita beata: cū sistrū aliquis concutiens ex imperio mentit. Iubentia. ludus indicentia isidis sacra quæ sunt quatenus paruulū filiū uel perdiderit uel inuenerit. nam primo sacerdotes eius deglabrato corpore sua pectora cōtundunt: sicut ipsa cū perdidit fecerat deinde puer pducit quasi iuuentus & in lætitiā luctus mutat. Osirim. osyris iouis ex niobe phoronei filius regnū argiuū ægypto fratri relinquens ægypto expugnata isidem duxit uxorem. inde cū a typhone fratre occisus dilaniatusque esset a regina plorante & anxia tandē in uento discerpto caduere apud philas illud in abbato sepeliuit. sed mox cū ægyptiis bos maculis insignis apparuisset eū osyridem existimantes pro numine coluerūt. Testaris

hominem: ostendis non bouem sed hominem fuisse. Tu quoque ro. increpat. Tyranni cæ. quem in deorum numero ascripsit augustus ei que templum erexit. & plebs columnam numidici marmoris in foro erexit. apud quam sacrificare & uota suscipere p̄seuerauit ut suetonius scribit. Piaſti: placasti. Sæcula prima: illi qui uixere cæ. tempore qui pom. tam uili sepulchro iacere uolebat. Excipe. reduc in urbem. Subruta: immerſa. Inuisa quam odio habuerit: qui in eo neglectus iacuerit. Quis busta timebit. quoniam mortuorum cineres sacri erant & nisi cum scelere loco moueri non poterant. neminem inquit oportere metuere illos effodere & in meliorem ut colantur locum transferre. Umbram: corpus a quo umbra non discedit. Sacris: diuinis honoribus. Imperet hoc nobis utinam scelus. utinam tanquam ad scelus patradum hoc nobis muneris detur & ego damner ad pom. cineres referendos. nam felicissimus mihi uiderer. Violare: quod uenerari est. Forſitā R o. aliquādo monitu deum ut malis liberentur pom. cineres relatuos dicit & aludit ad illud quod quinto libro diximus de phrygibus que athim sepeliunt sunt ab apolline iussi atheniensibus que siccitate laborantes morte androgei p̄auerūt: & Lucan⁹ que pestilentia uexati palinuri matribus apolline iubente placatis liberati sunt ea dixit aut illic sustulit iras telluris sterilis monstrato sine resoluit acra tabificū: Sulco. terræ. Feralibus: pestiferis.

COMNIBO. Semideosque canes: mercurium quem anubim uocant. Vir. omni genumque deum monstrat & latrator anubis. nam colitur apud ægyptos in forma canis & lingua ægyptia anubis canis dicitur. canum (ut inquit strabo) ciuitas est in qua anubis colitur. & honor & sacer quidam cibus canibus est constitutus: quædam. n. animalia sunt quæ uniuersi ægyptii colunt quæadmodum ex terrestribus tria: bouem canem selem. ex uolatilibus accipitrem atque ibim. ex aquatilibus deo lepidotū. piscē & oxyrynchū: sunt alia quæ seorsum colit. Et sistra iubentia luctus: sistrum est instrumentū ad similitudinē tubæ: eius cantu ægyptii quisque cōgregati imitabant plangores isidis. nā osiris uir fuit isidis a typhone fratre laceratus quæ diu cū lachrymis & plangore quæsiuit: de quo multa sunt apud diodorū. Tu tenes nostros manes: id est principū nostrorū umbras. Tu quoque cum sæuo: nunc ipsam quoque ro. repræhendit: que ad sua usque tempora in ægyptio puluere ossa pō. iacere p̄misset: que si excusationē meruerint superioris temporis: que cæ. metuebant nunc certe nihil habent quo se excusare possint. Sæuo tyranno. s. cæ. quem in deorū numerū transtulere ro. que est Vir. ostendit ecce dionei processit cæ. astrū. nam stellā que p aliquot dies cōtinuos apparuit cæ. esse animā in cœlū recepit (ut ait suetonius) dixerunt & hac de causa simulachro eius in uertice addebat stella auctore plinio. Exul: extra solū patriæ suæ. Prisca sæcula. s. quibus cæ. omnia tenebat. Nunc exci. s. ro. cineres pō. transferendo. Si nō dum subrupta. i. si nondū fluctus maris ossa pō. abstulit. Pedent: permanēt ubi posita fuerant. Quis busta timebit: nec est quod dubitet quisquam id laturā moleste umbram pom. quasi sepulchrū ipsius uiolaret: non

Semicanesque deos. & sistra iubentia luctus
Et quæ tu plangens hominē testaris osyrim
Tu nostros ægypte tenes in puluerē manes
Tu quoque cū sæuo dederis iā tēpla tyranno
Nondum pompeii cineres roma petisti.
Exul adhuc iacet ūbra ducis: si sæcula prisca
Victoris timuerē minas nunc excipe saltem
Ossa tuī magni. si nondum subruta fluctu:
Inuisa tellurē sedent. quis busta timebit.
Quis sacris dignā mouisse uerebit ūbrā
Imperet hoc nobis utinā scelus & uelit uti:
Nostro roma sinu: satis o nimiumque beatus
Si mihi contingat manes transferri reuulsos
Ausoniam: si tale ducis uiolaſ sepulchrū
Forſitan aut sulco sterili cum poscerē finem
A sup̄is aut roma uolet feralibus austris

enim hoc erit uiolare sepulchrū: sed sacrificare. ut ex tā sordido & uili loco. in sedē suā & patriā reducatur. Sacris. sacrificiis. Dignamur. animā pō. quæ dignū est. ut ipsi sacra deorū more rō. exhibeant. Imperet hoc no. si alii hoc uerent. ut id mihi minus demandet existimabo enim me animæ pō. rem gratā facere. Nostro sinu quia cremio ipso cineres & ossa pō. rō. transferā. Satis o. oprantis est. Violare: non erit uiolare: sed honorare. Forsitā aut sulco: fortasse rō. tunc restituet cineres tuos: ut inde transferantur honorificentius cum urbē rō. inuaserit pestilētia aut certe terremōtus cōcuserit: & accepta rō. hūmōi erunt: ut nec pestilētia illa: nec terremōtus sedari possit. prius quā ossa in sedē & patriā transferant: sicut ēt de aliis lectū est: nā cybeles & aesculapii simulachrū in urbē translātū: illā a pestilentia liberauit. Sulco sterili. significat famē & penuriā annonæ. Feralibus austris. idest pestiferis: nā auster cū regnar calidior: eius seruore corrumpit aer.

Ignibus aut nimis: aut terra tecta mouenti
 Consilio iussuq; deum transibis in urbem
 Magne tuā sūm⁹q; ferit tua busta sacerdos
 Nā quis ad exustā cancro torrente syenē
 Ibit. & imbrifera siccas sub pleiade thebas
 Spectator nili quis rubri stagna pfundi
 Aut arabum portus mercis mutator eorū
 Magne petet quē n̄ tūuli uenerabile saxū
 Et cinis in summis forsan turbatus arenis
 Auertat manesq; tuos placat licebit
 Et casio præferi ioui. nil ista nocebunt
 Famæ busta tuæ: templis auroq; sepultus
 Vilior umbra fores nūc est p̄ nūine sūmo
 Hoc tumulo fortūa iacens augustius aris
 Victoris libyco pulsat ab æquor saxum:
 Tarpeis qui sæpe deis sua thura negarant
 Inclusum fusco uenerent cespite numen.

ubi tua ossa manent: quin nauem iubeat eo aduertire sepulchrum tuæ quaecumq; sit salutet & ueneretur. Syenem: syene est ciuitas supra alexandriam quinq; milibus stadiorum: solsticii die medio nullam umbram faciens plinius. est enim subiecta cancro. Thebas: thebæ sunt ægyptiæ & boetiæ: sed de ægyptiis thebis hic intelligit: quæ centum portas habuit & diosopolis appellata. Strabo. Sub plæiade: sub qua positæ sunt thebæ ægyptiæ. Plæiades sunt stellæ in tauro quæ ortu suo nauigationis tempus significant: ut et dictæ sunt idest a nauigo. Quis rubri stagna: idest quis nauigabit in orientem. aut meridiem: neq; enim p̄nt in orientem uel libyam nauigare nisi p̄ mare libycom: & in littore libici maris posita erant ossa pom. Arabū: populi sunt orientis felicitis arabia (auctore Strabone) septentrionale latus faciunt deserta haud exigua: orientale persicus sinus. occidentale arabicus. australe mare magnū quod extra utrunq; sinum est: i d̄q; totū mare rubrum uocatur: quod rubrum appellatur a sole cum supra uerticem est: uel a montibus ex adustione rudentibus. cresias uero gnidius historia mandauit sortem quendam esse qui aquam rubicundam ac minio plenam in mare emittit. Solinus etiā. refert ultra pelusiacū hostium arabiam esse ad rubrum p̄tinētem mare: quod erythræum ab erythra rege persei & andromade filio non solum a colore appellatum Varro dicit. quia affirmat in littore maris istius fontem esse quem si oues biberint: mutant uellerū qualitātē. Auertat scilicet ab his regionibus ad se nauigantes p̄ ea loca. Cinis in summis: quia fortasse fluctibus maris detecta erunt ossa tua: ut et uideri possint. Præferre: ut digniore sepulchro te condat. Cassio: mons est in arabia nobilis sepulchro pō. Cassio ioui. quia in cassio monte iouis est tēplū & pō. corpus: ut dicit Strabo: non p̄cul inde magnus iugulatus fuit. & ab ægyptiis dolo interemptus. Nihil ista nocebunt. nec erit cur tibi minor habeat honor: q; in humili loco ossa tua posita maneāt imo hoc ipso erit uenerabilior umbra tua: ista busta. uilia & sordida. Tēplis auroq;: quia si in tēplis auratis cineres tui conditi essent minorē honorē p̄ dignitate consecutus esses. Tēplis auroq;. i. tēplis auratis endiadis. Pro numine sūmo. i. loco sūmi numinis habet q; fortuna sepulchri tui in tā uili loco posita fit & subiungit rōnē. Augustius aris: p̄ similitudinē oñdit dignus esse sepulchrū pō. q̄ eorū qui sepulti sunt i capitolio: uñ thusci sacerdotes q; dedignabant sacrificare ioui in tēplo cōstituto imolant uictimas in loco ubi iacet flumē: nā thusci fuerunt religionis cultores maximi. ut. Vel docet in primo: nunc ergo dicit q; haruspices thusci quotiens pdigiū exptat uoluerūt fulminis (nā sul

CSVLPI. Ignibus: incendiis. Aut terræ mouenti tecta: aut terremotibus. Busta: cineres methonymia. Nā quis: publici desiderii & cōmodi gratia id ēt faciē dum dicit qm̄ nauitæ omnes qui in orientē nauigarēt illuc essent ad pō. nauigādū uel cū incōmodo accessuri. Syenē: oppidū in thebai de sub æstiuo cancri tropico constitutū ut diximus supra. Torrente. adurente. Thebas: ægyptias quæ sūt sub tauro quem conficiūt pleiades. Imbrifera: pluuiali. Mutator: mercator & cōmutator. Auertat: a cursu ad parētandū diuertet. Præferre: non ut censeat pom. ioui præferendū: sed quod potius bustum pō. quā iouis cassii templū uisurus sit. Ista: tam humilia: Nunc est: insultatio in fortunā & in cæ. Augustius. sacratius & maius tēplis cæ. Ab equore: a fluctib⁹ qui e libya in casum illudunt. Tarpeius: sensus est multi populi qui deos rō. colere noluerunt sepulchro & manibus pō. sacrificent & sic confirmat augustius esse. Strepant alii quicquid libet huc tendit poeta. Tarpeius: deus: qui colunt in capitolio ut ioui apolini mineruæ ioui. Numen inclusum cespite fusco manes pō. sepultos in terra nili nigra: talis enim præpinguedine est.

COMNIBO. Ignibus nimis: idest æstibus & siccitati agrorum: Summus sacerdos. pontifex maximus. Nam quis ad exustam: nemo est qui hac transiturus sit

men quotiens aliquid percussit prodigiale est (in locum quem de caelo tactum esse uiderint: bidentes sacrificabant. & locum bidental appellabant: nec quisquam ausus fuisset in eo loco consistere. uenerabantur enim locum tanquam sacrum & diis consecrabant: idem continget sepulchro tuo o pom. nam quemadmodum thusci sacerdotes dedignabantur saepe sacrificare ioui capitolino. & imolabant bidentem ubi fulmen cecidisset: ita etiam umbris tuis sacrificia exhibebuntur a gentibus. Augustus. idest nobilius & uenerabilius: unde augustum dicimus locum uenerabilem: quasi aue gustatum. sic enim augures locum uenerabilem habebant quem aues degustassent uel quasi augurio consecratum. Aris uictoris: templis ca. cui templa & arae extractae fuerunt. Saxum: sub quo cineres tui conditi sunt. Tarpeis de is. idest ioui & mineruae qui coluntur in tarpeia rupe. idest capitolio. Thura: idest sacrificia. Thusco cespite. idest ara a thuscis sacerdotibus extracta: non enim tantum modo in thuscia haec faciebant: sed ubicumque flumen conditum esset.

SVLPI. Proderit: solamen est a futuro comodo nam euerso sepulchro quod breui durabit minores non credent pom. mortuum nec in aegypto sepultum sed in caelo regnare ut putant iouem cretenses. Olim in futurum. Ardua: moles eminens sepulchrum. Sparget: dissoluet. Bustum: busti saxum argumenta signa. Sit nulla fides: non creditur. Erit tam mendax: putabitur ita mendacium dicere: ut creta de iouis sepulchro: quod in creta fuisse solinus & Cice. in natura deorum & lactantius meminere.

OMNIBO. Proderit hoc olim: quod ibi sepultus sis o pom. quia aliquando cum assiduo maris fluctu saxum illud auferretur & nulla tui uestigia sepulchri appellabunt: id faciet ut omnes te deum esse existiment cuius sepulchrum in terris nusquam inueniatur. Olim: aliquando. Futuris: posteris. Pulueris exigui: non erit inquit opus diuturno tempore ad hoc ut fluctus maris rapiat uestigia sepulchri tui. Caderet: idest in undas. Argumenta: probamenta. Veniet aetas: in qua non credetur ibi tua ossa aliquando fuisse sepulta. Felicior: quantum ad gloriam tua. Saxum monstrabitur: quia si forte quis dixerit hic ossa pom. sepulta fuerunt: non adhibebitur fides. Atque erit aegyptus: & fortasse idem continget tibi in aegypto: quod contigit ioui in creta. Nam in insula creta ostendebant sepulchrum quod iouis fuisse dicebant. sed nemo credere uolebant idem & tibi continget o pom. Varo in opere quod de littoralibus est: etiam suis temporibus (ut ait Solinus) affirmat sepulchrum iouis in ida creta uisitatum. Tam mendax: non erit mendax: sed existimatur.

Pharsaliae liber nonus.

**Io. Sulpitii Verulani in Lucani
Nonum interpretatio.**

T non in pharia: pom. animam quae terra condita non potuit in campos elysios qui sub lunae regione sunt euolasse & contemptis terris atque humana miseria in bruti catonisque pectoribus requiesuisse inquit: Manes: pom. anima. Pharia fauilla: cinere aegyptiaco: Compescuit: continuit. Profiluit: extra salutauit. Sequitur conuexa: repetit caeli concauitatem. Qua niger. elysios campos in orbe lunari esse ostendit ea qua aer est coniunctus aetheri. Nigrum: autem aera appellauit respectu fulgoris aetheri & astrorum. Astriferis axibus: hoc est sphaeris planetarum uidelicet lunae quae prima est. Patet: effunditur: Semidei manes. idest anime beatorum quae sunt in circulo lunari. Ignea. diuina loquiturque secundum platonicos qui deos & animas igneas esse dixerunt & Virgi. igneus est illis uigor & caelestis origo sensibus.

Patientes. ibi enim purgantur. Imi: lunaris qui est in septem infimus omnium. In orbem. in sphaeras & circulos a quibus descendit. nam anima in summo caelo orta per septem orbem in terras demittitur. Non illuc. non dices sed sapientes & optimi il-

Proderit hoc oli quod non mansura futuris
Ardua marmoreo surrexit ponderis molef
Pulueris exigui sparget non longa uetustas
Congeriet: bustumque cadet mortisque pibunt
Argumenta tuae: ueniet felicior aetas.

Qua sit nulla fides saxum monstrantibus istud
Atque erit aegyptus populis fortasse nepotum
Tamen mendax magni tumulo quam creta tonantis.

**Io. Sulpitii Argumentum
in Lucani Libere Nonum**

Piritus in nono magni petit aethera:
Pugnae
Reliquiasque cato libyae transportat
in oras

Et cum pompeius: magnum cornelia luget
Quae cato comedas cilices castigat: & inde
Per syrtes agit: libycas quoque calcet arenas
Hamonemque tuens serpentum senta pagrat:
Dux & ab amathia troiana uectus in orbem
It pharos & generi lachrimas pia conspicit ora
M. Annei Lucani pharsaliae Liber Nonus.

T non in pharia manes iacuere fauilla
Nec cinis exiguus tantam compescuit
umbram

Profiluit busto semiustaque membra relinques
Degeneretque rogum sequitur conuexa tonantis
Qua niger astriferis conuectis axibus aer

Quaerit patet terras inter lunaeque meatus.
 Semidei manes habitant quos ignea uirtus
 Innocuos uita paciētes aetheris imi.
 Fecit: & aeternos animam collegit in orbes.
 Non illuc auro positi: nec ture sepulti
 Perueniunt: illic postquam se lumine uero
 Impleuit: stellasque uagas miratur & astra:
 Fixa polis: uidit quanta sub nocte iaceret
 Nostra dies: risitque sui ludibria trunci.
 Hic super aethiopiae campos & signa crueti
 Caesaris: ac sparsas uoluit in aequor classes
 Et scelesti uindex in sancto pectoris bruti
 Sedit: & inuicti posuit se mente catonis
 Ille ubi pedebat casus dubiumque manebat
 Quae dominum mundi facerent ciuilia bella.
 Oderat & magnam: quis comes esset in arma

luc admittunt socrate enim dixisse ci. tradit: animos
 hominum esse diuinos usque quum e corpore excessissent
 reditum in caelum patet optimo & iustissimo cuique ex
 peditissimum. Positi: sepulti. Vero: clarissimo nam hoc
 nostrum illi collatum est tenebrosum. Impleuit: pom.
 Stellas uag. praeter solem & lunam quinque planetas erran
 tes. Astra: signa ipsa quae non errant sed cum stellis
 toto caelo uertunt: ut sunt quae in Zodaico & extra ipsum
 sunt. Noctē: tenebris: Nostra dies: lux & uita humana
 Ludibria, irrisione & contemptu. Volitauit: uolando
 quasi adit nam per caelum uolans haec despectabat.
 Classes: de quibus supra mille meae graio uolunt in
 aequore classes. Scelerum uindex: uindicaturus cladem
 belli ciuilis. Sedit: quieuit contemplans. Brutus: qui erat
 ca. confecturus. Inuicti: liberimi animi. Ille ubi: cato
 iquit cum esset uiuo pom. uictore odio habiturus illo
 iam mortuo pom. euasit & reliquias pharsalicae colli
 gens non pro se sed pro libertate pugnauit plutarchus ca
 tonem praefectum cohortum. xv. audita clade pharsalica
 ea mente corcyra ubi naues erant delatus nisi pom. pe
 risset omnes in italiam reduceret ipseque solus tyranni
 dem fugeret: si euasisset copias illi conseruare: cum ci.
 per neganti tradere copias non potuisset pom. quem

in aegyptum aut libyam peruenisse arbitrabatur cum copiis omnibus nauigans sexto occurrit a quo accepta
 morte pom. principatum petiuit: & a cyreneis receptus est cum paucis ante diebus labienum exclusissent.
 Vbi. quando. Quem: an ca. an pom. Oderat magnum: quia poterat euadere dominus.

Non in pharia manes iacere fauilla. Hic continetur primam quidem deificatio animae po. deinde ca
 tonis deliberatio cum militibus: quos cum uniuersa secum tenebat: cui cum Gn. po. praefectus erat: nam cum
 milites ad libertatem incitasset persuasit eis: ut se pararent ad regem iuba transire: ibi enim spe aliquam fore:
 ut regis huius auxilio remp. recuperarent: & pro quos labores quae ue pericula iter faciens profectus fuerit Luca
 nus describit: primam igitur: id est deificatione loquitur pom. quo anima eius ad comparationem stellam
 redierit & deificata sui corporis ludibria contempserit: At: aduersum his quae supradicta uidelicet in angu
 sto ac sordido sepulchro coarctos fuisse cineres po. sed e diuerso anima in celestem regionem sublimis dela
 ta est. Tantam umbram: id est tantae magnitudinis & excellentiae. Profiliuit: procul a busto exiit in aeram re
 gionem. Semiustaque membra: quia nec tantum quidem lignorum: & fomenti habuit codrus: ut plene corpus
 po. cremare posset. Degeneret: sordidum. Sequitur conuexa tonantis: reuertitur ad comparationem stellam & ad caeleste
 domiciliu. Niger aer. id est inferior qui contiguus est planetis. Connectitur: contiguus est uidelicet iuxta lu
 nam. Astriferis axibus. in aeream regionem. quae est inter terram & lunam: nam luna est inferior planetarum
 omnium: sic. n. se habent planetae. saturnus iuppiter. mars. sol. uenus. mercurius. & luna axes enim planeta
 rum globos appellauit: nam in uno quoque planetarum intelligit potest axis (sunt enim sphaerici) quem alio
 nomine graeci polum appellant. Quodque patet inter terras: nam luna inferior est planetarum omnium apud
 quam inferiorem aeris regionem semidei habitant. quos graeci heroes uocant: id est in aere
 quia genere & uirtutibus digni aere. id est caelo habeantur. Quos ignea uirtus: secundum platonicos dixit
 qui animam dicebant esse ignem & deum ipsum id est sensibilem ignem esse diffinierunt
 Innocuos qui innocenter pro omni uita sua tempus uixerunt. Aetheris imi: inferioris respectu caelestis. nam ignis
 aethereus est omnibus superior elementis: nunc autem dicit non posse quidem animam ad summam aetheream
 ascendere: sed in medio terrarum ac lunae suum domicilium habere. In orbes. id est circulos. Collegit: ideo
 dixit quia quas uirtutes amiserat dum pro planetas uel planetarum regiones descendit: eas nunc recupando
 colligit in unum sic enim platonici dicebant pro planetas animas descendere & ab his uirtutem quandam con
 trahere: ut a saturno pigritiam: a marte iracundiam a Venere libidinem. & sic de caeteris. de quibus uide ma
 crobium. Non illic auro positi: ad comparationem stellam inquit redeunt umbram tantummodo eorum: qui cum
 uirtute uixerunt: non autem diuites sepulchro decorati. secundum platonicos. nam tres fuerunt opiniones
 philosophorum deformes nam anaxagoras dicebat formas esse inter materiam actu sed animas latere a no
 bis & insensibiles esse: unde idem esse dicebant unum & in omne esse uidelicet forma cum materia & mate
 riam cum forma aristoteles qui uisus est melius sentire dicebat quidem formas esse intra materiam sed poten
 tia non actu: deinde ab extrinseco agente de potentia in actum deferri. plato & platonici dicebant fortunas
 esse extra materiam in corporibus caelestibus separatis quorum qualitas sub quaque stella nasceretur:
 corporibus deinde imprimi ab intrinseco datore uidelicet deo. qui formarum dator esse dicitur. & cum e
 corpore ad stellam comparationem redirent sub qua nati sunt. Illuc. auream sedem. Ture. id est aromatorum odo
 ribus. Postquam se: nunc dicit quomodo pompeius postquam ad regionem illam ubi heroes habitabant

peruenit loca illa circunspicere cœpit. & admiratione quadã perfusus: respexit ad terras: & locũ ubi quasi ludibrium quodã corpus suũ iacebat. Impleuit lumine uero. idest reuersus est in cõparẽ stellã cuius qualitatẽ & splendorẽ concepit. Stellãq; uagas: idest errantes: scilicet planetas: unde planetæ dicti. sunt

idest erro. Astra fixa polis: dicit nō solũ errantes stellas miratũ fuisse: sed et aliquas stellas fixas polis.

Sidus enim a sidio quod est fedeo d̄: ideo non recipit. v. nonnulli uolunt: ut dicat. & pbabilius

idest ab aliqua: quia sydera humoribus nutriunt quod plinius innuit: ideo habet. v. Nostra dies: quia ad aerẽ cõparationẽ lux terrarũ tenebræ potius dici debet: Ludibria trunci: cũ uideret truncũ corpus sui. ita dilacerari: primo quidẽ fluctibus maris: deinde semiustum condi sepulchro quasi risum continere non potuit. Hic super post: hac umbra p̄. uenit in thessaliã & speculatus est quid tibi faceret cæ. deinde ad classem suam uenit quæ adhuc intacta erat: cui. Gn. p̄. cum catone præfuerat. Sparsas in æquore: quia adhuc omne mare erat p̄. Et scelerũ uindex: tãdẽ consistit in pectore bruti & ei infudit quõ cæ. interficeret: & amissam libertatẽ recuperaret. Vindex: qui semper tyrãnos persecutus est. Inuicti catonis: in quẽ nulla ægritudo animi caderet: nō spes: nō metus: nō gaudiũ. nō dolor. & qui nullis uincebat passionibus. Ille ubi pendebat: oñdit quod nulla animi pturbatiõẽ moreret cato: nã et p̄. ipsum quoad uixit odio habebat metuebat eni ne ipse uincens libertatẽ cũ repu. occuparet. Pendebat casus: quorũ inclinare uictoria. Dominũ: uictorem. Oderat: quare ergo secutus fuerat p̄. cato si oderat: quia boni ocs sequebant p̄.

CSVLPI. Auspicii raptus patriæ: tractus auctori tate & tutela. Ductu: duce senatu. Pompeianus pom. amator & cultor. Excepit: fouendã suscepit. Carentẽ tutore: sic dixit quasi iam orbatã parente p̄. Membra sparsas reliquias. Ignauis: uictis. Totæ partes: omnes pom. Rapido actu: propera impulsione & persecutio ne. actus enim impulsione significat & agere ante se pellere & persequi. ut auctor est festus. Ouidius in fastis. pars quia non ueniant pecudes. sed agant ab actu nomen agonale credit habere diem. Corcyre secreta: insulæ semotæ portũ cum eiusdem nominis oppido quæ pheacia et dicta est. diximus de ea supra. historia at ita se habet ex appiano cũ quo poetæ & plutarcho non conuenit. lutiũ igit scipio p̄. socer cæteri q; qui cunq; illustriores a pharsalica pugna perfugerant ad catonẽ corcyrã uersus abiire qui ad alterius exercitus curam trecentarũ triremiũ custodiam præter relictus fuerat. Itaq; quicunq; ex ipsis clariore extitere pom. copias classemq; inter se partiti sunt. cassius in pontũ ad pharnacẽ profectus est ut in cæ. illum excitaret. scipio & cato in libyam enauigarũt Vari fiducia & exercitus qui cum illo asseruabat. Iuba numidarũ rege pariter cum illis ad bellũ conspirante pom. at primogenitus pom. fili? leuinusq; cum eo copiarum partem deducetes in iberiam sunt profecti. Petit non syncope est sed ecstasis. Mille. hyperbole idest trecentis. Fragmentas superstites reliquias. Fugientia cum præ numerosa multitudine uiderentur esse uictoria. Victas. quæ uictorum erant: Arctasse. angustasse quia magnam eius partem occupabant. Maleam: promontorium laconia quam dorida appellata doribus idest laconibus qui circa eã in peloponense sunt supra eam tuta nauigatio erat: uentis aduersis flantibus: unde natum prouerbiũ quum ad maleam deflexeris domesticos obliuiscere. Tenarum pmontorium laconia in quo est antrum quo itur ad inferos. quaq; cerberum hercules ad superos extulit. Apertam urbis: qua umbræ eunt & redeunt. Cytheram: insulam non longe a malea quæ antea porphyris appellata & a qua uenus cythera dicta est.

COMNIBO. Auspicii raptus patriæ: sed post mortem pom. ideo factus erat pom. cato: q; hæ partes tantum supererant in quibus spes libertatis posita esset. Refouit. recreauit. Trepidantia morte pom. & milites spectabant: ut quo se fortuna inclinaret: eo se conferrent sed cato retinuit: & animos illorum trepidantes recreauit: & cum iam arma deponerent ipsos adhortatus est: causa libertatis recipienda. Ignauis ma. pro manibus ignauorũ. Nec regnũ cupiens: nō. n. fũire metuebat: qd ergo eũ adducebat ad libertatẽ tuendã: si non metuebat: nō metuebat fũitute qa paratus erat mori. metuebat at aliis nō sibi. Totæ ptes: spectabat. n. ad libertatẽ cato: nō ad libidinẽ dominãdi. Ne p littora: dicit qd fecerit cato metuens cato celeritatẽ cæ. q uictoria uti sciebat: collegit classem oẽm: & i portũ corcyræ subduxit. ut ita tua esset. Per littora. i. diuersa maria. Rapido actu: psecutiõẽ celeri: nã agere psequi est: ut quos illi bello pfugos egere supbo. Vir. Mille carinis: adhuc magnæ fuerant p uires partium pompeianorũ. unde p re magna ac admiranda legit q; mille carinis

Auspiciis raptus patriæ: ductuq; senatus
At post thessalicas clades iã pector toto.
Popeianus erat: patriã tutor carentẽ
Excepit: populi trepidantia mēbra refouit.
Ignauis manibus pietos reddidit enses
Nec regnũ cupiens gessit ciuilia bella
Nec serui timēs: nil causa fecit in armis
Ipse sua: totæ post magni funera partes
Libertatis erāt quas ne p littora fusas.
Colligeret rapido uictoria cæsarĩ actu
Corcyr secreta petit ac mille carinis
Abstulit æmathiæ secũ fragmenta ruinae:
Quis ratibus tantis fugientia crederet ire.
Agnia q; pelagus uictas arctasse carinas:
Dorica tũc maleã & aptã tenaron umbris.
Inde cythera petit boreaq; urgete carinas.

CSVLPI. Auspicii raptus patriæ: sed post mortem pom. ideo factus erat pom. cato: q; hæ partes tantum supererant in quibus spes libertatis posita esset. Refouit. recreauit. Trepidantia morte pom. & milites spectabant: ut quo se fortuna inclinaret: eo se conferrent sed cato retinuit: & animos illorum trepidantes recreauit: & cum iam arma deponerent ipsos adhortatus est: causa libertatis recipienda. Ignauis ma. pro manibus ignauorũ. Nec regnũ cupiens: nō. n. fũire metuebat: qd ergo eũ adducebat ad libertatẽ tuendã: si non metuebat: nō metuebat fũitute qa paratus erat mori. metuebat at aliis nō sibi. Totæ ptes: spectabat. n. ad libertatẽ cato: nō ad libidinẽ dominãdi. Ne p littora: dicit qd fecerit cato metuens cato celeritatẽ cæ. q uictoria uti sciebat: collegit classem oẽm: & i portũ corcyræ subduxit. ut ita tua esset. Per littora. i. diuersa maria. Rapido actu: psecutiõẽ celeri: nã agere psequi est: ut quos illi bello pfugos egere supbo. Vir. Mille carinis: adhuc magnæ fuerant p uires partium pompeianorũ. unde p re magna ac admiranda legit q; mille carinis

A siam græci inuasert eū ad excidiū troiæ nauigarent. Fragmenta: reliquias. Quis ratibus: quis crederet mille carinas intactas. q. d. nemo nā mille carinæ tantas uires habere poterant ut non fugerent: sed uniuersis orbi terrarū bellū inferrent. Tantis: ex quo cognosci potest quante fuerint opes ro. Arctasse pelagus ut mare redderet angustū. Dorida tunc maleam: psequit describere cursum quē cato tenuerit dum studet reliquias militū pō. seruare: si quā rationē inire posset recuperandæ libertatis. Dorida mansam. idest ioniū ma-
zenauigat: quod principitū sumit a malea promontorio circa quod ægeum mare terminat: & totā inundat ioniam a malea usq; ad fines tenari. quæ dicitur animabus descensus ad inferos esse: habet autem ab oriente creticū mare a meridie africū ab occidente tyrenū: & circa hæc maria catonē nauigasse dicit. Dorida maleā idest laconicā: nam circa eam sunt dores populi laconicæ (ut refert Strabo) malea est post urbē boiam cū ad maleam nauigat amachus occurrit urbs. inde asia atq; cythiū spartanorū nauale nobile intra. ccxl. Stadia habet stationē manu effossam: fuit non tuta nauigatio supra maleam ppter aduersos uentorū flatus: inde est natum uulgo puerbium cum ad maleam deflexeris: domesticos obliuiscere. Apram tænarōn: laconicæ montem in quo descensus ad inferos esse dicitur & (ut inquit Strabo) in ipso laconici littoris inflexu tænarus ripa erecta est: sacrū neptuni ædem constructā continens in loco propinquaq; spelunca. per quā cerberū ab inferis superius reductū ab hercule fabulæ canunt. Cythera: cythera insula de qua nunc loquitur luca. cōmodis instructa portibus eiusdem nominis urbe quā euricles lacedæmoniorū auctam in peculiaris iuris possessionē uendicauit. non procul est a malea teste Strabone libro octauo: in ea uenus culta fuit: & cytherea appellata Boreaq; urgente: quia habet ab oriente crethicū mare a meridie africū ab oriente tyrrhenum.

Greca fugit: dicte legi cedentibus undis.
Littora: tūc ausū classi præcludere portus
Impulit: ac sæuas meritū phycūta rapinas.
Sparsit: & hic placidis alto delabitur auris
In littus palynuræ tuū: neq; n. æquore tū.
Aufonio monumēta tenes: portusq; getos
Testat libyæ phrygiō placuisse magistro.
Tū pcul ex alto tendētes uela carinæ
Ancipites tenuere aios: socios ne malorū
An ucherēt hostes: p̄ceps facit oē timendū
Victor & in nulla nō creditur esse carina.
Ast illæ puppes luctus plāctusq; ferebant
Et mala uel durī lachrymas motura catōis
Nā postq; frustra p̄cibus cornelia nautas.
Priuigni q; fugā tenuit: ne forte repulsus
Littorib; phariis remearet i æquora trūc.
Ostenditq; rogū nō iusti flāma sepulchri.
Ergo indigna fui dixit fortuna marito.

SVLPI. Creta: insula in ægeo centum urbibus clara fama. Fugit: præter nauigantibus terram nō nauis sed terra quā ad eū respiciunt moueri uideat. Legit nauigādo præterit. Dictæ a: dictæus certæ mons est auctore plinio. Præcludere portus classi: non recipere classē sed propellere: Impulit: expugnauit populum urbem uero diripuit & euertit: Phycunta: phycus oppidum cum p̄montorio humili quod contra tænarum lachoniae iacet duorum millium & octingentorum stadiorū transitu. & ut inquit plinius per crethicū mare excurrit distant. cccl. m. p. tenarō p̄montorio a creta uero ipsa. cxxv. milibus. Palynure: palynurus portus est in aphrica ut & in calabria promontoriū. dictū a palynuro nauis. æneæ magistro. Aequore aufonio monumēta tenes: hoc est in calabria ad ueliam est argumentum nominis tui sed in libya. Tum procul: inde prospiciens naues quibus cornelia cum sexto pō. uehebant timuit ne cæ. essent. Animos. catonis & reliquorū Præceps: & celer subitus. In nulla nō: hoc est in omni. Vel catonis duri: etiā constantis catonis seueritatisq; stoicæ qui nō turbaret & lachrymaret. Frustra tenuit: quia nihil pō. profuit. Priuigni: sexti p̄montorio. Repulsus: a flectu redeunte. Remearet: referet in mare ostenditq; rogo: & ubi ex flamma indignā pō. pyram aspexit. Ergo indigna: se in officiosam: & miserā dum funeris mariti conquerens sextum & alios ad bel-

la irritat & dolori solo mori constituit.

COMNIBO. Creta fugit: nā discedentibus a littore littus fugere uideat. Vrgente: impellente. Legit. transit. Dictæ a: cretensia: nā dictæ mons est cretæ. Tunc. scilicet cum ad phycuntē peruenisset quæ ciuitas est in ionio: hi portus catoni claudere: iratus cato expugnauit oppidū: & militibus diripiendū tradidit aphrica auctore Solino in duas prominentias extendit: quorū alterū promontoriū candidum dicitur alterū quæ est in cyrenaica regione phycuntē uocant: ea per sinum creticum opposita cretæ insulæ contra tenarōn excurrit Impulit: idest euertit. Rapinas: idest meritā diripi claudendo portas catoni. Sparsit: diripuit. Et hinc: uenit deinde in aphricā ad palinurū portū a palinuri troiani gubernatoris nomine appellatū: quū tēpestare illuc delatus fuisset: est et palinurus p̄montoriū calabriæ nō pcul a uelia notus uel carmine. Virgiliano. sed Strabo. & ptolemæus palinurū africæ portū uocant. est at inter duos alios portus phithiā & batrachū: cui nō pcul abest p̄montoriū ardanaxes. de quo tū loco amplius quærendū arbitror. Magistro: gubernatori palinuro. Libye: casus noiatiui est. Portus quæ: idest portū palinuri in africa tranquillū. Cū p. cū ibi esset uidere naues pcul ueniētes. & primo quidē timere ne essent naues cæsar: sed erant naues quib; cornelia cū Sexto pō. & aliis pō. comitibus. Tendentes uela inflat uentis. Socios pō. Præceps omne timendū. idest tanta erat celeritas cæsar in conficiendis rebus: ut ibiq; timeret. Et in ulla nō. idest creditur in una quaq; naue esse. Luctus: de morte pōpei. Vel et. Duri catonis. austeri & fortis fuit enim stoicus cato uticensis: quis esset du-

rus tñ contineri non potuit quin & ipse solueret in lachrymas. Tenuit. id est retinere tentauit. Priuigni. scilicet sexti pō. qui filius fuerat æmiliae quā pō. ante corneliā in uxore duxit. Rogū: ubi tunc cōburebat pō. Flamma. per quā intelligebat locū esse ubi corpus pō. cremaret: Indigna fui: nec merui accendere rogū pō. qui a deo exiguus erat ut non plene corpus cōbureret.

SVLPI. Accendisse: ut moris est auerso uultu Effusa: extensa completendo ipsos. Laceros: quos lacerassem mihi mos enim erat crimē euulsum in funere in rogo comburere. Cōponere: apte collocare: Dispersi: truncati non integri. Fletus: lachrymas. Vestes: meam sinum. Sparsura: sparsim conditura. Quicquid: cineres & ossa. Fueris: exequiarū nā non pompa aderat non familia non tibia non sandapila non laudatio nō præsica. Officiū: sepeliendi Graue manibus: ingrātū & molestum umbræ tuæ O bene nudi: quasi dicat o feliciores quod insepulti fuistis pom. enim uictus est maiore deorum odio. Crassorum: patris & filii. Inuidia: odio. Coniugibus: ut crasso filio & pom. Plenas: cinere & ossibus. Quid porro: seipsam uana optantem arguit: cum non sit opus ei aut cineribus aut monumento: nam semper ei adest memoria & imago pom. Porro: uero. Instrumenta: quæ te excitent & irritent. Victura supstes. hoc est aliqua diu uictoria post uiri mortem nā ego dolore moriar breui. Maligna: non clara. Aliquid tui: aliquā partem de te. Rescedit: cessauit extincta est. Ferrens pō. in quē pō. corpus resoluit oriente iam sole. Et inuisi tendunt in carbasa uenti: & ego inuita a uentis odiosis auferor. Ventū esse dicunt philosophi aeris undā. Inuisi: quia diutius spectare uellē. Tendunt: implent. Vir. tendunt uela noti: Nō mihi nihil esse ei gratius ægypto & cineribus pom. fateor. Siqua: ut pontus aethiopia sicilia hispania. Terens: qui triuit in triumpho. Elapsus felix iam oblita sum pom. felicē cupio infelicē: qui continetur ægypto quā non incuso: sed quia pom. tenet est mihi gratior. Herere: coniunctam me esse. Commendat: chariores. Facit. Linquere si qua fides: acclamatio est.

COMNIBO. Componere: in unum colligere. Pelago: per pelagus. Et. scilicet fui indigna: In templis sparsura: quia postea cineres pom. in templis deū condidissim. si id mihi facere licuisset. Ardet honore rogus: quia nemo est qui decoret sepulchrū pō. Manus hæc ægyptia: fortasse ægyptius est: qui meruit cremare pom. corpus: quod officii ingrātū est pō. ut ab hostili manu cremet. O bene nudi crassorū cineres. dicit nunc satius esse: ut pom. inhumatus iaceret: quē admodū crassi: quā hostili manu cremari. Crassos: quos occisos cū exercitu deleto rex parthorū arfacides iussit inhumatos iacere. Inuidia maiore deū: ex hoc quod tā sordido sepulchro conditus est pō. cognoscit ipm diis inuisum fuisse. Inuidia: odio. Similis ne malorū sors eadem ne me semper fortuna sequet. ut semp sim a sepulchro meorū uirorū remota: ne mortē ipsorū lugeā. Nunquā dare busta: nunquid mihi licebit interesse exequiis uirorū meorū. Nunquā plangemus ad urnas: sed procul a cineribus uirorū remota semp ipsorū mortē lugeā. Quid porro tumulis: quasi se ipsam reprehendens: dicit quid opus est sepulchro: nunquid non semper mihi obuersat imago pō. ut absentem et quasi presentē cōplectar: Porro: certe. Instrumenta: adminicula lachrymarū: pietas eorū quos diligimus est quasi adminiculū doloris. Hæret imago: ut mihi ante oculos posita sit. Victura: illa quæ uictoria est quærat cineres uiri sui ego autē non sum superstes futura. Nunc tñ hic longe: psequit complorationē corneliae: quod cogeret a nautis deserere locos ubi pō. reliquæ positæ fuerant. Qui fulget. ignis inqt lucens in littore nili ostendit mihi aliquā partē tui esse o pō. quo fit ut inuita discedā. Ostendit noli dicere ignis non ostendit: immo non longe hinc ostendit aliquid esse tui uel legit nunc tñ. Maligna luce. i. obscura: quia iam extinguebat Flamma resedit. i. extincta est. Ferrens: pro auferens pō. quia ostendit corpus pō. crematū esse. Vanescit: quia in eorū partē summus ascendebat. Et. s. quanuis sint uestigia mei pō. tñ discedere cogor. Mihi: ad dolorē meū: Nō mihi nunc tellus: iā felicitatis pō. oblita sum: miseriarū tñ recordor. Gratior. s. ægypto: uel q̄ hæc tell?

Accendisse rogū gelidosq; effusa partus:
Incubuisse uiro: laceros exure crines
Membraq; dispsi pelago cōponer magni:
Vulneribus cunctis largos infunder fletus.
Ossibus & tepida uestes implei fauilla
Quicquid ab extincto licuisset tolle busto.
In templis sparsura decem: sine funeris ullo
Ardet honore rogus manū hoc ægyptia forsā
Obtulit officii graue manibus o bene nudi.
Crassorū cineres pompeio contigit ignis.
Inuidia maior deum similis ne malorū
Sors mihi semp erit nūq̄ dare busta licebit
Cōiugibus nūq̄ plenas plāgem ad urnas.
Quid porro tumulis opus ē aut ulla re quis
Intra dolor non toto in pectoris portas
Impia pompeium non imis hæret imago.
Visceribus quærat cineres uictura supstes
Nunc tñ hic longe qui fulget luce maligna
Ignis adhuc aliquid phario de littore surgens
Ostendit mihi magne tui iam flāma resedit
Pompeiumq; ferens uanescit solis ad ortus
Fumus & inuisi tendunt mihi carbasa uenti.
Nō mihi nūc tellus pompeii si qua triumphos
Vita dedit non alta terens capitolia currus
Gratior elapsus felix de pectore magnus.
Hūc uolunius quē nilus hēt terræq; nocenti
Nō hæret quæror crimē cōmēdat arenas.
Linquere si qua fides pelusia littora nolo.

repe
o na
ges
liber
liber
Q
pote
opes
uire
Exol
tur et
Perfi
tua et
tuus
dinat
simul
ne: id
locus
do qu
mul-c
incert
morte
superf

ubi iacent pō. reliquiae. Terens currus: nā triumphantes sublimes uehebantē albīs equis ad capitoliū. Fœlix scilicet fœlicitas pō. penitus excessit. Hunc uolumus: & quia mihi hæc tellus gratior est quā huiusmodi regiones: constitui (si fieri potest) nunquā hinc discedere quo ad uitia super sit. Si qua fides. id est si mihi creditis o nautæ. Hunc pō. Hære id est quod hic persistere nequeam conqueror. Crimen cōmendat hare nas: quia hic occisus est pom. mihi cōmendabiliores & gratiores efficiuntur harenæ.

Tu pete bellorum casus & signa p orbem
 Sexte paterna moue. nāq; hæc mādāta reli
 Pōpeius uobis in nostra condita cura (quit
 Me quum fatalis letho damnauerit hora
 Excipite o nati bellum ciuile nec unquam
 Dum terris aliquis nostra de stirpe mæbit
 Cæsarib; rgnar uacet uel sceptrā uel urbes
 Libertate sua ualidas impellite fama
 Nō inis. has uobis partes hæc arma reliquo
 Inueniet classes quisquis pōpeius in undas
 Venerit & noster nullis non gētibus heres
 Bella dabit. rātū indōitos mēoresq; paterni
 Iuris habete animos unī parere decebit
 Si faciet partes p libertate catoni.
 Exolui tibi magne fidei: mandata pegi
 Insidiæ ualuer tuæ deceptaq; uixi
 Ne mihi commissas auferrem pfida uoces
 Iā nunc te p inæ chaos. p tartara (cōiūx
 Si sunt ulla sequar. q̄ longo tradita letho
 Incertum est pœnas animæ uiuacis ab ipsa
 Ante ferā potuit cernēs tua uulnera magne
 Nō fuger in mortem. plantu cōcussa pibit

reposita in nostra solitudine. Me cum fatalis. o cornelia dicito meis uerbis Gn. & sexto Pom. hæc uerba o nati post mortem meā inquit succedente mihi. Cæsaribus: qui a cæ. descendunt. Vel sceptrā: id est uel re ges uel ciuitates uel populos qui potiuntur rerū impellite nobiscū ut libertatem rō. recuperetis. Vel urbes libere uiuentes. Sceptra: monarchiam inquit regem. Nominis: scilicet pom. Arma relinquo: scilicet tuēdæ libertatis. Inueniet. classes. & supersunt uires adhuc qbus hoc facere positus. uidelicet classis adhuc intacta. Quisquis pom. id est aliquis ex gente pom. Nullis nō gentibus. id est quibuslibet nationibus bellū inferre poterit. Tantum indomitos: uos tantūmodo animos gerite dignos paterno nomine: non deerunt uobis opes: nō populi quibus dignitatem uestram defendere positus. Tantum: tantūmodo. Indomitos. ne ser uire uelit. Iuris: paternæ potestatis. Vni parere decebit: catoni si modo ipse uoluerit ptes libertatis tueri. Exolui tibi magne fidei: hæc sunt mandata quæ mihi tradidit pō. dum uiueret: illa aperui uobis. uestrū igitur erit exequi uoluntatem paternam. Insidiæ ualuer tuæ: quia clam id agebas ut ante me e uita excederes. Perfida. quia nisi hæc mādāta aperuissem filiis tuis quæ pmisseram a fide destituissem. Auferē. u. s. si tecū mor tua essem. Iam nūc te per inane chaos: postq̄ tibi fidem seruauī nūc reliquū est: ut te sequar quocūq; sensus tuus peruenerit. Per inane chaos: chaos significat confusionē elementorū omniū: sic diffinit chaos est inor dinata indigesta moles. & dicit a χεω: id est confundo: nā ante quā. Deus elementa diuisisset: erant omnia simul confusa: & hoc chaos apud inferos esse dicunt: quia ibi perpetua nox est: & confusio rerū omniū. Ina ne: ideo dixit quod ibi spiritus sine corpore habitent. nā inane uacū dicit quod sine corpore est. Tartarus locus inferior apud inferos: idem est quod chaos: tartarus dicitur id est perturban do quod ibi omnia perturbata sint. Si sunt ulla dixit: secundum epicureos qui dicebant animā uel omnia si mulcū corpore perire. Quā longo tradita letho: uita mihi instar mortis est: ea uero quam longa futura sit incertum est: sed si diuturnior fuerit pœnas ab ipsa sūmā animā uiuaci. Pœnas animæ feram: ego mihi ipsi mortem consciscam. Animæ uiuacis: quæ diu nimiumq; uixerit. Potui cernens: tam dura fui. ut tibi superstes essem. & dolore nimio nō conficere cum te oculis meis occidi uiderem. Non fugere in mortem:

SVLPI. Tu pete: sextum ad bella reparanda ex pom. mandatis irritat. Casus: fortuna pericula. Con dita: seruata ut esse curæ meæ uobis hæc aperire. Me quū fatalis repetit pom. uerba. Fatalis hora: tempus mortis. Vacet. uacuum sit tempus. Sceptra: reges me thonimia. Impellite: concitate. Partes. officia & diu siones & factiones. Quisquis pom. hoc est pō. filius. Venerit in undas. descenderit in mare. Non dabit nullis: excitabit multos. Indomitos. generosos & libe ros. Iuris paternis. libertatis & patriæ defendendæ. Si faciet partes. si defensores cogeret. Exolui fidem: seruauī promissa. Insidiæ tuæ: quod me in mari reli queris. Vix ne mihi auferrem uoces: uiuere uolui ha ctenus ut hæc uobis fideliter iam uero his actis ut pe ream operam dabo. Chaos inane: speciosas inferni te nebras. Si sunt ulla: ex senece sententia uidetur hoc di cere ait enim in libro de consolatione ad martiā cogi ta nullum defunctū malis affici illa quæ nobis inferos faciunt terribiles fabula est. Quam longo tradita le tho incertum est: ignoro mortis meæ tempus quā me discruciendo & torquēdo doloribus miseram animā anticipabo. Ab ipsa anima. Feram. auferā. Cernens anima. Non fugere in mortem non separari a corpo re. Peribit: excutietur plangendo & lachrimando nā ad uim mihi inferendā & p̄cipitia nunquā descendā.

OMNIBO. Tu pete bellorum casus: hic me de fere o sexte quoniam hæc mihi grata loca sunt ubi po sitæ sunt reliquiae pom. Tu: quod ad te p̄tinet: accipe reliquias belli & uindica libertatem id enī est quod mi hi pater tuus dedit in mādatis: ut uos monerem. si for te aliquid de eo contingeret nunquam desineretis pa triam cū libertate tueri. Signa uexilla. Condita cura.

idest tibi esse superstes. Planctu concussa peribit. quando ita uiuax fuit anima mea: ut nec dolore quidem mortis tuae ex hoc corpore discesserit. saltē ipso planctu e pectore discedet. quā tā diu pectora plangā quod ipsam excedere cogam planctus proprie est percussio pectoris.

SVLPI. Per inania: per aerem. Turpe: dolori de decoris stimulum adiicit. Obduxit: textit lugentium more qui uestem mutant & in publicum non prodeunt: & lucem euitant. Ferali: nigro. Arcte complexa dolorem uehementissime dolens. Perfruit: fructum uoluptatis capit. Luctum squalorem & tenebras. Mouit: desistere fecit a fluctu. nam solet affectus recens ueterem tollere. Clamor: nauticus. Peritura: in quibus acti tempestate uersabantur. Contraria. illi enim salutem ipsam mortem optabat. Composita: apte collocata. Virg. sic o sic positum affati discedite corpus. Fauit: adhortata est & laudauit. Prima ratem: ex aegypto primum in cyprum uenere. Tenens pelagus: flare non desinens & mare propellens. Moderatior: remissior. Castra catonis: quae erant ad palinurum. Magnus. Gn. pompeii filius qui cum catone erat. Fratrem: sextum. Fertur praecipit: celer naui occurrit. Stat summa: uiuit ne ille in quem reducit totus orbis. Romana: res romanas imperium & libertatem. Quae fors dispersit: qui neque interfuisti neque uidisti quae nos. Audis: & non uidisti ut ego. Perit: syncope. Impuro: incesto. Hospitii fretus superis: fides diis hospitalibus & beneficentia quam in reges aegyptios contulit. Cecidit uictima: mactatus est uelut uictima pro regno quod donauerat ptolemaeo. Socerum: caesarem.

OMNIBO. Effluet: resoluetur in lachrimas. Numquam uenimus ad enses: quibus iugulum aperiamus non ad laqueos non ad praecipitia uenimus: sed ipso dolore peribimus. Turpe: est enim uxori quae uirum suum amet: non postea ipso dolore perire. Obduxit caput: ordo est illa delituit ubi obduxit caput. Obduxit circumdedit textit. Ferali: nigro & atro amictu. sicut lugentes solent. Pati tene. idest nunquam prodire in lucem. Complexa dolorem: quia quantum dolorem poterat animo complectebatur ut cito moreretur. Perfruitur la. idest fructum quendam capit ex lachrymis.

Illum non fluctus: cum se cornelia in profundam partem nauis recepisset: & ibi operto capite obstinato animo mori statuisset: nec clamoribus nautarum mouebatur: nec procellis aut tempestate maris: quin etiam optabat naufragium. Fluctus perturbatio: & inundatio maris.

Rudentibus. i. propter rudentes sunt. n. funes quibus uela tendunt. Clamor. s. remigum. Pericula: quia instante periculo & procellis armamenta nauium proiciebant. Votaque sollicitis. s. periculo instante: natum uotum faciebant. ut incolumes in portum uenirent. Cornelia uero ut naufragio periret. Composita. constructa. Fauitque pro. i. gratas habuit procellas. Prima ratem Cypros: primum inquit nauis qua uehebatur Cornelia cum sexto & comitibus peruenit Cyprum. unde cursus in libiam: tandem peruenit ubi erat Cato cum altero pompeii filio primo genito. Cypros: noiatiuus est grecus

haec Cyprus Cypri. Tenens pelagus. i. curus in pelago regnas: nam curus orientalis: est quae idoneus est de Cypro nauigantibus in libiam. Moderatior: quia non nimis uehementem spirabat. In libicas sedes: ibi. n. Cato pererat classi cum Gn. pompeio. Tristis ut in uultu mens: & cum de littore prospiceret Gn. pompeius & comites patris de puppe cognouisset: iam tunc mens mali praesaga nil boni diuinabat: sed aliquid mali affertur quemadmodum fit a magno timore. Praecipit: sine ulla consideratione fertur cupidus scire quid. nam de patre esset. Dic ubi sit uerba Gn. pompeii ad sextum. Stat: uiuit ne an una cum illo periuimus. Romana: res romanae cum eo perierunt si ipse perit. O felix: nunc magna cum miseratione fratri respondet Sextus Pompeius. O felix. s. es o Gn. comparatione mei: quia tibi audire contingit quod patri nostro accidit. ego autem peiori conditione sum quam non audiui: sed meis ipse oculis uidi. Oculos nocentes: uidendo patrem occidi. Non caesaris armis: ad indignitatem & mo-

Effluet in lachrimas: numquam uenimus ad enses
Aut laqueos. aut praecipites per inania iactus
Turpe mori post te solo non posse dolor.
Sit ubi fata caput ferali obduxit amictu
Decernitque pati tenebras: puppisque cauernis
Delituit: saumque arcte compressa dolorem
Perfruit lachrimis. & amat pro coniuge luctum
Illam non fluctus stridentemque rudentibus eur
Mouit: & exurgens ad summa pericula clamor
Votaque sollicitis faciens contraria nautis:
Composita in mortem iacuit fauitque procellis
Prima ratem cypros spumantibus accipit uadis
Inde tenens pelagus sed iam moderatior eur
In libicas egit sedes & castra catonis
Tristis ut in multo mens est praesaga timor
Aspexit patrios comites a littore magnus
Et fratrem: medias praecipit tunc fert in uidas
Dic ubi sit germane par est stat summa caputque
Orbis an occidimus romanaque magnus ad um
Abstulit haec factum quae contra talia frater
O felix quem fors alias dispersit in oras
Quique nefas audis: oculos germanae nocentes
Spectato genitorum fero: non caesaris armis
Occubuit dignoque pro auctore ruinae
Reges sub impuro nilotica rura tenente
Hospitium fretus superis & munere tanto
In pauos cecidit donati uictima regni:
Vidi ego magnam mihi lacerantes pectora praesens
Nec credens pharium tantum potuisse tyrannum
Littore niliaco socerum iam statum putauit.

missi
go ig
Codi
in dig
Cris
caede
rim ar
prim
pellite
guine
arces:
tiorun
pella m
adytu
fiat in
lam cin
ti ut scr

lestiam hoc quoque accessit: quod occisus est iussu indigni hominis. nam si iussu ca. interfectus esset hoc nobis aequiori animo ferendum esset. Dignoque perit auctore ruinae. nam confisus est regi ptolemæo cuius pater alii quando in regnum redditus fuerat auctore pō. patre nostro. & ipsius iussu occisus est. Impuro. impio & nocenti rege. Hospitiis superis: potest esse dialylis: idest distinctio uel superis. idest hospitalibus diis fretus: uel superis pro supernis hospitiis idest superioris temporis: quia hospitio pō. usus est cum pater ptolemæi in regnum restitutus est pō. iuuante quo tempore ro. uenit pulsus a ciuibus ut a senatu populoque ro. in regnum restitueretur nunc a ptolemæo eius filio: tanquam uictima occisus est. Munere tanto quia auctore pō. restitutus est in regnum. Donati regni. nam milites suos Gabinio concesserat pō. quibus ille restitutus est in regnum. Magnanimi patris: quia fortiter & libenti animo mortuus est.

Sed me nec sanguis nec tantum uulnera patris
Affecere senis. quantum gestata per urbem
Ora ducis: que transfixo sublimia pilo
Uidimus hæc fama est oculis uictoris iniqui
Seruari: scelerisque fidem quæsisse tyrannum:
Nam corpus phariæ ne cæces auideatque uolucres
Distulerit. aut furtiuus quem uidimus ignis
Soluerit ignoro. quæcunque iniuria fati
Abstulit hos artus: supis hæc crimina dono
Seruata de parte queror: cum talia magnus
Audisset: non in gemitus lachrymasque dolor
Effudit: iustaque turens pietate profat:
Præcipitate rates e sicco littora nautæ
Classis in aduersos erumpat remige uentos
Ite duces mecum nunquam ciuilibus armis
Tanta fuit merces inhumatos condere manes
Sanguine semiuiri magni: satiare tyranni
Non ego pelleas arces: adytisque reiectum
Corpus alexandri pigra marcotide merga
Non mihi pyramidum tumulis euulsus Amasis
Atque alii reges nilo torrente natabunt
Oia det pœnas nudo tibi magne sepulchra
Euoluam busto iam numen gentibus isin:
Et tectum lino spargam per uulgus osyrim.

missi sceleris. Nam corpus phariæ. de reliquo corpore nunquid expositum sit alitibus & series esca ignoro: an rogo ignis quem de littore uidimus combustum sit. Distulerint. dicauerint lanauerint. Furtius: clam accensus a Codro. Soluerit: cremauerit. Quæcunque iniuria fati: hæc omnia ignosco sequeris quæ uoluerint patrem meum in digno est funere cremari dumodo totum corpus uoluisset in aliquo sepulchro quæcunque illud esset condidit. Crimina. quæ indigne sepultus fuerit. De parte: de capite. Cum talia magnus: dicit Gn. pompeium audita cæde patris indignatum fuisse. & tanta ira incaluisse: ut nec punctum quidem temporis differre uideret: quin statim armata classe ægyptum peteret: ut manes patris ulcisceret sed prohibitus est a catone. Magnus Gn. pom. primo genitus. Præcipitate: celeriter agite & raptim deducite naues in mare: In aduersos uentos. i. impellite remis naues etiam contra uentum. Ite. idest uenite. Satiare magnum: idest umbram pompeii. Sanguine tyranni. ptolemæi qui in ipso patris nostri sepulchro tanquam uictoria imoletur. Non ego pelleas arces: minatur se euersurum pyramides & sepulchra omnia regum quin etiam apim & reliquias deorum ægyptiorum in sepulchro patris combusturum esse. Arces pelleas alexandriæ partes Alexander condiderat: pella macedonum metropolis philipi & alexandri patria fuit: teste Strabone: Rectum: apertum. Adytis: adytum proprie significat locum arcanum quo nemini: nisi sacerdoti ingredi licet & est græca dictio $\Delta\upsilon\alpha$ significat ingreditur: a priuatiuum est. Mareotide: palude ægypti. Non mihi pyramidum: non ne inquit ego reuelam cineres & reliquias regnum ac deorum ægypti & in fluctibus nili obruiam. Amasis: masis rex fuit ægypti ut scribit herodotus: qui in pyramide sepultus fuit a miranda pli. Atque alii reges. omnium regum sepulchra

SVLPI. Ora ducis: pō. caput ueruto suffixum. Hec ora. ipsa. Seruari oculis: ut uideat ca. Fidem sceleris: ut crederet a se interfectus. pō. Corpus: truncum. Distulerint. laceratum in frustra abstulerint. Soluerit: in cinerem uerterit. Quæcunque iniuria fati abstulit hoc artus qualitercunque fuerit absumptus sic uolentibus diis æquo animo fero & ipsis non imputo: & ignosco iniuriam: sed caput seruatum doleo. Non in gemitus: non gemit & fleuit præ dolore. Effudit: emisit & ostendit. Iusta. quæ paterna. Præcipitate: celeriter e littore in mare deducite & remis impellite etiam uentis obstantibus. Erumpat: exeat & eat remis impulsæ. Merces: premiū. Manes: corpus & animam. nam corporis sepulto manes errare desinunt. Satiare magnum sanguine tyranni: dare ptolemæum pom. inferias. Semiuari mollis & effeminati. Non ego: ita seruens minatur se Alexandriam euersurum & alexandri omniumque regnum sepulchris dirutis cineres disperfurum. Adytis. ex conditorio. Mareotide. palude ægypti: quam efficit nilus restagnans & dicitur marie tactus. Amasis: ægyptiorum rex qui ut ait. Diodrus uiolentius quam ceteri regnauit sepultusque fuit in imensa pyramide eius Herodotus meminit fueruntque ante eum in ægypto reges trecenti & xxx. Torrente. uelociter inundante. Nudo. insepulto. Euoluam. extraham. Apis. bos sacer qui idem est quod osyris.

OMNIBO. Sed me nec sanguis: sed tamen magno dolore confectus sum: quod patrem occiderunt: tamen id mihi etiam multo molestius fuit: quod telo patris caput transfixum a proficiscentibus per urbem alexandriæ gestatum est. & seruatum ut ca. uictori ostendatur. Affecer senis: quia senex ideo minus molestum est. nam etiam si occisus non esset: tamen haud ita multo post moriturus erat. Per urbem alexandriam. Fidem quæsisse tyrannum ut ostenso capite tum denique fidem præstet com

& caeterorum qui pyramides sibi struxerim in aegypto omnia euertentur: & poenas mihi dabunt pro iniuria & caede tua o pater. Nudo: insepulto. Virgi. Nudus in ignota palinure iacebis herena. Euoluam busto; eruam ex sepulchro. Iam numen gentibus isim: isis eadem est quae io. fabula quidem nota. Spargam per uulgas: id est uulgo dissipabo.

¶ SVLPI. Tecum lino: alludit ad aegyptiorum habitum qui utuntur lineis uestibus. Osyrim: qui in suo Aegypto supra Saram lacere creditur quae fabulantur isim multis in locis eum sepelire finxisse metu typhonis & uno tantum in loco sepeliuisse ut tradit Strabo. Suppositisq; deis: submissis cadaueribus & statuis eorum quos colunt per deis. Caput: magni. Terra: nam quas diximus erunt aedificiorum & deorum. Vacuos cultoribus: interim enim & desolabo. Cui: in cuius utilitatem & fertilitatem. Genitor: pro. ibi sepultus. Rapiebat: trahere uolebat. Compescuit. repressit oratione. Plantibus: percussionibus deplorantium. Exemploq; carens: nulli comparandus & nunquam factus. Non enim solent populi principis uiri mortem deflere sed illa letari. Exhausta: attenuata. Effusa: effusos habes synecdoche. Verberibus: ictibus manu sociam amicae. Impressas: intextas. Pietas: ut sunt palmatae & triumphales. Ter: in tribus triumphis. Intulit igni: combussit. Funesto: mortuo dicato. Fuit cinis: loco cineris. Pietas omnis: omnium ro. intimus quidam amor & reuerentia erga suos. Busta surgunt: ignes in cespitibus eriguntur eis qui thessalia occubuerant. Sic ubi sic lucet apulia quando depastis herbas uolunt per hyemem renouare pastores. nam calefacta terra excitatur ad pululandum. Submittere: elicere & subnasci facere. Iernas: hyemales.

¶ COMNIBO. Tectum lino: quia osyrim dilaniatum a typhone fratre uxor eius isis in mantella coepit mantella dicitur tela lini qua tergentur manus: inde mantella diminutiuum. hinc est quod isidis sacerdotes inducunt lineis uestibus. Mar. Linigeri fugiunt calui sinistrae turba. Lino: tela linea. Et sacer apis: erat enim apis taurus: qui quotannis (alii dicunt singulis lustris) egrediebatur e nilo & huc imolabant nilo flumini quo facto statim nilus omnem aegyptum inundabat: & nisi ille taurus egrediret: malum erat omnem. dicit ergo hunc taurum se imolaturum cineribus patris. erat albus frontem & quasdam paruas corporis partes: caetera uero niger quibus signis (ut refert Strabo) indicabant qui sit ad successionem idoneus: alio uita functo. bos apis in septo quodam alebatur & apud aegyptios pro deo habebatur: & idem est apis quae osiris. Suppositisq; deis. i. reliquias deorum reulas ex sepulchris suis subiiciam. capiti patris: & una cum capite ueram. Has mihi poenas sed quae ad aegyptum pertinet: ego eam omnibus diis ac populis desolatam desertam quae facere instituti: ut nec populi nec dii locum illum teneant sed tantum uacuum sit manibus patris. Nec erit. s. populis aliquis. Cui: ad utilitatem cuius. Nilus crescat: ut aegyptum fecundam reddat. Populis superisq; su. tangit & illud antiquum quotiens expugnaturi essent urbem aliquam antiqui ex ea deos omnes ac deas euocabant ne iniuriam diis illis facerent: qui in ea ciuitate colebantur: sicut apud Virgi. cum Aeneas ostendere uellet de troia desperatum esse ait. Excessere omnes adytis arisque relictis. Dii quibus imperium hoc steterat. Dixerat. s. Gn. pro. iamque classem deducebat in undas: ut aegyptum peteret sed Cato prudenter iram iuuenis auertit. Laudatam iram: quia iuste irascebatur. Interea totis: nunc describit complorationem quae facta est in funere pro. nam uniuersus exercitus clamorem sustulit: ut ubique omnia plactu & gemitu resonaret. Audito fu. i. caede pro. Exemploq; carens. nunquam antea auditum fuit uel raro quod populi potentis mortem lugerent. nam potentes inuisi solent esse populis: hic adeo diligebatur ab omnibus: ut omnes in morte sua genitum lachrymasq; dederint. Sed magis sic. n. cum aliquis propinquior apparuerit eius qui mortuus est solent renouari lachrymae. Solutas: sparsas in uultus. ut primum in socium nunc dicit corneliam postquam egressa est in terram socialem. s. in Libyam statim cenotaphium praeparasse primo: quod omnes qui ibi aderant secuti sunt. & dignitatem eius imitati cenotaphium suis quisque faciebat qui in acie pharfalica occisi fuerant. Collegit uestes. rogum inquit extruxit: & rogo superimposuit uestes pro. & omnia quae illi cum uiueret cariora fuerant. sic. n. facere solebant antiqui: ut cum corpore mortui omnia quae illi cara fuerant comburerent ut Virg. purpureasq; sup uestes uel anima nota: imo equos & seruos una cum dominis comburebant. Impressas exuias: in tertextas auro: & clauis aureis intextas significat. Pietas: palmatas ut triumphales. Ter inspecta ioui: gaeter triumphauit & curru sublimis uectus per urbem fuerat ad alta capitolia. Funesto: tu. igni. i. cremauit in ro

Et sacer in magni cineres iactabitur apus
Suppositisq; deis uera caput: has mihi poenas
Terra dabit: linquam uacuos cultoribus agros
Nec nilus cui crescat erit solusq; tenebit
Aegyptum genitor populis superisq; fugatis:
Dixerat: & classem saeuas rapiebat in undas
Sed cato laudatam iuuenis compescuit iram.
Interea totis audito funem magni
Littoribus fouit percussus plantibus aether
Exemploq; carens & nulli cognitus auro
Luctus erat: mortem populos deflere potentis
Sed magis ut uisa est lachryis exhausta soluta
In uultus effusa comas cornelia: puppe
Egrediens rursus geminato uerberum plagum
Ut primum in socia puenit littora terrae
Colegit uestes: miserique insignia magni
Armaque & impressas auro quas gesserat olim
Exuias: pietasq; togas uelamina summo
Ter inspecta ioui: funestoq; intulit igni
Ille fuit miser magni cinis. accipit omnis
Exemplum pietas. & toto littoribus busta
Surgunt thessalicis reddentia manibus ignem
Sic ubi depastis submittere gramina capis
Et renouari parans ibernas appulus herbas

go: Ille: quia aliū cinerē habere nō potuit. Accipit omnis exemplū pietas: exemplo inquit corneliæ oēs cenotaphiū suis quisq; fecit: q; cæsi fuerant in acie pharfalica cenotaphiū dicit sepulchrū inane quod struebāt in honorē alicuius: & si corpus aberat nā κενον significat inane & uacuū & ταφος sepultura. Busta: rogi. Manibus thessalicis. idest his qui in acie pharfalica occisi fuerant. Sic ubi depastis: nūc dicit per quandā similitudinem quō ignes per omne litus apparuerint dicit. enim hoc idē facere solent apuli tunc renouare uoluerint herbas: nā comburunt quæcūq; in agris inueniunt. ut cinis ille fertiliorē reddat terrā quod etiā Virgī. in georgicis ostendit. Stipulā crepitantibus urere flammis. Depastis: a grege. Submittere: substituere.

Ignē fouet terras simul & garganus & arua
Vulturis & calidī lucent bucceta matini.
Nō tamē ad magni puenit gratius umbras:
(Omne q; in supos audet cōiuitia uulgu.
Pompeiuq; deis obicit) quā pauca catonis
Verba. sed a pleno uenientia pector ueri:
Cuius obit inquit multum maiorib; impar
Nosse modū uiris. sed in hoc tñ utilis æuo
Cui non ulla fuit iusti reuerentia: salua
Libertate potens. & solus plebe parata
Priuatū serui sibi rectorq; senatus
Sed regnantis erat nil bellī iurē poposcit
Quæq; dari uoluit: uoluit sibi posse negari
Immodicas possedit opes sed plura retentis
Intulit inuasit ferr; sed ponere norat
Prætulit arma togæ sed pacē armat; amaui
Iuuit sumpta ducem iuuit dimissa potestas
Casta dōus luxuq; carēs corruptaq; nūquā
Fortuna dōini clax & uenerabile nomen
Gentibus & multū nostræ q; pderat urbi
Olim uera fides sylla marioq; receptis
Libertatis obit pompeio rebus adempto
Nunc & ficta pit nō iam regnarē pudebit
Nec color impū nec frons erit ulla senatus

num. Color: qualitas & expressa dignitas. Frons. uirilitas.

COMNIBO. Fouet: seccūdas reddit terras. Garganus: mōs est Apuliæ sinistrorsum a apenino in mare adriaticū ueniēs. Vultur: uulē uel uulturn; fluuius ē q; auctore Strabone p uenafrū mediāq; Cāpaniā labiē. Matinus: p montoriū ē apuliæ. Bucceta: pascua dicunt ubi boues. hiemāt a boue. Nō tñ ad magni puenit gratius. quāquā oēs conuicia iactabāt in deos. q; tā atroces & infesti pō. fuissent: tñ ulla gratior uox fuit manibus pō. oratio Catonis: quā de suis laudibus habuit sūma cū moderatione. Audet cōiuitia in superos. i. insecari deos. Pōpeiumq; deis obicit: ut iniuria diis faciat. Sed a pleno. pauca quidē uerba fuerant: sed uera. Cuius obit dixit: hæc oratio laudationē funeris cōtinet mos. n. apud antiquos q; etiā nūc quoq; teneēt: ut laudationes haberent in funere: deorū pferim qui honore digni haberent. Oratio est psonæ cōueniens. nihil enī fictū Cato: nihil simulatū loquitur nihil ad gratiā: laudat a modestia pō. qui nunquā plus sibi sumpserit q; ciuica cōditio patereēt. Impar maio. fuit quidē inquit nō cōparandus pō. priscis illis imperatoribus: uerū tamen in hæc ætate plurimū profluit: nā solus ex principibus fuit q; se priuatū gereret: quāuis plebs illi seruire parata esset. Nosse modū iuris. i. potestatis hoc est cognoscere quantā sibi pmitteret nūquā. n. se supra ciuicā conditionē extulit. In hoc tñ utilis æuo: quia cum ferme omnis iustitia periisset: in eo adhuc pristinae ætatis reliquiæ pmanerunt. Cui nonnulla fuit iusti reuerentia. ut nō oīno iustitiā cōtemneret: sed eā uerereēt. Salua libertate potēs: nō. n. ipse i magistratibus suis tyrānidē exercuit. quia nil contra libertatē gessit. quāquā princeps ciuitatis esset. Et solus ex principib; omnib; iuent; est pō. unus qui se priuatū gereret. Plebe parata: licet prompta esset. ad seruiendū illi plebs. Priuat;: qui ut priuatam uitam gereret. Rector que sena. erat quidem moderator senatus: ita tamē ut senatus imperaret. Sed regnantis. nō seruientis. Nil

CSVLPI. Vulturis: montis in apulia iuxta garganum. Horatius me fabulosæ uulturæ i appulo. Buxeta: loca; buxis plena. legiē & bucera idest bouū pascua bucerus enim est possessiuū a boue Lucilius lanigere pecudes & equorū duellica proles. Buceriq; greges. quod quidā buceriæ corruperūt. Matini: montis in apulia ex quo matini populi dicti sunt sicut a uulture uulturni. Non tñ: ex his omnibus inquit nil fuit pō. gratius. uerbis Catonis: nā uulgu superis maledicebat. Omne quod: in superos audet cōiuitia uulgu pōpeiumq; deis obicit: p parenthesis lege. Quod: qua Deis: uelut oblitus honoz & plane in gratis. Cuius: pō. a modestia laudat sibiq; ipsi si esset cæ. succubitur simile exitiū a iuba inferendū pscatur. Obit: syncope. Impar nosse modū iuris minor inseruāda mēsurā iustitiæ. Cui nō ulla: uidelicet æuo: & id quod in pō. uituperauit ascribit tēpori nō naturæ eius si cui ad ciuem retuleris legendū est nō nulla: idest aliqua. Salua libertate: nō efferendo se in tyrānidē. Et solus priuat;: solus recusans dominari cū uellet popul; sibi seruire. Rectorq; senatus: sed regētis erat regebat qui dem senatū sed cui ipse pareret. Iure belli: iure imperii & bellorū gestorum quodq; aliis pstatet. Quæq; dare uoluit: idest quicūq; petiit & imperauit. Immodicas opes: fuit enim ditissimus. Intulit: attulit in patriā. Inuasit ferrū suscepit bellum ciuile: sed sanatus arbitrio erat depositurus. Arma: militiā & bella. Iuuit sumpta: ut delectabat honores sumere sic & dimittere. Casta: pudica & frugi. Corrupta nunquā fortuna domini: q; felicitate pō. nō superbiebat & insolens erat. Nomen: nō tamen ipsius & fama. Olim uera fides: uera libertas inquit Syllæ Mariiq; temporibus periit. Nunc uero: cum superesset imago quædā & umbra libertatis quæ extincta est in pō. neminē pudebit tyrā

belli iure poposcit: q̄ bello cæteris præstaret: nil sibi plusquam cæteri arrogabat. Poposcit. arrogauit sibi, Quæq; dari uoluit: nō enī ita ipse p̄tebat honores: ut ab inuitis extorqueret. sed a uoluntariis acciperet. Immodicas possedit op. laudat a libertate. Intulit plus. quā q̄ ipse imensas diuitias possederit: tamen plures in errariū intulit quā sibi retinuerit. Inuasit ferrū: arma p̄. placuerunt quibus plurimū ualebat: sed tamē cū tempus pacis esset arma deponebat. Prætulit arma togæ. i. paci p̄posuit bellum. nunquā tamen bellū suscepit nisi ut paci consuleret: hæc laudationes dignæ sunt: & laudatore & laudato. Iuuit sumpta ducē: placebat p̄. suscipere honores: placebat illos deponere finito magistratu. Potestas. s. magistratū. Carens luxu: quia nō superfluis rebus p̄. familia abundabat. sed his tantūmodo quæ ciuiæ conditioni cōuenirent. Corrupta uitiatā. nam in felicitate se moderatū gerere difficillimū est. Clarū & uenerabile: sed nō minori ueneratiōe quā admiratione habebat p̄. nomē. Olim uera fides: ante quidē uera libertas erat ī ciuitate nostra: sed post quā Sylla & Marius ciuitatē occuparunt: uera illa libertas perit: tñ fictæ libertatis imago p̄manserat in p̄. solo: quæ nūc mortuo penitus tollit. Receptis. s. in urbē. Non iā regnare pudebit: quia post mortem p̄. regnandi pudor omnis extinctus est: nā oēs licenter pro ut superiores erunt rempubli. occupabūt. Colo: s̄. p̄. cics q̄dā imperii. Nec frons. nullaq; erit ipsius senatus libertas. nā in fronte dignoscit quātū unicuiq; liceat.

CSVLPI. O scelix: eū tempestiua morte felicē appellat. nā si uixisset in seruitutis discrimē potuisset incidere. Seneca in troade ait. felix priamus felix q̄squis bello moriens omnia secum cōsumpta uidet. Scelus phariū: scelestus ptolemæus. Quærendos: optādos. Scire mori fors prima uiris. Viro forti in miseria constituto prima felicitas est: sponte mortē sibi conscire: secunda ut ui ei inferat. Si fatis aliena in iura uenim⁹: si deorū uoluntate sub alterius potestātē uēturi sum⁹. Talem: qualis fuit ptolemæus in p̄. Deprecor. recuso. Vocibus his: mors p̄. plus est hac breui Catonis oratione laudata quā si pro rostris fuisset publice cōmendatus. Rostra: forum nā id templū in quo ē erectum suggestū ex rostris nauū antiatiū rostra ē appellatum ut libro. viii. liuius habet. Vulgi. p̄sertim cilicū qui respectu p̄. militauerant & eo iam mortuo discedebant. Tarchon: cilicū dux. Fugientē rapta classe: fugere uolentē acceptis nauibus. Notauit: cū ignominia nota arguit. Nunquā pacate semp rebellis. Cilix quædā puinciarum nomina a populis possessiuisq; ipsi cū contra fieri deberet deriuari uidentur ut Thracia bebricia cilicia a phrygia: athrax bebrix Cilix phryx Ad rapinas: ad pyriticā exercēdā. Vnus: quidā cilix Mente: consilio p̄posito. Regentē. catonē. Nos cato. excusans se missionē petit & bello ciuili finē imponēdum esse suadet. Partes factionē diuisionē nostrū ut alii domi remanerent alii p̄. officiose fauerent Orbis qui maluit p̄. eo pugnare quā in ocio degere.

COMNIBO. O felix: nunc ad consolationē uenit sic. n. in laudatione funeris fieri solet: ut primo eius q̄ mortuus est laudes p̄sequamur. deinde ad consolationem eorū ad quos funus pertinet pueniamus. dicit. n. nihil esse cur implacabiliter cædem p̄. flere debeant: qñ nihil ei mali contigerit: imo uero instar scelicitatis esse dicit: q̄ a ministris ptolemæi occisus fuerit. O felix iquit p̄. est qui simul cū fortuna & republica perit nā satius fuit p̄. uictō mori quā uiuere ne indiscrimē seruitutis ueniret: & quasi cū admirationē legendū est Cui quærendos. i. debuisset p̄. quærere enses ad se interficiendū: nisi a scelesto rege darent ne post tantam cladem acceptā superesset. Forsitā in so. & rōnem infert: dicit. n. o p̄. nisi te ptolemeus occidisset fortasse passus fuisses cæ. ipso regnante uiuere. Scire mori fors prima: primū inquit est scire mori cū necesse fuerit: secundū uero cogi q̄ proximū fuit cōsecutus est. Proxima cogi: uidelicet turpius ducere in seruitute uiuere. quā mori. Viris: uirū semp de forti dicere solem⁹. Proxima: secunda cogi. s. ad mortē. Et mihi si fatis: de se ipso capit exemplū felicē fuisse q̄ occisus fuerit imperio ptolemæi: dicit. n. hanc quoq; fortunā mihi ipsi opta ueri. si in tyrannide uicturi sum⁹. ut rex iuba ad quē nos cōfugim⁹. idē mihi faciat. Si fatis. i. si fata uolunt: ut seruiam⁹ uictori. Nō deprecor hosti: quasi consolat illud q̄ nūmū idigne ferebat. Sext⁹ uidelicet caput p̄. uictori Cæ. uisendū seruari: nō magnificatio inqt. ut seruet uictori: uel capite truncato uel integer dūmodo mortu⁹ seruet. Nō deprecor. nō recuso nō repello Ci. prima deprecatio defensoris. i. depulsio. Ceruice recisa: sicut p̄. Vocibus his maior: repetit: q̄ ab initio dixerat incredibile dictū eē: quā grata fuerit umbris p̄.

O felix cui summa deis fuit obuia uicto
Et cui quærendos phariū scelus obtulit enses.
Forsitan in loceri potuisses uiuere regno
Sciū mori fors prima uiris. sed proxima cogi
Et mihi si fatis aliena in iura uenim⁹
Fac talem fortuna iubā. nō deprecor hosti
Seruari. dum me seruet ceruice recisa.
Vocibus his maior qua si romana sonarent
Rostra ducis laudes generosa uenit ad urbem
Mortis honos. fratres interea discordia uulgi
Castroꝝ belliq; piget post funera magni.
Cum tarchon motus linquendi signa catonis
Sustulit: hūc rapta fugientem classe secutus
Littus in extremum tali cato uoce notauit:
O nunquam pacate cilix iteꝝ ne rapinas
Tedis in æquoreas: magnū fortuna remouit
Iam pelago pyrata redis. tū respicit omnes
In cœtu motuq; uiros. quorū unus apta
Mente fugæ. tali compellat uoce regentem
Nos cato da ueniam pompeii duxit in arma
Non belli ciuilis amor: partesq; fauor
Fecimus: ille iacet quem paci prætulit orbis

peii catonis oratio. Quā si Ro. rostra sonarent: nō tā grata fuisset totius populi Ro. oratio. etiā si in omni foro laudes pō. decantarentur: quā fuerunt hęc pauca catonis uerba. Fremit interea discordia uulgi: milites cū antea pō. secuti fuissent nō tam belli ciuilibus cupiditate: aut libertatis seruandę gratia: quā q̄ pō. amabant sublato eo nunc ipsos arma ferre tenebat. & redissent omnes ad suas quisq̄ domos: nisi adhortatione catonis retenti fuissent. Fremit: secū murmurat. Tarchon: dux & princeps cilicū quos pō. deuicerat & de uictis etiā colonias designauerat. Rapta: raptim deducta classe in mare. O quantū pacate cilix. reprehendere cœpit tarchontē. Cilix: de cilicia duarum puinciarū nomina inuenimus patriū facere ut a cilicia cilix. a bebrici a bebrix. Iterū ne rapinas: iterū ne redis ad antiqua latrocinia: ut piraticā mari exerceas. Magnū fortuna. & causa est cur iterū redis ad piraticū q̄ intellexisti mortuū esse pō. In cœtu motuq̄ uiros: cum cœtus fieri incipiunt: aut in ciuitate. aut in castris a ciuilibus uel a militibus: signū est rem ad seditionem spectare. Motuq̄. quia omnes iam moti erant. ut domos suas se reciperent. Quorū unus: unus ausus est aperte alloqui catonem & suā omniūq̄ suorū mentem aperire. Nos cato da ueniā. oratio est illius qui ex omni turba ausus est aperte sententiā suam dicere & sociorū. Amor pō. duxit in arma: sublata causa quę nos arma suscipere fecit. nihil relinquitur cur bellum persequi uelimus: auctor autē sumendi arma pō. fuit ille nodis adeptus ē. ergo arma nobis deponenda censemus. Fauore: beniuolentia & obseruantia quā in pō. habuimus. Iacet: sublatus est nobis. Paci prætulit orbis. nam populi: nationes & gentes. quum in pace quieti uiuere possent. maluerunt suscipere bellum quam deserere pompeium.

Causaq; nra petit: patrios pmittere pates
 Desertamq; domum dulcesq; reuise natos
 Nam quis finis erit si non pharsalia pugna.
 Nec popeius erit pierunt tempora uitae:
 Mors erat intutum. iustas sibi nra senectus
 Prospiciat flammis. bellum ciuile sepulchra
 Vix ducibus praestare pot: non barbara uictos
 Regna manent: non armeniū mihi saeva minatur
 Aut scythicum fortuna iugum sub iura togati
 Ciuis eo. quisquis magno uiuente secundus
 Hic mihi prius erit: sacris praestabit umbris
 Summus honor. dōinum q̄ clades cogit hēbo
 Nullū magne ducete solum in bella secutus
 Post te fata sequar. neq; n. spare secunda
 Fas mihi: nec liceat: fortunā cuncta tenent
 Caesaris amathium sparsit uictoria ferris:
 Clausa fides miseris: & toto solus in orbe est
 Qui uelit ac possit uictis praestare salutem

liquū est: una cū liberis nostris coniugibusq; uiuere pmittas. & iustam cām esse ostendit cur uelint ab armis discedere. ut uidelicet tandem suorū curā habeant. Nam quis erit finis. s. bellorū quę nam cā magna satis eē poterit quę nos ab armis abducat nisi clades pharsalica & ipse pō. interitus sufficit. Perierunt tempora uitae i. bello uita cōsumpsimus q̄ reliquū est nunc morti cōsulare debemus hoc ē ut quieti morte fruamur: ut quādo uita bellis semp agitata est. Mors erat in totū. i. nobis quieti mors concedatur. Prospiciat. i. prouideat. Flammis iustas. i. deditum honorē sepulchri. Belli ciuile se. quia occurrebat illud: nūquid non fortasse eēt sepulchra consequimini: si in bello peribitis. Minime inquit. uix ducibus ipsis facultas est sepulchri. Ducibus: ne dum multitudini. Non barbara uictos: respondet ad id q̄ obiici poterat. nūquid satius est liberum mori quam seruū uiuere. respondet etiam si seruituri sint nō barbaris gentibus sed cæ. parituros eē qui ciuis Ro. erat. Armeniū iugum: seruitiū tigrānis regis armeniae. Scythicum. i. regnum scythiae. i. nec seruituri sumus Arfacidis. i. parthis: qui ut inquit Solinus porrecti ad terrā scytharū cum eis cōcorditer degunt. Togati ciuis. i. Cæ. Quisquis secundus: qui mihi secundus erat uiuente pō. nūc ipso sublato primus erit. Sacris praestabitur umbris: & tñ omnino memoriā pō. obliuioni nunquā trademus: nā quē ipsi uiuo uolum⁹ praestare honorem: umbris eius praestabimus. Clades. s. pharsalica cogit nos ut subiiciamur uictori. Nullum magne ducem ad pō. absentē apostrophat: nos a pō. nullū ducē sequi maluim⁹ prætē te dū uiueres: sed post mortem tuam meliora fata sequemur. Neq; enim sperare secunda: post mortem pom. non est mihi fas sperare secunda sed nec liceat quidem & recte dicit: nam aliud est licere: aliud decere: q̄ decet honestum est q̄ uero libet plerunq; turpe ut regibus multa quidem licent: quę tamen non decent: ut in exilium bonos pellere

CSVLPI. Causaq; nostra perit. iam non habemus pugnādi cām. Perierunt tēpora uitae: hoc est cōsenuimus in bellis liceat tute mori. Prospiciat tutas flāmas pręparet sibi rogū & funeri necessaria. Vix ducibus. bene uix nā nō totus pō. sepultus est & quidē miserā de: alii uero cū innumeri sint sepeliri nō possunt. Nō barbara uictos: nos qui uicti sumus nō erim⁹ sub barbaris regibus sed sub eo ro. qui post pō. secundus erat. Regna nō manent: reges nō expectant. Scythicum iugum: parthicū imperiū. Togati ciuis: ro. cæ. Vmbris sacris pō. manibus quos memoria & ueneratione psequemur. Clades. thessalica. Dominū: cui excepto q̄ nolo militare parebo in cæteris. Fata: fortunā uictoris rerū successum a diis constitutum. Nec fas. quia uictus sum. Secūda: p̄spira uidelicet regna & imperiū. Nec liceat: ostendit se sorti suę acquiescere & simul rebellionis tollit suspicionē & foelicitatem ro. precat imperio. Fortuna: felicitate ostenditq; nullā spē recuperandarū uiriū superesse fuso exercitu. mortuo duce leuitate populorum & clemētia cæ. Sparsit ferrū: fudit exercitū & potentiā partium pō. Clausa fides miseris. i. miseris non seruat fides & quisq; ab eis desciscit. Clausa oclusa. Solus: cæ. Velit: clementia sua. Possit: quia uictor.

COMNIBO. Causaq; pō. causa nostra petiit diis uolentibus. Patrios pmitte penates. q̄ uitae nobis re

Fas. secundum ius diuinum ius uero humanū. *Fortuna: id est felicitate. Aemathiu. id est exercitum pō. Clau-
sa fides miseris. i. fides quā praeſtare pō. debuimus: finita est. Virgi. Ante ducem clauſo cōponet uel per olim
po. Et toto ſolus in orbe eſt. Vnus tantum ſuper eſt mortuo pom. qui uelit & poſſit nos uictos ſaluos facere:*

CSVLPI. Scelus eſt: quia cū inter ſe de principatu
certarēt altero ſublato pax ſequi debet. *Fides: conſtā-
tia & ueritatis officiū. Iura publica: leges ro. Petam?:
ſequemur. Conſul: Cæ. inſiliit puppi: cū ſaltu conſcē-
dit. Tumultu: turba. Indiga ſeruicij. quæ cupida ſer-
uire dominū nō habebat. Erupere: egreſſæ ſunt. Ergo
pari uoto: grauiter eos increpat Cato quod nō pro li-
bertate ro. ſed ut pō. ſeruos ſe eſſe aſſererēt in bella ue-
nerunt & nūc mortuo illo cū liberi ſint. poſſintq; faci-
lius in unū pro libertate pugnare malint ſine cæde ſe
ſubiicere cæ. & quo plus eis pudoris incutiat arguit
timiditatis quia nō audent in Corneliam pō. & ipm
Catonē inſugere ut rem gratiorē cæ. faciant. Pari uo-
to: æque optando ut alter uinceret. Pro dominis: pro
dominorū uictoria quorū uterq; uincere optabat. In
regna: in regno alicui cōſtituendo. Quod tibi nō du-
cibus uiuis morerisq;: id eſt quod potes uiuere & mori
pro te & libertate ro. & quod nulli domino acgris or-
bem: ſed potes eripere cæ. Totū: minus periculolum
tūc enim inſtabant duo dñi nūc ſuper eſt unus quo ui-
cto eris liber. Iugū: ſeruitutē. Vacante: libera nam ſi
eualeris cæ. dñm nō habebis. Sine rege pati: ſine do-
mino ſub ditione ro. eſſe. Nunc cauſa pericli digna ui-
ris: nūc ſi uiri eſtis iuſtam cām pugnandi habetis: pro
libertate: præſertim cū potueritis pro pō. mori. Ab-
uti: ad regnū ſibi cōſtituendum. Iugulos enſeſq;: mor-
tem & uires. Vnū Cæ. E tribus pō. Crasſo & Cæ. q
inter ſe orbem diuiſerant. Plus contulit: plus egit p
libertate recuperāda: nam pom. unū ex tyrannis occi-
dit. Arcus parthi: qui crasſum p emerunt. Ite o dege-
neres: inſeclatio cū contemptu. Munus ptolomæi. q
per cedem pō. donauit uos libertate. Eſſe nocentes:
ſtrenue pugnaffe. Terga dediſſe fugiſſe. Vadite secu-
ri: ſarchaiſmos. Meruiſtis: quia non pugnaſtis in ipſū
ſed primi fugiſtis.*

COMNIBO. Pompeio. ſcelus eſt. Dum pom. uiue-
ret. licuit nobis bellū gerere ipſo duce cui fidem pmi-
ſeram. ſed ipſo mortuo ſi bellum gereremus impi-
uiente fides. quia iureiurādo addicti eramus ad oia quæ nobis iuberet. Si publica iura ad Catonem cōuer-
titur: ſi leges Ro. ſequeris o Cato. & hoc tuū eſt ppoſitum ut eas ſerues. nec nunquā ab amore patriæ diſce-
das. his legibus cogeri ſequi Cæ. conſulem. & leges uolunt ut oēs cōſuli parere debeant igitur nec tu aliter
facere potes ſaluſ legibus. Petamus. ſ. tecum. Sic ille qſquis fuit. qui auſus eſt libere contra Catonē loqui:
hæc cū dixiſſet in puppem inſiliit: & alii qdem eum cōmitabant eo animo. ut ſe ad Cæ. trāſſerent. Tumul-
tu. turba iuuenum. Actum ro. & tantū qui ualuerat huius adhortatio ut cæteri quidem ad fugā inclinarent.
niſi Cato illos ſeuera repræhenſione retinuiſſet. Actum de rebus. i. ad finem puenerāt res Ro. Et omnis: iō
finis erat reipub. quia oēs parati erant cæ. ſeruire. Indiga. i. indigens ſeruicij. Pari uoto: ſimili deſiderio ſi-
cuti Cæ. ſecere. ut ſi pom. uiceret: ipſe quoq; faceret ſe dominū rerum. Pro dominis: pro uictoria domino-
rum. Et pō. fuiſti: nam antea credebam te fuiſſe. Romanū. & tuas copias retinere: quæ pro repu. & libertate
pugnarent: nunc cū pompeianus ſis non pro republica pugnaſti: ſed pro pompeio: ut uictor ipſe regnaret.
Quod non in regna. dum pompeius uiueret pugnaſti: ut ipſe regnaret. at uero illo mortuo ſi pugnabis cer-
tum erit tibi bellum fore nō dominis. Tibi. i. te ad utilitatem tñorum pugnatorum eſſe. non aliorū ob hanc
cauſam fugis bella: cum uehementius appetere deberes. Non ducibus. non pro regno: ſed pro libertate.
Si uiuis uincis: tibi uincis & non ducibus. ſicut ante. ſi moreris pro libertate moreris pro te: & non pro re-
gno cuiuſquam. Quod urbem acquiris. quia ſi uictor fueris tibi dominus eris & non alijs. Tutum eſt: pe-
riculoſum antea fuit uincere quia ſi uiciſſes fortasſe: pompeius libertatem occupasſet: nunc autem nil tale ti-

Pompeio ſcelus eſt bellum ciuile pempto.
Quo fuerat uiuente fides. ſi publica iura
Si ſemp ſequeris patriā cato ſigna petam?
Romanus quæ cōſul habet. ſic ille pſatus
Inſiliit puppi iuuenum comitante tumultu
Actum romanis fuerat de rebus & omniſ
Indiga ſeruicij feruebat littora plæbes:
Erupeſ ducis ſacro de pectorē uoces.
Ergo pari uoto geſiſti bella iuuentus
Tu quoq; p dominis & pompeiana fuiſti
Non romana manus. q nō in regna laboras
Q d tibi nō ducib? uiuis morierisq; q orbē
Acquiris nulli: q iam tibi uincer totum eſt
Bella fugis: quarisq; iugum ceruice uacāte
Et neſcis ſine rege pati nunc cauſa picli
Digna uiris: potuit ueſtro pompeius abuti
Sanguine. nūc patriæ iugulos eſeſq; negatis
Quum ppe libertas: unū fortuna reliquit
Iam tribus e dominis. pudeat plus regia nili
Contulit in leges. & parthi militis arcus
Ite o degeneres ptolomæi mun? & arma
Spernite quis uſas ulla putet eſſe nocentes
Cæde man? credet faciles ſibi terga dediſſe
Credet ab æmathiis prios fuiſſe philippis:
Vadit e securi meruiſtis iudice uitam
Cæſar non armis non obſidione ſubacti:

bi metuendū est. Vacante. i. ceruice libera hoc est cū liber sis seruitutē requiris. Causa periculi: antea iquit pō. causa pugnaſtis: mortuo ipſo nunc p uoto & libertate ueſtra bellum gereris. Digna uiris. i. qui uelint libertatem ſuā recuperare. Potuit ueſtro pō. abuti ſanguine: ut p ipſis regno ſanguine ueſtrū fundaretis. Cū prope libertas: quia ex tribus dominis crasſo pō. & Cæ. unus tantūmō ſuperest Cæ. Patriæ iugulos enſeſq; quibus p pō. antea pugnaſtis: nunc patriæ pugnare non uultis. Pudeat plus regia nili: uos inquit pudere deberet: q; plus ad libertatē comparandā ptolemæus conſulerit & arſacides rex parthorū quā ipſi uos cōferre nam arſacides iſterſicit Crasſum. ptolemæus iuſſit occidi pō. barbari ergo reges meliores ſuere libertatis deſenſores quā uos. Contulit ad leges. i. plus pſuit ad leges patriæ ſeruandas occidendō pō. Nili. ar. quia ſagittis oppreſſant Crasſum cū exercitu ſuo parthi. Munus: q; iſtar muneris uobis eſſe debet: q; ptolemæus iuſſerit occidi pō. ut nunc deniq; libere pugnetis. Quis ueſtras: & iuſta cauſa eſt cur ad libertatē tranſeatis neq; n. ſuſpicari pōt tam uiles ac ignauos homines bella contra Cæ. geſſiſſe: immo non interſuiſſe pugnae pharſalicæ: quare Cæ. uobis ueniam facile præſtabit. Terga dediſſe: primo congreſſu in fugam fuiſſe conuerſos. Ab æmathiis philippis: ergo quia non exiſtimat poſſe contra uos arma gerere: ſtatim ſimulac commiſſa pugna fuerit: ipſe uos ſuſcipiet & ueniam præſtabit: ludice Cæ. quia ſe nihil offenſum a uobis putabit Non armis: ſed ſponte ueſtra in deditiōnē ueniſtis.

O famuli turpes domini poſt fata prioris
Itis ad hæredem cur non maiora mereri
Quā uitā ueniamq; libet rapiat in undas
In felix coniunx magni pleſq; metelli
Ducite pompeios ptolomæi uincite munus
Nra quoq; inuiſo quiſquis feret ora tyrāno
Nō parua mercede dabit ſciet iſta iuuentus
Ceruicis p̄cio bene ſe mea ſigna ſecutam
Qui agite & magna meritū cū cede parate
Ignauum ſcelus eſt tantū fuga dixit & oēs
Haud aliter medio reuocauit aquorū pup
Quā ſimul effetas liquit examia catas (pes
Atq; oblita faui non miſcent nexibus alas
Sed ſibi quiſq; uolat nec iam diguſtat amara
Deſidioſa thymū phigii ſonus increpat æris
Attonitæ poſueſ fugam ſtadiumq; laboris
Florigeri repetunt. & ſparſi mallis amorem
Gaudet in hyblæo ſecurus gramine paſtor
Diuitias ſeruafſe caſæ. ſic uoce catonis

dem: ſcilicet Cæ. hæredem dominationis pom. Cur non maiora: ſed ſi ita inquit animus eſt cur non audetis maiora beneficia Cæ. præſtare: uidelicet ut occidatis pom. filios & Corneliam occidatis me quoq; ipſum: neq; enim paruo id præmium emptum uoluerit Cæ. Quam uitam ueniam: ideo non debetis eſſe contenti ueniam: quando poteſtis Cæ. uobis maiore beneficio deuincere. Rapiatur: obruatur in undas. Infelix coniunx: cornelia. Proleſq; metelli: quia filia erat Scipionis & de Metellorum ſanguine. Pompeios. ſcilicet Sextum & Gneum. Ptolemæi uim. munus: ptolemæi iuſſu unus tantūmodo occiſus eſt pō. ſed Cæ. iuſſu duos filios: uxorem: & me quoq; Cæ. inimiciſſimum occidere poteſtis. Noſtra ora: ideſt caput mei catonis. Non parua mer. quia ille pro oblato capite noſtro magnū a Cæ. præmiū accipiet. Iſta iuuentus: ſcilicet quæ tranſit ad Cæ. cognoscet pſuiſſe ſibi q; ſub me militauerit. quia uidelicet me occidendi & caput offerendi ocaſionem habuerit. Quin agite: hortantis eſt nihil eſt q; dubitetis iam dudū nos occidere: ſcelus enim feciſſe tantum fugiendo ignauū hominis eſt. Magna cæde: ſcilicet Cornelie & filiorum pom. & mei ipſius: Ignauū ſcelus. ideſt ignauū hominis ſcelus eſt q; fuga cōmittitur. Et omnes nūc dicit quem effectum inſectatio catonis habuerit omnes enim ſtatim mutata ſententiā accenſi ſunt ad gerendum contra Cæ. bellum & per ſimilitudinem oſtendit quēadmodum inquit apes cum aluearia deſeruerint. & ſparſe quo impetus tulit: diſſipentur ſimul atq; uocē ſtrepentis æris audiuerint in aluearia redeunt uel certē de ramo arboris ueluti racemis q; deprændit: ita Cato uoce ſua reuocauit milites. Effetas: uacuas. Fauis: fauis pprie dī congeries mellis ac cere. Nō miſcent nexibus alas. i. nō pedibus pendent ſe inuicem ſuſtinentes alis. Volant ſibi. ideſt arbitrio &

SVLPI. Turpes: molles & imbelles q; ſine uulnere & cede ſponte ſeruitis. Hæredē: imperii ſucceſſorē. Cur non maiora mereri: cur non maius facinus agredimini ut conſequamini et præmia ſclerū: Rapiat in undas: trahat ad cæ. nauis. Metelli: Scipionis metelli filia Cornelia ut ſupra diximus ex plutarcho. Pōpeios: Gn. & Sextū. Vincite: & ſuperate maiora ardendo. Noſtra ora caput meum. Ceruicis pretio: ut conſequeretur ceruicē meam. Meritū: beneficiū ueſtrum in cæ. Ignauum ſcelus eſt. ignauorū eſt fugere & aliud non audere. Haud aliter: Apes puppibus: aluearia caſtris Tinitū æris orationi Catonis: paſtorē Catonis: & Hyblam littori aptiſſime comparat. Simul: poſtq;. Effetas: quæ foetus apiū continuere. Fauis: mellis & alueariorū. Non miſcens nexibus alas: non conglobant ſe in uuā. Sibi: ſeparatim. Deſidioſa negligens mellificare. Thymū: herbam apibus gratam ſed auſterā nobis: quæ paulo plus palmo e terra erigit eſtq; ſoliis ſimilibus roris marini: ſed acutiſſimis & nigriorib;. Sonus æris: quo terræ colligunt. Vir. i. Georgi. Tinnitūſq; Cicē. & matris quare cymbula circū. Laborib; floriferi. mellificandi. in gramine hyblæo: in ualle attica.

OMNIBO. O famuli turpes: color rhetoric; q; appellat concessio. nam q; concedere uideſt id maxime negat: & quotiens utimur concessione uerba quædam inferius quæ uim habent phibentis: cum deos de genereſ & turpes ſamulos appellat concedere uideſt: tñ maxime negat. Poſt fata. ideſt mortem: Ad hæredem:

uoluntate sua: & non regis. Nec degustat thymū. i. nec ipsis curae est mellificare. Amarū: non amarū. sed tā quā amarū fugiunt. Thymus: flos est quo mel apes cōficiunt optimi odoris qui ēt in melle sentiē nunc ergo dicit fugiunt thymū: quē ante cupidā mellis tantopere colligunt. Desidiosa: ignaua. quia nullā mellis curā habet. Sonus icrepat aëris: quia galli phryges cybelis matris deum sacerdotes sonitu aëris utebant in sacris eius: pulsu at aëris apes statim reuocant. Attonitā. i. tanq̄ attonitā. Posuere fu. a fuga destiterunt. Studiūq; laboris. studiū q; deposuerant colligendi flores nunc repetunt. Gaudet. s. pastor cui curae sunt apes. ubi uisit eas in aluearia redire. Hyblæo gramine: hybla ut inquit Strabo Siciliae ciuitas fuit quae penitus euauit est & hybla: iuxta tractū megarensiū quorū solū (ut idē dicit) Atticā regiōis pars extitit: hic optima mella congerere referunt poeta: p̄ excellentiā ergo dicit hyblæo gramine: nā mel atticū cuncta bonitate superat eo uero illud longe praestantius esse dicit: q; ad Argentarias gignit: & atticā e montibus mel optimū gignit hymetus. Diuitias. i. apes. Casa: nam casa domus pastoralis est. sic dicta a cadēdo q; cito cadat. Iusti martis pro libertate suscepti.

¶ SVLPI. Inculcata patientia: impressum & p̄ sua sum est eis ut patienter in bello iusto militaret. Iamq; actu belli: iam milites nescios q̄scere firmavit & exercuit. Actu belli. ob agitātōnē & exercitiū belli in quo uersantes fere seditiosi sunt. Lassat ad lassitudinē exercetur currendo luctando & imaginario praelio. Cyrenarum: oppidū q; expugnauit prope maiorē syrtim. a batto edificatū ut Strabo ait. Cyrenaica oppida sunt Apollonia Barce Theuchira & berrenice. Exclusus: non receptus sed aliter ex plutarcho oñdimus. Vicisse uictoria ipsa i qua multi cyreni uulnerati celsiq; sunt ulterius enim non seuiit: Inde peti placuit Cato cum Cyrenis audisset Scipionē apud iubam regem se recepisse & Appiū Varū Aphryce praefectū cum Scipione esse Pedes ad eos hyeme iuit multum cōmeatum & aquā uehens ducensq; psyllos qui serpentē morsibus medicarent. iuba: regis numidarū: Syrtibus: terrestribus nā & maritimae sunt: & geminae hoc est maior & minor ut diximus libro primo. Cedere: liberū iter dare. Syrtes: siue inquit natura a principio uoluit syrtes neq; terrarū neq; pelagus esse: sed nunc illi nunc huic similes: siue mare cui mersae erāt. aestu torridae zonae sicari coepit. & donec in terrā uertē sicabiēt. Nam neq; subsedit penitus: Sunt enim uadosa arenosaq; loca non demissa: ut pfundū mare suscipiant. Nec se defendit: nā te igit̄ aliquantulū mari. Inuia: inaccessibilis Lege ambigua: natura cōditioneq; incerta. est enī aequor uadofum & terra mari separata & intermixta.

Post multa littora: post multos arenarū spissosq; cumulos. Nullos in usus: quia neq; nauibus neq; pedibus usum praestat. Alto: pfundo. Natabat: aquis mersa erat.

¶ OMNIBO. Inculcata: ingesta. Iamq; actu. i. exercitio belli Cato ubi cognouit incertas militū mentes statuit non pmittere militibus ocium dari: sed eos continue in laboribus continere ne q; de fuga. cogitādi spaciū dareēt Constituit. i. parauit. Seriem laborū: ordinē laborū sine intermissione. Primū littoris: primum uoluit illos exerceri: ludentes palestra. nā currere in littore & harena non est mediocris labor: Proximus: secundus labor fuit: In muros: cyrenaei portū clauserant Catoni & classi eius: cyrenaeo ergo expugnare instituit cato. & ita secundū historiā expugnauit: tamen ipsis permisit suo iure uiuere: neq; n. (sicuti meruerat) militibus diripiendos permisit: In: aduersus muros. Et: pro. i. Cyrenarū: cyrenae: ut refert Solinus oppidum est q; maior syrtis ostendit. hoc Battus lacæ demonius rege Martio res Ro. tenente post troiam captam cōdidit: quae domus Callimachi poetae fuit & patria. Exclusus: a portu cyrenarū. Nulla ira. quia in animū serpentis pturbatio nulla cadit. Poenae. i. hanc solā uictis poenā inferebat cato: ut suo imperio subiicerent. & illis oīa sua relinquebat. Inde peti placuit post hāc consiliū coepit cato pependi iubā regē sociū & amicū populi Ro. ut eius ope & auxilio exercitiū cōpararet satis firmū: quo Cæ. resistere posset. Contermina mauris. ga iuba rex numidiae est quae mauris finitima est sed syrtes interciperent iter. Mediis: nā in medio positae erāt. nec p syrtes nauigari poterat. Has audax. & q̄q; sytes interciperēt nauigationē. tñ tñ uirtutis aīo cōceperat cato. ut eas euadere se posse speraret. Syrtes uel primā. sunt autē syrtes media loca i mari quae nūc arefcunt. nunc uero undis ac fluctib; exundant unī syrtes dictae sunt. i. tradendo: qa fluct; ita trahit aquas: ut harena sicca relinquaēt aliqñ in littore quā obrē fiat quærīt hoc loco Lucan;: erit at ordo: natura uel reliquit syrtes i dubio pelagi terraeq;: eū daret primā figurā mūdo: ul' syrtis oli erat altior pelago: nā

Inculcata uiris iusti patientia martis:
Iamq; actu belli doctas non ferī quietem
Constituit mentes: seriemq; agitaſ laborū
Primum littoreis miles lassat arenis
Proximus in muros & mœnia cyrenae
Est labor: exclusus nulla se uindicat ira
Pœnaq; deuictis sola est uicisse catonis
Inde peti placuit libycis cōtermina mauris
Regna iuba: sed iter mediis natura uetabat
Syrtib;: has audax spat sibi cedere uirtus
Syrtes uel primam mundo natura figuram
Quū daret in dubio terrae pelagiq; reliquit
Nā neq; subsedit penitus quo stagna pfundi
Accipet. nec se defendit ab aequor tellus
Ambigua sed lege loci tacet in uia sedes do
Aequora fracta uadis, abruptaq; terra pfu
Et post multa sonant piecti littora fluct;
Sic male deseruit nullosq; exegit in usus
Hanc partem natura sui. uel plenior alto
Olim syrtis erat pelago penitusq; natabat

neq; hæc oia per parenthesis legunt: nã posita una coniunctione in principio orationis. requirit alia cõiun-
ctio: ut fiat perfecta oratio. Cum natura daret mundo primã figurã. i. cũ primũ natura res oes pduceret hoc
est cũ materiã formã daret: nã fortuna est quæ dat esse rei: nã fortuna idem agit q̄ deus: ideo laudat li. phy-
siorũ ab Aristotele mirifice forma: quia idem habet q̄ deus. sicut deus dat esse rebus ita forma dat esse ma-
teriã: In dubio pelagi. quia nec plene pelagus. nec plene terra & quõ reliquit in dubio declarat. Nã neq; sub-
sedit. i. non oino extitit infra undas. Stagna pfundi: ut aqua esset pfunda & nauigabilis. Nec se defendit. i.
nec extra undas stetit. ideo non defendit se oino ab æquore. Sed in uia: qua nauigari non põt. Lege ambi-
gua: quia nec plene terra. nec plene aqua dici põt: Aequora fracta uadis. unda pprie dicunt p quæ pedibus
iri põt. Abruptaq; terra intercisa: quia intercisionib; retardant fluctus qui statim cũ ad littora ueniunt re-
sonant uerũtamen ad oes intercisiones fluctus puenire non pnt: Post multa littora: appellat littora aggerẽ
harenã. Male. i. inutiliter deseruit. Nulloq; exegit in usus: quia nec ibi habitant hoies nec pisces tres partes
sunt quæ incolunt a diuersis animãtibus terra ab oibus feris & quadrupedibus habitant: aqua a piscibus. aer
habitat ab alitibus: sunt et quãdã animalia chersydra. siue quæ partim terrã colunt partim aquã
sicuti ranæ & testudines dicit ergo syrtes inutiles eẽ. quia nulli generi animãtiũ utiles sint. Vel plenior alto
uel superioribus quidem temporibus syrtis fuit obrupta pelago: ut per eam partem nauigari posset.

Sed rapidus titan ponto sua lumina pascẽs
Aequora subduxit zonã uicina pusta
Et nũc põt; adhuc phœbo siccate rpugnat
Mox ubi dãnsum radios admonerit æuũ
Tell; syrtis erit. nã iã breui; unda supnã
Innatat & late pitur; deficit æquor
Vt primũ remis actũ mare ptulit omne
Classis on; dẽsis frẽuit niger ibrib; auster
In sua regna furẽs: tẽtatũ classib; æquor
Turbine defẽdit. lãgeq; a syrtib; undas
Egit: & illato confregit littore pontum
Tũc quar; tecto deprãhẽdit carbasa malo
Eripuit nautis. frustra; rudentib; ausis
Vela. negare noto spaciũ uicere carinã.
Atq; ultra prã tumuit sinus: omnia siquis
Prouidus antennã suffixit linthea sũmã
Vincit: & undis auertit armamentis:
Sors melior classi quæ fluctib; incidit altis
Et certo iactata mari quæcunq; leuata
Arboribus cesis flatum effuderẽ frementem
Abstulit has uentis liber cõtraria uoluens
Aestus: & obnixũ uictor detrudit in austr;

pascunt undis: & humore. unde & philosophi uiderunt fore aliquã. ut ois hic mundus aliquã arderet: postquã
consumpra esset aqua & humor ois. Rapidus titã: sol usq; ab initio cũ creatus est mundus paulatim calore
suo arefecit syrtes. nã sol & cætera sydera humore terreno pascunt pli. Zonã uicina pusta: est rã quãobre
istinc exaruit mare: quia torridã zonã ppinquã sunt syrtes. Et nunc pontus adhuc: & quãuis radiis solis &
ipsa stellarũ flamma exaruit mundus: tñ hætenus restitit aqua igni: sed erit tps q̄ oia consumet. Repugnat
s. calori solis & stellarũ. Mox ubi damnosum: sed post longo tps cũ sensim undã oem exauserit calor solis:
loca syrtium penitus arefcent: & nihil nisi terra relinquet. Damno æuum: q̄ detrimentũ facit. Nã iam bre-
uis unda. quid futurũ sit apparet ex eo q̄ factũ est. quia maxima pars undarũ cõsumpta est sequit oem aquã
cõsumptũ uiri. Vt primũ remis: postq̄ dixit suã de natura syrtium sententiam: nunc ad ppositum Lucanus
redit dicit passos fuisse tempestatẽ milites postq̄ nauigare cõperũt: Actum: impulsum. Omne onus classis
idest oem classẽ catonis. Densiss fremuit: statim auster cum ingenti & effuso imbre impulit naues. In sua
regna furens: quia auster flat a meridie. Turbine: impetu suo nam naues repelebat ab undis. Egit: repulit
ut p eas nauigari non possit: & ita defendit. Illato littore idest cumulo harenã: quia impetus uenti abstulit
mare & aggerẽ harenã reliquit. Tum quarũ recto quarũ nauũ uela uent; cõprãhẽdit: has impulit in littus

¶ SVLPI. Titã rapidus: sol qui alitur humore ma-
ris ipsumq; ad se rapit. Subduxit. magna ex parte at-
traxit. Perusta: toridã. Ad huc repugnat: nondũ est
a sole exhaust; & obstat ne fiat solida terra q̄ longo p-
cessu temporis fiet: Vt primũ remis: tempestatẽ quã
sunt in syrtib; passim describit. Actũ: impulsum. Pro-
pult omne classis onus: pcul pepulit classẽ militib;
oneratã. In regna sua: in sibi exposita loca. Turbine.
uolubili impetu. Egit undas longe a syrtibus: repulit
mare longe a primis syrtib;. Confregit: interrupit nõ
enim erat cõtinuus. Illato littore: cumulis arenarũ im-
missis. Tunc quarũ. naues quas recto malo & uelis tẽ-
sis auster inuasit auertit inuitis & reluctantibus nautis
Eripuit: classes alio impulit quã quo remigando ten-
debant: cũq; uellent uel a deponere non poterant. sed
adeo intumescabant ut fractis funibus prorã excede-
rent. Sinus: uelũ. Omnia siquis et uela collegerat im-
pellebat. Antennã ligno trãuerso in malo aquo pẽ-
dent uela. Auertit: a cursu remouet. Armamenta nu-
dis: malo & antennis nudatis nam uis austeri uela eri-
puit Quæ fluctibus incidit altis: quæ erat a terra re-
motior. Certo. non uadoso ut syrtes. Quæcũq; leua-
tã. naues quarũ malo inciderunt ne a uentis impelle-
rentur. auferebant contrariis fluctibus contra austrũ
Leuata: exonerata. Cesis: incisus ut fit in maximis tẽ-
pestatibus. Effudere flatũ: non retinuerunt uentũ: qa
succiso malo antennã & uela ceciderant. Contraria
uoluens: obuius & contra ueniens. Victor. quia uio-
lentior uento. Detrudit: impulit: Obnixũ. obstantem
& reluctantem.

¶ OMNIBO. Sed rapidus titã: rationẽ naturalem
tãgit: corpora. n. cælestia: eo q̄ sunt lumina ignea. iõ

se quarū uela nauarū in summū mali rudentibus traxerunt: has naues in syrtes uent⁹ impulit. Tunc .s. auster eripuit naues. Deprehendit .i. corripuit. Nautis .i. ptāti nautarū. quia non hnt ptātem gubernare naues nio impetu uenti sublatas. Frustraq; rudentibus ausis: nauarū si tentassent rudentib⁹ uela in summū mali trahere: uentus uiolabat nauas: ita ut cogere nō relaxare rudentes: quibus relaxatis uent⁹ ita inflabat ut spaciū nauis praterirent. Spaciū carinā: quia uela inflata ultra prorā transibant. Sinus .i. uelū intumuit. Omnia si quis: q; quis ēt in summū mali subduxisset antemnas: una cū uelis uentus repellebat naues: ēt solis armanentis. nā uelū & antemna sunt armamenta nauis. Prouidus .i. qui puidisset anteq; uent⁹ nimius inuaderet. Lintea: uela subducens. Nudis armamentis .s. sine uelo & malo & antemnis quae sunt armamenta nauium. Sors melior cl. pars nauū fuit: quae meliōre exitū habuit. & mari tranquiliore nauigauit. Certo mari: non in syr tibus ambiguis. Quacūq; leuata .i. pars eorū nauū quae sunt subleuatae ab undis: caesis arboribus dimidia parte sui a terra recepta est a media parte a mari. Arboribus caesis: quia hoc necesse erat contra tēpestatem incidere arbores: ne uentus in malū nauis impetū faciens naues subuerteret. Leuatae .s. ab undis maris. Effudere flatū .i. emiserunt uentū nā cū armamenta nauis uento resistunt: non emittit uentus: immo retinet. Has: alias naues. Contraria uolens: quia aestus maris erat contrarius uentis: & tantus erat aestus ut uinceret uentum. Voluens: inuoluens: Contraria: uentis opposita. Detrusit .s. illas naues. In: contra austrū. Obniscum .i. oppositum. q; plus ualuit aestus: quā uentus.

¶ SVLPI. Has uada: aliquae arenis mari subtracto inhererant. Vada: mare uadosum. Terra interrupta profundo: cumuli arenarū misti mari. Dubio fato in certo piculo an arena an aqua obrueret. Sedet inheret terrae. Pars: siue puppis siue prora. Tunc magis: tū cō certans arena cū fluctibus nō dissoluebat sed se cumulus obsidebat & implicabat naues. Breuius mare impactū: breuia syr tū impulsa. Elisus: repressus & sic magis arenas dissoluere potuisset tñ nō erat tāti. Eminent cū eminentia apparet i tergo. i superficie uel posteriore parte. Agger pulueris arenae cumulus. Stant: nō pue hunt. Terrae. arenis quae firma littora non faciebant. Partē nauū. Intercipit aquor: syrtes retinent. Regimen clauūq;: artificium & tēonē. Tuta fuga: haec quae ce leritate se syr tibus eripuerant in sinū quietū quē tritonā paludē uocāt se cōtolere: Tritonos: amnis qui super syr tibus maioris sinū nō lōge a phoenorū aris a Tritonide palude suscipit. a qua mineruae cognomē est inditū ut incolae arbitrant ibi genitae: ut ait Mela: Nā regis ogigii tpe uirginali habitu illic uisa Neptuni & paludis filia est putata sed ipsa patrē illū dedignata iouis uertice se genitā ut ait Herodot⁹. Deus: triton neptuni ex Salacia filius & eius tubicē. re āt uera est piscis in humani iuuenis spēm qui ut plinius inquit: nauigia noctu ascendit & de grauat Vir. in. x. de eo sic habet: hunc uehit immanis triton & cerula concha. Exterrens freta cur laterū tēus hispida nāti Frons hoīem praefert in pistrina desinit aluus. Eum tyberii tpe in spelunca inuentū concha hoc est tuba cānere plinius tradit. hanc tritonidē paludē. quae & pallantias dicta est a callimacho.

¶ OMNIBO. Has .i. carū nauū partē. Destituunt .s. ne nauigare possent. Interrupta. intercisa. est. n. de scriptio syr tū: syr tū. n. est terra interrupta. Obnoxia fato: quia pars nauis terrae cōtinebat pars mari. iō in certū an terra an mari morerent. Dubio fato. incerte mori. Sedet. i. terrae. Altera pendet. s. pars puppis pendet in undis. Tunc magis: nā quia breuius mare: iō ēt magis patebat uētis uentūq; magis in nauē iruebat Impactū. s. in nauē: Obuia terra: quā uentus impelleret. Quāuis elisus ab austro: quāuis fluctus frequenter elidere a uentis tñ non poterāt tantā uim hēre: ut moueret naues. Cumulos harenae: qui in medio profundo inuicti erant. Elisus: impulsus a uento quāuis impelleret ab austro. tñ fortius impellebat ab harenae cumulo. Eminent apparet: & extat. In tergo: in superficie malis. Procul oibus: quia repellebat undas. Inuiolatus aqua. q; aqua illuc puenire non poterat. Stant miseri: pera naues ptim terrae infixae tenebant. ptim in aqua pedebant. Stant. incerti quo fato pereant. Terraeq; haerente carina: quāuis in sicco destituta esset nauis: littora tñ non uidebant. Pars ratiū maior: incolumis euasit: ea praecipue quae nauas uehebat locorū peritos. Regimen clauūq; .i. regionē clauū endiadis. Fuga .i. nauigatione. Nautas loci peritos. q; ea ēt superiori tpe nauigauerant. Illaesa: integra: Hanc ut fama deus: triton deus marinus. est hunc tubicinē neptuni dixerunt: & tyberio principi nunciauit olisiponensiū legatio ob id missa: inuentū esse hmōi piscē in spelunca canentem concha teste pli. sicut poete scripserūt: nunc ergo dicit hunc locū tritonē coluisse deū: & eundē & placuisse palladi: & cum primū nata de capite patris e caelo descendisset ad ea loca quae uiciniora erant puenit: & q; hanc paludem dilexerit de nomine eius se tritonidem appellauit. ideo palus tritois appellatur: q; ea mirifice delectaretur triton: eandem etiam dilexit pallas: quod ibi se frequēter lauare solebat. Deus: triton. Quē toto libro primo describit tritonē neptuni tubicinem. Concha .i. tuba Vir. Dum personat aquora concha

Has uada destituunt atq; interrupta pfūdo
Terra ferit puppes dubioq; obnoxia fato
Pars sedet una ratis pars altera pēdet iūdis
Tūc magis i pactis breui⁹ mar terraq; saepe
Obuia consurgens quauis elisus ab austro
Saepe tñ cumulos fluct⁹ nō uincit arenā.
Eminent in tergo pelagi pcul omnibus aruis
Inuiolatus aqua sicci iam pulueris agger.
Stant miseri nauarū terraeq; haerente carina
Littora nulla uidēt. sic partē intercipit aquor
Pars ratiū maior regimē clauūq; secuta est:
Tuta fuga nauasq; loci sortita pitos
Torpentem tritonos adit illaesa paludem
Hāc ut fama deus quem toto littor pontus
Audit uentosa pplantem littora concha:

CSVLPI. Patrio quod: quia ut primū nata est illuc ut in altissimū e cœlo locū ne uulcano nuberet descēdit & se ibi speculans ab ea uoluit denominari. Læthe: amnis ad beronicē ciuitatē inferna ut putant inunda tione prūpens & apud pristinos uates latex memoratus obliuionis ut ait solinus. Insopiti: puigilis. Tutela ab ipso enī seruabare. quāq̄ fidei rō ē qd̄ flexuoso meatu estuariū e mari ferē a deo in sinuosis lateribus tortuo sum ut uisentibus pcul lapsus anguineos facta uertigine mentiaē. idē est auctor Diodo. uero ait p̄ Draco nem intelligi pastorū curā qui sua fortitudine latrocinia phibebant & p̄ poma aurea milas idest oues aurei coloris uel pulchras. Spoliatis frondibus raptis a frō dibus pomis aureis. Inuid⁹: magni est fidem uetustati non adhibere: eiusq̄ laudē minuere. Qui uates ad ue ra uocat. qui uult poetas quibus licet fingere diceē ue ra. Silua: arborea. Diuitiis: aureis pomis. Germinē. fructu. Virgineus corus: hesperides quæ fuerūt filia: atlantis ex hespide hesperi fratris filia fueruntq̄ septē numero. dicuntq̄ et atlantides. diodoro auctore. La ctantius eas hespero genitas dicit fuisseq̄ quidā aut amāt tres Eglen Aretusam & Vespertulam nec a gor gonibus esse diuersas. Robora curuata: ramos arborū flexos. Metallo: aureis pomis Laborē nemoris: in ne more seruando impendebat. In opes: absq̄ aureis po mis Tyrāno. Euristheo cuius illuc iuerat. Depulsa: li berata. Garamātidā: agaramantū regio auctore Stra bone ultra Getuliā est. Pō. duce magni filio præfecto classis. Hætere. gescere donec ad iubā puenisset. Ter ra cingere. terrestri itinē circuire. Clauserat: uetabat nauigari Claudi maria dicunt die tertio iduum nouē bris usq̄ in diē sextū iduū martii. Et spes: & sperabat imbres sibi auxilio fore. p̄ seruidā sole regionem ituro ut temperata efficeret: & nec sol nec frigus abesset.

Hanc & pallas amat. patrioq̄ uertice nata
Terrarū primam libyen (nam p̄xima cœlo ē
Ut pbat ipse calor) tetigit: stagniq̄ quieta
Vultus uidit aq̄ posuitq̄ in margine plātas
Et se dilecta tritonida dixit ab unda:

Quam iuxta læthes tacit⁹ prælabit⁹ amnis
Infernis ut fama trahēs obliuia uenis:

Atq̄ insopiti quondam tutela draconis.
Hespīdū pauper spoliatis frōdibus ort⁹:

Inuidus annoso qui famam derogat auo:
Qui uates ad uera uocat. fuit aurea silua

Diuitiisq̄ grauis: & fuluo germine ramī
Virgineusq̄ corus nitidī custodia luci

Et nunquā sōno damnatus lumina serpens:
Robora complexus rutilo curuata metallo

Abstulit arboribus p̄ciū nemorisq̄ laborē
Alcydes. passusq̄ inopes sine ponderē rāos

Rettulit argolico fulgentia poma tyranno
His igiē depulsa locis: eiectaq̄ classis

Syrtib⁹ haud ultra garamātidā attigit un
Sub duce pōpeio libyes melioris ioris (das

Mansit: at impatiens uirtus hære catonis
Audet in ignotas agmen cōmitterē gentes:

Armoꝝ fidens & terra cingē syrtim.
Hæc eadē suadebat hys: q̄ clauserat equor

Et spes imber erat nimios metuētibus ignes

da palude. Et se dilecta: & quia palas illi grata fuit de illius noie se quoq̄ appellari uokuit Tritonida. & ut ait Solinus) non pcul a philenorū aris in intimo recessu syrtis maioris est palus q̄ triton amnis interfluit. ubi speculata se artiū deā crediderūt. Quā iuxta læthes & iuxta hæc paludē: dicit labi flumē lætheū. qui de læ thea palude iserorū deriuari dī. Circa extimū syrtū cornu beronicē ciuitatē alluit læthon amnis inferna (ut dicunt) exūdatione prūpens: & apud pristinos uates latice memorat⁹ obliuionis: ut docet Solinus. Trahēs obliuia. respexit ad nomē: nā significat obliuionē. Atq̄ insodili: hic est hortus hesperidū: hesperi des at filia: atlantis fuere: custodes horti ditissimi: pōa aurea p̄ducentis: cuius custos erat puigil serpēs Her cules cū ad ea loca uenisset serpentē occidit: & pōa abstulit priuauit ergo diuitiis puellas. De hortis hesperi dū & peruigili dracone (ne licentia uulneret) fides & rō hæc est: ut refert Solinus flexuoso meatu æstuariū e mari ferē sinuosis lateribus tortuosum adeo: ut uisentibus pcul lapsus angueos fracta uertigine mentiaē: itaq̄ q̄ hortos appellauere circūdat. uñ pomorū custodes interpretātes instruxerūt mēdaciū fabulādi: hæc insula p̄ter arbores oleastri similes & aram sacrā Herculi: illud nihil p̄fert q̄ ppaget uetustatis memoriā. In uidus annoso æuo: q̄a occurrebat illud quō hanc fabulā ipse quasi uerā confirmas ego inquit sequor alios poetas nā qui antiquitati credere noluit inuidus est & inuidus est qui poetas uera dicere cogit: quorū p̄priū est fingere & cōmisci. Qui uates ad uera uocat. i. poetas uera dicere cogit. Fugit aurea: pōa seretes. Diuitiis aureis fructibus. Fuluo germine. i. fulgantibus pōis. Virgineus. hesperides athlantis filia: quæ custodes hu ius horti fuere. Somno dānatus serpens. i. qui nunquā somnū oculis admitteret. Robora cōple: quia circun dabat truncum arbori: ne quis ascendens poma diriperet. Rutilo curuata metallo. adco inquit grauia erant

OMNIBO. Patrioq̄ uertice nata: sic fingūt poe tæ de uertice iouis natā esse palladē. & hnt rōne physi cā quia pallas Dea est sapiētia. iō de cerebro iouis na tam esse finxerūt. nā deos ad similitudinē humanæ im becilitatis fingeant: fingunt hæc quidē poetas & ad dunt ludibria quædā qd̄ cū caput clamaret & partum edere uellet. iuppiter iussit Vulcano filio ut subtilissi mo ferro caput aperiret: ille securim fabricauit adeo tēuē: ut sine doloris sensu caput aperiret patri: ex quo ē nata pallas sed ille hoc pacto aperuit ut quod ex illo nascere sibi cōiungeret: ita tñ si ei placeret. Pallas ubi uulcanū uidit adeo deformē. indignata statim aufugit & primā tellurē petiuit libyen: eo qd̄ cœlo p̄xima eēt ipse calor: quia libya feruentissima est cæterarū regio nū. Stagniq̄ quieta: & uult⁹ suos speculata est in liqui

da palude. Et se dilecta: & quia palas illi grata fuit de illius noie se quoq̄ appellari uokuit Tritonida. & ut ait Solinus) non pcul a philenorū aris in intimo recessu syrtis maioris est palus q̄ triton amnis interfluit. ubi speculata se artiū deā crediderūt. Quā iuxta læthes & iuxta hæc paludē: dicit labi flumē lætheū. qui de læ thea palude iserorū deriuari dī. Circa extimū syrtū cornu beronicē ciuitatē alluit læthon amnis inferna (ut dicunt) exūdatione prūpens: & apud pristinos uates latice memorat⁹ obliuionis: ut docet Solinus. Trahēs obliuia. respexit ad nomē: nā significat obliuionē. Atq̄ insodili: hic est hortus hesperidū: hesperi des at filia: atlantis fuere: custodes horti ditissimi: pōa aurea p̄ducentis: cuius custos erat puigil serpēs Her cules cū ad ea loca uenisset serpentē occidit: & pōa abstulit priuauit ergo diuitiis puellas. De hortis hesperi dū & peruigili dracone (ne licentia uulneret) fides & rō hæc est: ut refert Solinus flexuoso meatu æstuariū e mari ferē sinuosis lateribus tortuosum adeo: ut uisentibus pcul lapsus angueos fracta uertigine mentiaē: itaq̄ q̄ hortos appellauere circūdat. uñ pomorū custodes interpretātes instruxerūt mēdaciū fabulādi: hæc insula p̄ter arbores oleastri similes & aram sacrā Herculi: illud nihil p̄fert q̄ ppaget uetustatis memoriā. In uidus annoso æuo: q̄a occurrebat illud quō hanc fabulā ipse quasi uerā confirmas ego inquit sequor alios poetas nā qui antiquitati credere noluit inuidus est & inuidus est qui poetas uera dicere cogit: quorū p̄priū est fingere & cōmisci. Qui uates ad uera uocat. i. poetas uera dicere cogit. Fugit aurea: pōa seretes. Diuitiis aureis fructibus. Fuluo germine. i. fulgantibus pōis. Virgineus. hesperides athlantis filia: quæ custodes hu ius horti fuere. Somno dānatus serpens. i. qui nunquā somnū oculis admitteret. Robora cōple: quia circun dabat truncum arbori: ne quis ascendens poma diriperet. Rutilo curuata metallo. adco inquit grauia erant

pōa: ut ipsam quoque arborē incuruarēt. Precium: aurea pōa. Nemorisque laborem: quia laborabat arbor sustinere pōa. Argolico tyrāno. euristeo regi græce: nā euristheus instinctu Iunonis Herculem mittebat ab oīa pericula eo aīo: ut periret. His igitur depulsa locis: cū ad hæc loca uenisset classis non nauigauit ulterius: sed ibi mansit in meliore parte libyæ præfecto Gn. pō. ipse uero Cato cū reliquo exercitu. sicut statuerat ad regem iubā iter intendit. Garamantidas: garamantū regio: ut inquit Strabo: ultra getuliam est: & cū illa pariter p̄grediūt: garamantes Cornelius Balbus subegit: & primus ex hac uictoria triūphauit auctore Solino. garamantici aut̄ æthiopes matrimonia priuatim nesciunt: sed oībus in uenerē uulgo licet. inde est quod filios matres cognoscunt tantūmodo nā paterni noīs nulla est reuerentia. ea p̄pter garamantici æthiopes inter oēs p̄p̄los degeneres habent. Melioris libyæ. i. fecundioris. nā reliqua (sicut in sequentibus declarabit) libyæ arida est. At in patiens uirtus: cato cuius uirtus nullā patiebat̄ desidiā: quiescere non poterat nisi tandem ad regem iubā pueniret. Harere. i. quiescere. Terra cingere syrtim. i. terrestri itinere circuire syrtes: quia nauigari non poterant. Hæc eadē suadebat hyens: dicit et̄ huic sniæ suæ suffragatū fuisse anni t̄ps uidelicet hyemē sperabat enī calorē regiōis illius tēperari posse frigorē hyēis. Suadebat. s. ut ī ulteriore libyā se cōferret. Clauserat. s. glacie. & spes imber erat imber quod t̄pe hyēis regnat sp̄e dabat aerē tēperatū fore. Ignes: ardores.

SVLPI. Annus: anni t̄ps. Neque sæuā: non asperā Polo: p̄pter cœlū quod natura calidū est. Brūa: propter brūæ frigus. O quibus: animos militum ad desertorum libyes subeunda discrimina erigit. queque sint illa aperiens se primū subiturū eadem pollicet. Vna: sola nā sine libertate nolumus esse salui & p̄ illa moriendo salui sumus. Indomita: libera non subiugata cæ. Componite. præparate. Ad opus uirtutis: ad laborum periculorumque tolerantiam. Squalent: maculati sunt. Durū: iter appositio. Ad leges: ad leges decusque patriæ tuendum fortes iuitas molles qui serui p̄nt. repellit a se ad cæ. Est positū euadere in nullo uoto: idest qui nulla uota faciunt euadendi. Positū: constitutū. Ire: & non curare de reditu. Tecto: dissimulato. Quos ipsa pericula ducent: hoc est qui causa experiendi pericula uenient Vel quæ tristissima: et̄ quæ laboriosissima sunt. Romanū: quasi dicat uirile. Pulchrū: honestū ut pulchrūque mori succurrit in armis. Animæ: uitæ. Ad dñm: cæ. Dū primus mirificæ milites excitat imperatoris audacia: nā excutit metum & pudorē segnioribus inquit. bene igitur philippus dicere solitus est Terribiorē eē exercitū ceruorū leone duce: quā leonū ceruo. Me calor: umbraculo se non usurū pollicet: sed aliorū more solem passurū. Mihi: alios præcedenti. Prætentate: explore casu meo. Sitiat: recuset sitim pati. Aestuet: aestu lassetur. Aut equitem pedibus iturum se asserit. more gregarii milites.

COMNIBO. Ut neque sole uiam. spem faciebat imber in regione sicca. Duro frigore. quia hyems erat: ut calorē solis: anni t̄ps tēperaret. Inde: ex hac pte libyæ Polo. idest p̄pter regionē: quia australis regio seruet. ideo tēperet. Hinc: ex alia parte. Tēperet: scilicet uia Brūa. i. cū brūa. quia hyems erat. Sole: quē frigus temperabat. O quibus una solus: o milites inquit: qui mea castra sequi uoluistis: aīum ad curā confirmare: & summos labores suscipite. ac si dicat. non uos ad uoluptatem inuito: sed ad labores. Vna: sola solus superest. s. libertatis. Indomita ceruice mori. i. in libertate mori. Componite mentes. i. idoneas reddite ad opus uirtutis. Vadimus in cāpos steriles: cato. n. ne quēquā decipere se uelle p̄fessus est: sed plane illos ad labores & pericula inuitare: ut intelligerent p̄ ardua oīa atque difficilia quarendā esse libertatē. Steriles: cāpos. libyā quæ laborat penuria aquarū: Serpentibus: nā ibi serpētes aciorati sumus hoc subire labores aliter. n. leges & patriæ libertas seruari non potest. Inuia. i. per quæ nunquam antea fortasse. quisquam iuerit: uel pauci admodū. Euadere uoto. i. qui nulla uota faciunt euadendi. Si quibus ire fat est: ueniant mecū illi quibus sufficit ire & non redire: hoc est qui nullam redeundi curā faciunt. Fallere: mea ratio est ut nolim pericula cuiquā occultare ut postea se deceptos conquerantur. Tecto metu: occulto periculo. Hi mihi sint comites. ueniant mecum illi qui hoc ipso me sequuntur quod in manifestum periculū prodeant. Vel: pro etiam. Tristissima: laboriosissima. At qui sponsore salutis. sed si quis est cui uita sit carior libertate. hic me destituto se ad Cæsarem conferat uia commodiore. Sponsore saluus: qui

Ut neque sole uiam nec duro frigorē sæuam
Inde polo libyes hinc bruma tēperet ānus
Atque ingressurus steriles sic fat̄ arenas.
O quibus una salus placuit mea signa secuti
Indomita ceruice mori: componite mentes
Ad magnū uirtutis opus sumosque labores.
Vadimus in campos steriles exustaque mūdi
Qua minus titan & raræ in fontibus undæ
Siccaque lethiferis squalent serpentibus arua
Duro iter: ad leges patriæque ruentis aniorē
Per mediā libyen ueniant. atque inuia tētent.
Si quibus in nullo positum est euadere uoto:
Si quibus ire fat est neque. n. mihi fallere quēquā
Est animus. tectoque metu p̄ducere uulgus
Hi mihi sunt cōites quos ipsa pericula ducēt
Qui me teste pati. uel quæ tristissima pulchre
Romanūque putant. at qui sponso salutis
Miles eget capiturque aīa dulcedine: uadat.
Ad dominū meliora uia. dū primus arenas
Ingrediar: primusque gradus in puluerē ponā
Me calor æthereus feriat. mihi plena uenēo
Occurrat serpens. fatoque pericula uestra
Prætentate meo sitiāt quicumque bibentem
Viderit. aut umbras nemoque quicumque petētē
Aestuet aut equitē peditū præcedere turmas

fibi salutē p̄mitti uult. Animæ dulcedine. i. cui nimirū uita cara est. Meliore. hoc est tutiore uia. Arenas. i. arida loca si uiderint me paratū subire labores. & extrema oīa nec ipsi quidem recusare debebunt. Calor æthereus: quia torrenti zonæ libyes illa pars p̄pinqua est. Fatoq; pericula: ergo tanq̄ prægustator malorū oīum ero. Sitiat quicumq; bibentē uiderit. non recuso quominus ille sitim pati dedigne. qui uiderit me bibere. Aut umbras: & si quis uiderit me umbra arborū releuare calorē. ille ē calore non debet pati. Aestuet. i. nimirum æstu laboret. Aut equitē & si quis uiderit me equo uehi: ille pedes ire recuset.

Deficiat si quo fuerit discrimine notum
 Dux an miles eam serpens sitis ardor harē
 Dulcia uirtutis: gaudet patientia duris:
 Lætius est quotiens magno sibi constat ho
 Sola potest libyæ turbā p̄stare malorū (nestū
 Ut deceat fugisse uiros. sic ille pauentes
 Incendit uirtutis animos & amorū laborū:
 Irreducemq; uiam deserto limite carpit.
 Et sacre paruo nomen clausura sepulchro
 Inuasit libyæ securi fata catonis
 Tertia pars reꝝ libyæ (si credeꝝ famæ
 Cūcta uelis) at si uentos cœlumq; sequaris
 Pars erit europæ. neq; enim plus littora nili
 Quā scythic⁹ tanais primis a gadib⁹ absūt
 Vnde europa fugit libyen. & littora flexu

europa & aphrica quas separat mare gætitanū & mediterraneū q̄ amissum est inter utriusq; flexū. leuoq; latere europā dextro aphricā radens separat calpē montē europe ab Abylla aphricæ monte quos columnas herculis dicunt. Gadibus: duabus insulis in ipsis faucibus maris nostri quarū altera gadis altera erythrea dicta est: in qua fuit urbs gades ut apud pliniū libro quarto. Vnde: a quibus gadibus. Fugit: separat.

COMNIBO. Deficiat. s. a labore itineris. Si quo discrimine: nā talis uobiscū ero: ut me nemo dignosceri possit: miles sim an dux. Serpens sitis: hæc oīa quæ describit ad picula & labores esse uident sed dulcia sunt his qui uerā uirtutē suscipere p̄nt. Gaudet patientia nec. n. patientia cognosci p̄t uiri fortis: nisi dura sustineat. Lætius est: qui res honestas aggredit cum labore: hic ē maiore læticia gloriā cōparat. Honestū. i. honestas hoc est unicui & honestas magis grata est. Magno cōstat. i. maxima mercede & labore tenditurq; ad honestū. Turbā. i. multitudinē malorū: nulla regio est quæ possit facere: ut uiri fortes gaudeant se fugisse seruitutē nisi libyæ: per quā sine maximis laboribus ire non possumus ad libertatē aliter si fugerent sine laboribus: sine periculis uiderent esse ignaui inertes ac desides. Sic ille pauentes: his uerbis cato inflāmauit milites: ut oēs labores libenter subire statuerent. hoc. n. fieri solet ut cū princeps se periculis exposuerit. alii deinde nullū periculū subterfugiant. Irreducēq; uiam: quia nunq̄ inde redibit: nā sibi ipsi mortē uticæ consciscet. Et libyæ: nā in libya est utica nobilis cæde catonis. Fata: mortē. Tertia pars: describit nunc libyam oñdans s̄m quosdā esse tertiā partē orbis terrarū s̄m alios partē esse europe: sed ut itelligi possit hæc descriptio: quāquā melius oñdi quā uerbis exponi possit tñ de ea breuiter dicemus. oīs terra ambiē oceano: & ea quattuor maria recipit unū a septentrione a meridie duo: quartū ab occidēte. uniuersus orbis terrarū i tres partes diuidit & tanais quidē a septentrione in meridiem uergens p̄pe meotida defluit. at uero nilus e diuerso defluit in pelagus ab altero latere uidelicet ad nilum aphricā. ab altero uidelicet ad tanaim europam uocant. ultra uero quicquid est asia est ex quo intelligi p̄t asiam maiorē esse aphrica & europa. nā aphrica quidem terminata est ab una parte nilo. a reliquis tribus partibus a pelago & breuior est q̄ europa. nā europa quidem terminos hēt ab oriente tanaim & meotida: & pontū a meridie ab occidēte athlanticū: a septentrione britanicū. sed asia multo maior est: nā asiā quidā attingit oceans: ita noīb⁹: sicut locis differens nā ab oriente mare eōū dī a meridie indicū: a septentrione scythicū cū ipsa uero ingenti & p̄petua fronte in meridiem uergens. tñ ibi diffundit: q̄tū aphrica & europa. ita describit uniuersus orbis terrarū. Famæ: sic. n. fama est. Cœlū: sed quō dicat cœlū & uentos in sequentib⁹ aperiemus. Nec. n. plu. l. lōgitudine quidē par est latitudine uero in æqualis. sic ergo littorib⁹ nili aphrica terminat: littoribus tanais europa cōtinet. Vtraq; uero a gadib⁹ incipit. Vnde ēt separantē oceano dirimente p̄ medias gades sunt at duo montes: hūc quidē Abilicē uacāt: illū uero Calpē: & fama ē Herculé cōiuncto p̄petuo iugo colles diremisse: & oceanū a tea exclusum in ea q̄ uicina erāt loca admissum discussa mole mōtiū. Vnde europa fu. oñdit aphricā ptē eē Europe uerbi cā. ab Occidēte p̄ gade diuidit ocean⁹ Aphricā europā usq; ad nilū a meridie: ad tanaim ab occidēte sed nilus & tanais gadib⁹: unī incipit Aphrica & Europa tñ differūt: ut alter altero nō sit lōgius a gadib⁹ sed pari spacio distāt a gadib⁹ sequit ergo Aphricā & Europā pares esse lōgitudine. sed latitudine in æqua

CSVLPI. Deficiat. ut defatigatus non ueniat. Discrimine. dīa. Ardor: solis. Arenæ: quas uētū ipellet: & in quibus nequeant consistere. Virtuti: quæ uersat circa difficilia. Gaudet patientia duris: magnanimis solatio est pati & fortes gaudet aduersis. Lætius est. omnis uirtus quo circa difficiliora uersat eo est laudabilior & maior. Honestū: uirtus. honesta actio. Constat sibi: cōparauit se se multa difficultate. Turbā præstare malorū ut deceat fugisse uiros: hoc est libyæ potest nobis multa incōmoda obicere p̄ quæ uideamur seruitutē fugere si uiti sumus Irreducē: irremediabile p̄ quā rediturus non esset. Limite: terra uicina syrtibus. Inuasit fata cœpit tentare fortunā catonis mortē non metuentis. Tertia pars rerū: salustiū sequit qui ait in uisione orbis terræ pleriq; in parte tertia aphricā posuere pauci tantūmodo asiam & europā esse sed aphricam in europa. At si uentos: eurū zephirū boream notum qui a quattuor mundi partibus flant ita ut eurus ab ortu equinoctiali occurrat zephiro occidentali recta linea: & borea septentrionalis e regione habeat notum. Cœlū: quattuor cœli regiones: nā æque distant ab occidente tanais & nilus quib⁹ asia disternat ab